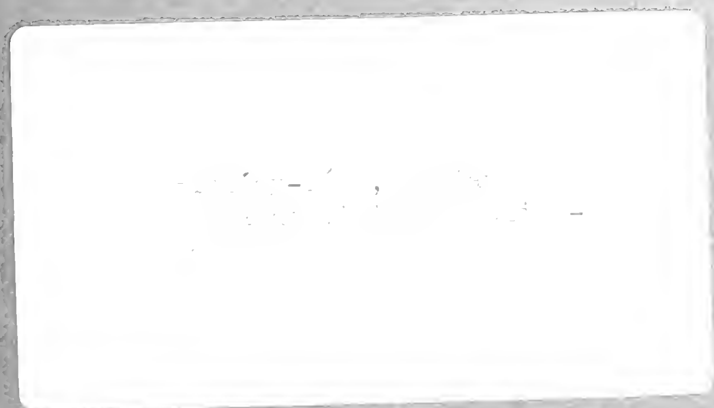

BÁSNE

VILIAMA PAULINY-TÓTHA.

SOBRALA JEHO DCÉRA

MÁRIA.

TURČ. SV. MARTIN.

TLAČOU KNÍHTLAČIARSKEHO ÚČASTINÁRSKEHO SPOLKU.

1877.

BÁSNE

VILIAMA PAULINY-TÓTHA.

BÁSNE

VILIAMA PAULINY-TÓTHA.

SOBRALA JEHO DCÉRA

MÁRIA.

TURČ. SV. MARTIN.

TLAČOU KNÍHTLAČIARSKEHO ÚČASTINÁRSKEHO SPOLKU.

1877.

DRAHÝM BRATOM

A

MILÝM SESTRÁM

SLOVENSKÝM

VENUJE

MÁRIA VALÁŠEK,

RODENÁ

PAULINY-TÓTH.

Drahí Bratia a milé Sestry Slovenské!

Keď môj dobrý otec na počiatku augusta 1876 povážlive ochorel bol, menovite ale, keď sa bol dňa 21. sept. 1876 z Matičnej budovy do svojho novo vystaveného domu prestehoval, vyzval ma, aby som ja všetky jeho knižky, spisy, rozličné písma a rukopisy posbierala a usporiadala. Tejto žiadosti môjho otca vyhovela som behom mesiaca novembra a decembra, naleznúc medzi otcovými písmami nie len mnohé, na Slovenské bájoslovie vzťahujúce sa poznámky, pak mnohé započaté a nedokončené besiedky, spolu s rozličnými zlomkami prác belletristických: ale našla som i mnohé básne, z nichžto dajedny dosiaľ ešte uverejnené neboly. Následkom čoho soberúc všetky uverejnené i neuverejnené básne môjho otca, jejich vydaním vďačím sa Vám, drahí Bratia a milé Sestry moje, zostávajúc s vrelým pozdravením

v *Turč. Sv. Martine,* dňa 24. dec. 1876

Vaša uprimná sestra

Mária Valášek,
rod. Pauliny-Tóth.

Môj spev.

Nie od vás Múzy ja prosím vňady
Pre neličné junstva môjho spevy,
Nech nenadchnú jich Helikonady,
Ni šumné Hippokrény výlevy;
Ja keď Vesny mladej slávim zjavy,
A keď zdumám Slávy nad márami,
Ja keď mojej spievam krásu devy,
Nech nelietam Pegaza krielami,
Lež krásou jej vznesený nad svetami.

„Nespievaj,“ hlas mi osudný vraví,
A ja predsa siaham za struninou;
Lež čo spievať? činy mladej Slávy?
Ach, juný rod môj nemá hrdinov,
Nežil on ešte, nemá on činov.
A keď zduní harfa rozžialená,
Sotvaj zbudiac spiacich Slávy synov,
Žiaľom iba hlbším mi zastená,
Strelami bleskov jasných ovenčená.

Nespievať? keď ľud Tatier spevavý
Vo človeku zabúda človeka?
Nespievať? keď od stoliet rod Slávy
Reťaze ducho-rabstva nezvlieka?
Ba spievať dovoľ Bože! sťa rieka
Po búrke, v ktorej sa strela zjasá,
Sťa skala keď rúca sa predveká,
Nech spev môj z pŕs juných vyvíňa sa,
A dušami bratov nech pozatriasa.

Nespievať? keď krásna Nitry dcéra
Oka zenithom na mňa pozrela?
Nespievať? keď jak hviezda z večera
I mne láskou duša rozhorela?
Ba spievať dovoľ Bože! sťa biela
Keď na tichej Nitre blestí pena,
Nech šumí spev môj sláviac anjela;
Sťa mesiacom rieka ožiarená —
Láskou nech spev môj bôľne si zastená.

V Skalici 1845.

Zmena.

Rád som hľadel na slnka západy,
Pozdních mrakov na barvy dúhisté,
Rád videl som sivé hôr výhľady,
Rád počul, jak šumia toky čisté;
A rád driapal som sa na skalisté
Hrady, v nichžto vanú rozpomienky
V tichých vetroch cez škáry neisté,
A *cítil* som v tichu večerienky:
No city moje boly bez myšlienky.

Rád myslel som o slohoch jazykov,
O národoch žijúcich svetami.
Rád do jejich zanoril sa zvykov,
Rád myslel som nad ľudstva dejami,
A nad časo-ducha pokrokami.
Čo tak neskoro tvár zanovitú
Vyjasniť prichodí nad Tatrami:
A myslel som od mrku do svitu,
No myšlienky moje boly bez citu.

Avšak osud kynul. Vetor tichý
Zavial nad tokom Nitro-Moravy,
A rozpeniac vĺn sivé kalichy,
Penu jích bielu vetor ihravý
Zaniesol pod múry Bratislavy.
Na vlnách Dunaja sa pohýna
Člnok z bielej peny, bez zástavy,
Na ľavej strane k brehu pripína,
A z neho vystúpi: krás dcéra — Mína.

I zastane nad Dunaja tokom,
A túžobne sa vôkol obzerá.
Ja v zraky jej mojim pozriem okom —
Ako keď prvá hviezda z večera
Z temných výšin hľadí do jazera.
Túžbou sa ona bôľnou usmiala,
Sivé jej oko slasťou zamiera,
Dvojná ňadier vlna sa zdýmala
A bielu mi ruku Mína podala.

Počuj večerienko bľadozlatá,
Čo tak krásne svietiš nad horami,
Počuj ty hodina noci svätá:
Cit nový môjmi búri ňadrami.

Počuj ty rieko s tvojimi vlnami,
Čujte nebies ľúbäci cherubim,
I ja rozhorel lásky citami —
V nich oslávim sa, abo zahubím,
Počuj ma Bože: ja ľúbim, ja ľúbim.

No hľa, láska je vraj slepá; spevy
Večné scholastikov tak mudrujú;
A to možné, jestli v krásach devy
Vädnúcu len krásu obdivujú.
Jestli ľúbäc devu k nej sa majú
Ako husy k plným zbožia snopom;
Ňadrá moje od tedy čo znajú
Lásky cit, nehľadia slepým okom,
Ale Heršelovým už teleskopom.

Rád hľadím ja na slnka západy,
Na pozdních mrakov barvy dúhisté,
Rád vidím ja sivých hôr výhľady,
Rád načúvam šumeť toky čisté;
Rád driapem sa na hrady skalisté,
V níchžto slávy vanú rozpomienky
V tichých vetroch cez škáry neisté:
A *citim* pri tichu večerienky,
A city moje nie sú bez myšlienky.

Rád myslievam o slohoch jazykov,
O národoch žijúcich svetami,
Rád do jejich zanorím sa zvykov,
Rád myslím nad ľudstva dejinami,
Rád nad časo-ducha pokrokami,
Ktorý tak pozde tvár zanovitú
Vyjasniť prichodí nad Tatrami;
Myslím často od mrku do svitu,
A myšlienky tie nie sú už bez citu.

V Prešporku 1845.

Zjavy božstva.

Kňazom Nýla sa v Izi zjavila
Tvárnosť božstva, v ohni Zerdušovi,
V Olympe sa Gräkom zobrazila,
V Jupitera bleskoch Rímanovi:
Svitá zas jednym zo sôch Canovy.
Abo z Rafaela krás predmetov.
Iným zase sťa Korsikánovi
Zo smelých mohutnej slávy letov:
Len mne z oka Míny hľadiacich svetov.

V Prešporku 1845.

Milá moja.

Krásna si ty, Javorina sivá.
Keď nad tebou zavisnú mrákavy.
Končiar tvoj zrosený sa hor díva
S tichou bolasťou v nebies výšavy —
Tíško trpiac hrom blyskov ťarchavý.
Aj milá moja, keď lós ošine
Neprajný. života jej prístavy.
Nereptáva, v zúfalstve nehyne.
S tichou sa slzou k mojim ňadrám vine.

Utešená s' Nitra, rieka mutná.
Keď v tichom šume vĺn nad časami
Žialne nariekaš, sťa mati smutná
Nad mrtvými plačúca dietkami,
Ktoré padly Nitry pod múrami.
Aj milá moja, jak vlny tvoje
Vzdychá, keď rozhorí sa túžbami,
A túžby a žiale, to oboje
V šumiace vleje zticha piesne svoje.

Milá si ty, Javorina naša,
Keď sa ť z rána žiar slnca usmieva,
Šumný tichý vetrík keď zanáša
— Úbočia čo ti zelené previeva —
Štebot vtáčka, čo si v kríku spieva.
Aj milá moja, jak zelenavé
Keď lístky šepocú tvojho dreva,
K úsmechu otvára pery hravé,
A veselosťou hľadia zraky plavé.

Velebná si rieka, tvoje spevy
Keď šumiace, víchrom rozpenená,
V brehoborné popremieňaš hnevy, —
Keď ti víchor vo hroboch vĺn stená
Hrozná si ty, rieka rozvlnená!
Aj milá moja, jak tvoje stony
Velebná je hnevom rozhorlená,
A jak smeť každú vyhodia ony:
Nezblíža sa k Míne klebetníkov shony.

Na Myjave 1845.

Harfa.

Žiješ-li Mína? žiješ vlasť moja?
Vlasť a Mína, ako vy žijete?
Či nad vami jak nado mnou stojá
Zimné mrákavy, po krásnom lete?
Ty, Mína moja! keď na tom svete
Z krás tvojích viacej neostalo by
Len hrstočka prachu, popri kvete
Hrobovej ružičky — ach v tie doby
Žiaľné spevy bych vylial v jích hroby.

Ale ty, vlasť moja! ty žiť musíš.
Tebe otvára sa skutkov brána,
Ty slasť svetoživota zakusíš,
Hoj ty žiť máš, — tá je vôľa Pána!
Dvíhať sa máš ako slnce z rána.
Kvitnúť máš kvetom slávy, pokoja.
Bo — ach! kebys ty vlasť milovaná
Padla snaď vinou bratského rozbroja:
V rumy bych sa ť' vryl, vlasť moja, vlasť moja!

Počuj Mína, keby duša tvoja
Zaletela v tamtie kraje tôní,
Keby — zprostiac sa krásy závoja —
Let duší nastúpila pokoný,
Za večnosti sa skryjúc opony,
A mňa bys samého ostavila:
Žiale prelial bych v boľastné tóny,
Z krás by sa tvojich harfa složila,
A v harfe z novu Mína by ožila.

Z tých ramien bych složil drevá dvoje
Z ňadier dno, odrážajúce hlasy,
Na klinky bych prsty zmenil tvoje,
Na zvučné struny belavé vlasy,
Na miesto rezby tvých očú krásy;
A harfou tou zavzněly by spevy,
Čo by zapadlé odklialy časy,
A harfy tej duniace výlevy
Život by vrátily milej mi devy.

S harfou bych ja tou chodil po svete,
A spieval bych lásky mojej žiale,
Ktorú los v jarnom ošinul kvete;
A harfou tou od Volgy ku Sále
Zobúdzal by som city zaspalé,

A od vĺn Baltu k Adrie stonom
Piesňou zmyl bych hriechy zastaralé,
A velebným harfy barytonom
Z mrtvých vstania hlasy vychytil bych zvonom.

V Belehrade 1846.

Žiaľ.

Javorina, ty hora zelená —
Barvou pokrytá hravej nádeje, .
K tebe letí duša rozžialená,
Keď sa jej tu dľa vôli nedeje.
Sťa keď vetrík tvoj tichý zaveje,
A v úbočinách ti rosnatých vzdychá:
Tak i mne pre sklamané nádeje,
Ako tebe, Javorina tichá —
Slza v mutnom oku neusichá.

Nitra milá, Nitra rozpenená!
Hlestiaca šumom nádeje spevov,
K tebe letí v dumách ponorená
Duša, priateľka nebeských zjavov.
Sťa keď do tvojich vdýchne výlevov
Večne slziacich vetrina tichá,
A zplače hlasom Siróny spevov:
Tak i mne za čímsi srdce vzdychá,
Ako vlny tvoje, žiaľ môj nevysichá.

Nitra 1846.

Nepokoj.

Dušo! vrav, za čím túžiš stajne?
Čo vo všetkých hľadáš zjavoch sveta?
Či zo zeme chceš mať nebodajné
Kraje, do nichž duch tvoj si zalieta?.

Ach, dušo! raj je pustá klebeta,
Vo svete tom blaha, pokoja niet;
Až keď súdny deň svety rozmetá
A nový dá nebies plameňom let:
Asnaď potom rozkvitne pokoja svet.

V Prešporku 1845.

Opustená u studienky.

Teč vodička teč!
Tečte tokom slzy moje,
Ktoré vylievam;
Mala som ja potešenie,
Ach už ho nemám,
Ach už ho nemám.
Prisahal mi že ma ľúbi;
Nezadržal dané sľuby:
Odišiel mi preč!
Teč vodička teč.
Teč vodička teč!
Zmývaj rany srdca môjho
Ty môj tok milý!
Chladný balzam stoku tvojho
Dá mu posily,
Dá mu posily.
Mala som ja premilého,
Lež šuhajka neverného,
Odišiel mi preč!
Teč vodička teč.
Teč vodička teč!
Tečte na dol vlnky hravé
Skáčte perly z nich;
Šumy vlniek glgotavé
Zahlušte môj vzdych.

Boh vie, kde on včil bytuje?
Boh vie, koho zas miluje?
Pre koho šiel preč?
Teč vodička teč.

Budín, 21. august 1862.

Slečne Anne.

(Do pamätníka.)

Milá s' panno! . . . sviežosť tvári Tvojej
Sťa keď púčok ruže rozvíňa sa;
No milšia mi sviežosť duše Tvojej,
Keď v láske národa rozkochá sa.

Vňadná s' devo! . . . žiara zraku Tvojho
Sťa blysk dvúch hviezd v noci tmavej;
No peknejšia vňada srdca Tvojho,
Dostupného rodoláske pravej.

Krásna s' panno, i keď sa rozsmútiš,
Slzou bôľu zmočiac oko čierné;
No krásnejšia, keď nad rabstvom rodu
Zažełie Ti srdce slávoverné.

S Bohom devo! Miluj vlasť a národ,
Miluj vždy tak jak miluješ teraz;
V láske tejto najdeš blaha zárod,
V láske tejto stretneme sa neraz.

V Sobotišti 1845.

Rozpomienka.

Či vieš, Mína, keď sme sa lúčili,
Vrhla s' kameň do tichého plesa,
Vlny sa nad ním sovrúc zpenily,
V trasavé sa meniac vôd kolesá;

A kolo rastie a rastúc klesá
A keď najďalšia jeho širina:
Vtedy slabne, vtedy pominie sa.
I lásky našej krásna vidina
V osudnej dialke pomaly vyhýna.

V Príbelcach 1847.

Spokojnosť.

Hora, hora, tichá hora!
Tichá duša moja,
Ticho tvoje, city moje
Do vedna sa spojá.
V tvojom tichu city moje
Spokojné ukryjem,
Plyňte, leťte okamženia,
Nech vás viac zažijem.

V Prietrži 1845.

Moc lásky.

Loďou bez vetra na tichom mori
Ľudské žitie sa bez lásky stáva.
Sťa tá nezájde v dialné priestory,
Tak život bez lásky nelietava.
No ako keď vetrík poťukáva
Do vetridál režúcich vĺn bitia,
Sveta okeány loď prepláva:
Tak i city lásky ľudské žitia
Ku mohutným slávy letom zachytia.

V Prešporku 1846.

Sen lásky.

Sen mal som krásny, láska to moja,
Milá ma doň krásou učučkala,
Vlasy belavé miesto závoja,
Ňadrá miesto podušky mi stlala.

A piesne milosti keď spievala
Prsá citami lásky sovrely,
Ruka s' s rukou pevne objala,
Ústa ku milej ustám primrely
A svety pod nami nízke mizely.

Sen to bol krásny, avšak pominul,
V ňadrách Míny už láska vymrela,
Cit milosti v nich každý vyhynul
Sťa podlého v prsách cnosť anjela.
A láska čo sa ledvá roztlela,
Dajúc rajského dušiam pokoja,
Jak sen zmizla, večne onemela.
Dve duše už rozorvané stoja —
Ach sen mal som krásny, láska to moja.

Kremnica, 12. apríl 1848.

Vila Nitry.

Pieseň jednu, pieseň svätú, Vila
Nitry, vdýchni ty do strún milého,
Pieseň jednu, čo by nadzemského
Zápalu mocou, vchodu voľného
Dostala k srdcu, a — k Tebe, moja!
Ja spieval už, lež hlasu jemného
Nemá tvoj milý jak pieseň tvoja,
Nuže pieseň jednu, ty Vila moja!

Vzdychá vietor nad vlnami Nitry
Mutnej, bo slovenský rod tie časy,
Čo vlastňou jeho vinou odkvitly,
Silou ducha vymôcť nehľadá si.
Ach lež prečo sa v otroctve plazí?

Či verí snaď, že z Božej milosti
Mu hrdza zožerie kov reťazí?
Hej, hrdza zožerie, lež len kosti
A špik národa spiaceho v mladosti.

Nitra! čo smútiš? čo tak boľastným
Zastenávaš v riečišti hlesotom?
Dosiaľ želieš nad kňazom povestným?
A nad zboreným Tatier životom?
No len plač, a vĺn tvojích glgotom
Vyplač raz už lepšie z vyšín doby;
Ty jich vymodlíš, a potom... potom
Vyrúť vlny na dietky poroby
A uveď jich v slávu, abo zas... v hroby.

V Nitre 1845.

Žiaľ nad Slovenskom.

Tatra nemá — stojí sama
V dolinách jej víchre stonú,
Homole jej svätostaré
V mutných Tatier slzách tonú.
Slováci! to dielo vaše.
Vy sami si hrob kopete,
Vy maríte sily vaše,
Vy sami sa zničiť chcete.
Pozri, syn Tatry ztratený,
Hľaď, jak Dunaj mutno beží.
Tam nad ním mohyla stojí,
V tej mohyle ktože leží?
Ja neviem — a bár bych vedel,
Čo poviem, ti nevyhovie,
Lež zpýtaj sa tej mohyly,
Kto v nej leží, nech ti povie.

„Prach a popol otcov tvojich*)
S kosťami tvojho národa!“
Takú zprávu ti mohyla
O poklade skrytom podá.
Jasala sa sláva tvoja,
Ty Tatro, Tatro šedivá!
A teraz sa svet široký
Na tvoju hanobu díva.
Kam, kam ste zapadly veky,
Dávne veky, slavné časy?
Zhynuly ste; slávu vašu
Iba spevec Tatre hlási.**)
Lež spevca ľud nepočuje,
Na skale Tatier stojí sám,
Spev jeho kde vzniká, hynie,
Vzniká a zase hynie tam.
Kam, kam ste zapadly veky?
Hlas spevcov zo skaly zuní,
„Zhynuly ste!“ tak v kryptovom
Tichu ohlas Tatier duní.
Zhynuly?. . . ach, ba zhynuly?
Miesto slávy hana holá,
Smrť špatná miesto života:
Tak skutočnosť strašná volá.
Chladnosť vaša, ó Slováci!
Vaše zvady a nemravy,
Tie sú hrobom šedej Tatry,
Tie sú kliatbou matky Slávy.
Matka Sláva v hrobe leží,
Tam kde mutný Dunaj beží,
Tam mohyla nad ním čumí,
Pod ňou naša mati leží.

*) Slovenské knieža Svätopluk porazený pri Prešporku dňa 20. augusta 907.

**) Ján Hollý.

Tak sa stalo, vy to viete,
Viete, že klesla naša vlasť,
A predsa nemáte ducha
Za ňu žiť, za ňu život klásť.
Darmo je, darmo; tvrdší ste
Nežli sama skala sivá,
Ktorú nepohne víchrica
Ani blýskavica divá.
Na mohyle matky Slávy
Ni trávka sa nezelená,
Lebo ju nezrosí slzou
Žiadna duša rozžialená.
Dajte skalu na mohylu,
Nech plače tá skala nemá,
Keď národ v sne hlivejúci
Sám nad sebou slzy nemá.
A tá skala plakať bude,
Bo viacej má ona citu,
Nežli Slovák zotročilý,
Spiaci v nocach bezo svitu.
A tá skala zaplakala,
Na mohylu slza padla,
Na tom mieste ruža zkvitla —
Lež od žiaľu i tá zvädla.

V Prešporku 1845.

„Slovensko, ty ještě spíš?“

Heyduk.

Nespím už viacej! už raz i mne svitá,
Otváram už oči, hľadím po domove;
Vidím, že Tatra v chmár smútku zavitá,
Bo v putách je pod ňou plemä Ábelové.
Oj, žiaľné, trpké je moje precítenie,
Bo mojej neresti v svete páru nenie.

Nespím už viacej! vidím tú pustotu,
Do ktorej cudzinec vsotil rod môj milý,
Vidím jeho zbytky, moju nahotu,
V nejž si putá ľúbe národ zotročilý.
Oj, zle je, Slováci, oj, zle je, nedobre:
Krivda za stôl sadla, pravda u dvier žobre.

Nespím už viacej! vidím i tie vazy,
V ktorých ztŕply moje údy zmeravené,
Po nichž vláča sa zmyje, zemeplazy,
Vyssať mi konečne telo vycivené.
No verím, že raz Bôh splní moje prosby:
A dopraje slavnej dožiť sa dňa kosby.

Turč. Sv. Martin, 31. dec. 1875.

Ja som Slovák.

Ja som Slovák, a čo je viac? nehanbím sa za to,
Sľúbte mi skvelé úrady, sľúbte striebro, zlato:
Nechcem vám ho, majte si ho; chudobný som síce,
No statočnosť moju nedám ani za tisíce.
Že vy mocní, veľkoplyvní? že vy veľkomožní?
Že vy vašími peniazmi krajine osožní?
Buďte si: — oh nie každá moc, nie každý sveta vplyv
Býva večnej vôli Božej verný svätý ozyv.
Nejeden z nich v mutnom zdroji kaľný pôvod máva,
Mnohoráz zpod mračna hriechu žiari sveta sláva.
Len čo z Boha pošlo na svet, šetri vôľu Jeho!
To dá človeku radosti života večného.

Ja som Slovák, a čo je viac? vyznám to jak patrí,
Rodina mi každý Slovák, a domov môj — Tatry.
Nie sú žírne polia naše, brehami sa krivia,
Ale, pilne obrábané, predsa nás vyživia.
A čo pole nevystačí dopomôžu údy,
Bo remeslo a kupectvo živí svojich ľudí.

Za to máme dobrý vozduch, oj a zdravú vodu,
S dobrou vôľou pri tom mnohú premôžme nehodu.
Nehoda nás jedna trápi, — čo vám nie na slávu —
Že Slovák sťa národ k svojmu nemôže prísť právu.
Prísť nemôže pre tie hajná odrodilcov špatných
Koristiacich slávu sveta z práv ľudu posvätných.
Ale preto nezúfajme, minie raz nehoda,
Spoločným majetkom bude i zlatá sloboda.

Ja som Slovák, a čo je viac? Či to vari tajiť?
Či si svoje sväté právo vari ni neháj iť?
Či ja môžem za to, že ma Bôh Slovákom stvoril?
Že som prvé slová k matke slovensky hovoril? —
Pošetilý, kto to činí; — malé síce veno
Teraz za to má; no predsa: *Slovan* slavné meno.
Na miliony bratov číta v dvoch časťach polsveta:
Kto vie, čo raz z toho zraste, — i obor bol dieťa.
Deti i my teraz ešte, deti malicherné,
No raz v mužov zrasteme, len buďme rodu verné.
Vernosť k *rodu* slovenskému, k *vlasti* a *Kráľovi*:
Každému to svätý príkaz býva Slovákovi.

Ja som Slovák, a čo je viac? či ma biť budete?
Či mi snáď hubu zapcháte? a či ma zavriete?
Nedbám; trebas ma bičujte, robte mi čo chcete,
Máte moc, vládu i slávu, máte všetko v svete,
Iba tej moci nemáte, nemáte tej hrozby,
Neosóžia vaše sľuby, neosožia prosby:
Abych ja môj národ zaprel a v ňom zaprel seba,
Ako to mnohí z vás robia za kúštičok chleba.
Hej, Slovák som, smele poviem, odstrašiť sa nedám,
Za všetky poklady sveta rod môj nezapredám.
Do hniezda si trúsiť nejdem, jak nevďační vtáci;
Verný môjmu rodu volám: „*nech žijú Slováci!*“

1866.

Žiadosť.

Pekná. krásna si ty Mína moja,
Jako mesiac nad Tatrami bľadý,
Zahalený do mraku závoja
Keď z výšky na sivé grúne hľadí.
Ňadrá tvoje sťa dva vodopády,
Čo letia dol zo skalín trávnatých,
Duniac, sťa spev Syrén večne mladý.
Mína moja! na tých ňadrách, na tých,
Dovoľ snívať v citoch lásky svätých.

Snívať?... Nie;... nežiadam snov blažiacich,
Lež ohňa mi vdýchni z nich svätého,
Čo vlial by sa mi do žíl variacich,
Do krve a života celého.
A ohňom tým, Bože! za mojeho
Daj mi zahoreť národa spasu,
A ohňom tým svätým, budiaceho
Zo smrti spania udeľ mi hlasu,
Abych ním odkliaľ tatranských hôr massu.

V Modre 1845.

Na život.

Smrť je život mladý, keď on ohňa nemá,
V otroctvo svoboda bez života padá,
Reč je bez zápalu a bez ohňa nemá,
Darmo v nej ľudský duch živé slovo hľadá.
Život s ohňom mladým večný život stvorí,
Zápal oslobodí z reťazí otroka,
Za rečou zápaľnou million zahorí,
V živom slove vidí večného proroka.
Život, život drahý! bystré tvoje lety
Zboria a vystavia svety nado svety.

* *
*

Nuže von črviaci v knihách zanorení,
Hurrá! von sa z kníh už, von sa do života!
Nuže von rodáci, v chyžach zotročení,
Von, vy, čo na prsiach omdlievate ženských,
Von, máte-li ešte v sebe síl mládenských:
Hurrá! von sa z chyžiek, von sa do života!

Tisíce krajanov mrtvý život majú,
Tisíce na vašu len pomoc čakajú,
No keď vodcom zápal chybí,
Keď bez ohňa stojá,
Keď si svoje brániť práva,
Keď sa smrti bojá:
Beda vtedy krajne, ľudu,
So životom psota,
Miesto svobody mať budú
Život bez života.

* * *

Hoj hore sa, čo si driemal,
Pretri že si oči!
Nech ti myseľ od života
Činného nebočí.
Hor sa, hor, čo ste mlčali,
Ako v kliatbe večnej,
Rozviažte si už jazyky
Raz k reči skutočnej.
Hor sa, čo ste zaháľali
Bez činov v samote,
Sprobujte raz sily vaše
V žijúcom živote.
Hor sa, čo ste hodovali,
Už raz otriezvite,
A so zápaľom mládenským
Živý život žite!

* * *

Chlebár žaluje na sveta zlosti.
Načo by vraj on sial nepokoje,
Keď sa ohlási a zúrivosti
Ho vetrík ovane. tu vo svoje
Skrýva sa kúty a zkladá zbroje.
Iba duch smelý smelo si lieta,
Cez búrok sa prerúti závoje,
Z bleskov, ktoré naň mece zlosť sveta,
Večných si slávy vencov naspletá.

To hľa život môže, to zápal a vôľa,
Keď sa do síl ona mládenských preleje,
Svety nové stvára, kde pustota bola,
Duchom svojim riadi človečenstva deje.
Život, život drahý, bystré tvoje lety,
Zboria a vystavia svety nado svety.

* * *

Ľud sa nezná, a nezná život jeho,
Človek je, vraj, tôňa, život jeho sen,
Bľadá, vraj, z hviezd zlatých padla iskra len,
Čo dať mu nemôž bytu skutočného.
Ano, človek bez ducha srdca tie stien,
A sen je život mladý bez umu a citu,
Kto krem pokoja druhých nehľadá vien,
Kto si v bruchu nosí hlavu zašitú:
Tomu nieje život sen, lež noc bez svitu.

No kto duchu žije, hriechu sa chráni,
Kto z tohto života večný život tvorí,
Ten ako Kristus zrúti pekla brány
A s kľúčami pekiel nebo si otvorí.
A letiac, púť mliečnu na dvoje rozborí,
A pásťou cnosti zem v barisko zrúti,
Keď sa naň žiara slnka rozvíchorí,
Z rúk jeho lúče žeravé vykrúti,
A po večnej bude leteť duchov púti.

Život, život drahý, bystré tvoje lety
Zboria a vystavia svety nado svety.

* * *

Živí mrtvým život dali,
Živé činy večne žijú,
Živé reči sa tak v skaly
Ako v srdcia ľudské vryjú.
Živý život život dáva,
Živé večne žijú hlasy,
Živý čin po smrti vstáva
Z hrobu, — živá viera spasí.

V Prešporku, 14. okt. 1845.

Rod a milá.

Rod a milá, — láska to spojená,
Duch je to a duša môjho žitia,
A láska tá v jeden cit sovrená,
Búri v ňadrách sťa vôd vlnobitia.
Tu i tu vlny tie ma zachytia,
V najvyšší ma duchov vyšinúc byt,
A čo mi vtedy prsia pocíťa,
To mrakom zeme dáva nebies svit,
Nadzemský je to ľudských ňadier cit.

Mína, ty kochanka duše mojej,
Ty si vonný môjho života kvet,
Ráno mi svitá len v kráse tvojej,
Citov si ty mojích nesmerný svet.
Ty daj mysľam duše nadzemský let,
Nech ony slasti rajov pocíťa,
Tvej duše oko jim na púti svieť
Keď sa k letom milosti vychytia,
Mína moja, hviezda môjho žitia.

Rod môj, ty kochanok duše mojej,
Ty ovocný môjho života kvet,
Deň mi svitá v budúcnosti tvojej,
Myšlienok s' ty mojich nesmerný svet.
Ty daj mysľam duše nadzemský let,
Nech ony city duchov pocíťa,
Tvej slávy hviezda jim na púti svieť
Keď sa k letom činnosti vychytia,
Drahý národ môj! slnce môjho žitia!

V Pešti 1846.

Prví a poslední.

Nuž vedzte vy millióny
Hľadajúcich život v nemej noci,
Oj vedzte vy, že zazvoní
I Slovanstvu raz doba pomoci.
Odsúdili ste nás k smrti,
Mudrlanti! z kola vytvorili,
Že my vraj ducha nemáme
Vy starí umci ste hovorili.
Oj lež pamätajte na to,
Že kto súdi, tiež bude súdený,
Váš život i smrť Bôh určí,
By bol osud ľudstva doplnený;
Lebo svätá je to pravda,
Čo Kristus, Syn Boží, hlásal ľudu,
Že prví budú poslední,
A poslední tí že prví budú.

V Prešporku 1845.

Videnie.

Rúška tichej noci pokryla Vltavu mútnú,
Hviezdy zligotaly s' v jej vlnách strieborných,
V dialnej borine si slávik nôti pieseň smutnú,
Šumí vetrík od Krkonošov ozorných.

Ticho v celej zemi. Hrobné ticho nič nebori,
Len hlesot vetierku, iba šum Vltavy;
Polnoc udrie, a nad hradom žiara sa rozhorí.
Pod ňou dve nadzemské zjavia sa postavy.
Čo to za tváre pekné, smutné, žiaľom zbľadnuté?
Oj neni to prach, oj nie to hruda zeme:
Bohatierske sú to ťahy, dávno zapadnuté,
Vnuk to Čecha svoje požehnáva plemä:
Zronil ťa rod môj, oj zronil osud ťažký, clivý,
V smrtnom spánku vidím drahých vnukov mojich;
No keď svitne ráno — dajž to Bože dobrotivý! —
Vstaniž, a ku sláve veď i bratov tvojich.
A ráno svitne, oj svitne deň slavskej voľnosti.
Uvítajž ho dušou celou, srdcom vrelým:
Ruku podaj všetkým bratom v láske a svornosti
A slnce zasvieti nad Slovanstvom celým.

Skalica, 15. júl 1865.

Matičná.

Dobré ráno Slováci!
Laľa veď žijeme.
Zlý svet nás už uložil
Do tmavého hrobu;
A mi teraz svetíme
Z mrtvýchvstania dobu.
Sláva Bohu na nebi,
Mier ľuďom na zemi,
Už aj Slovák ožíva,
Už viac manom neni.
Matica nás svoláva
Ta hor' do Martina,
Nech Bôh živí každého
Verného jej syna.

Dobré ráno Slováci!
Však nás počet hodný,
Už darmo plány kuje
Odrodilec svodný;
Darmo zničiť probuje
Život náš mládenský,
Žije Slovák, hurra ho!
Žije duch slovenský!
Sláva Bohu na nebi,
Mier ľuďom na zemi,
Už Slovensko ožilo,
Už viac manom neni.
Matica ho svolala
Ta hor' do Martina,
Nech Bôh živí každého
Verného mu syna.

Budín, 21. jún 1863.

Ku mne.

Končiar Tatry bystro k nebu hľadí
Keď mu búrky po níž hlavy zúra,
Keď ho oviňuje mrak tmavobľadý
Sťa hlavu mnícha rímská tonzúra.
I ty šuhaj Slávy, keď zabúra
Vôkol teba kriky nepriateľov,
Keď sa t' blesky nad hlavou rozkúra,
S tvárou v nebesá pozri veselou
A pohrdni sberbou sveta celou.

Kremnica, 24. sept. 1848.

Komárňanská.

Komárno, Komárno, Komárňanské mosty!
Keď sa na vás ozriem, srdce mi žalostí.
Srdce mi žalostí, duša narieka mi:
Nad národa môjho tisíci biedami.

Slováci, Slováci, národ utryznený!
Kedy sa ten váš los na lepší premení? —

Komárno, Komárno, slovenské pomedzia!
Nejednej mamičky synkovia tu ležia!
Ktorí dorúbaní, ktorí dostrielaní,
Ktorí nebožiatká koňmi došliapaní.
Tam v tej chladnej zemi, tam kde Dunaj beží,
Tam môj premilený v čiernej zemi leží.

Budín, 21. apríl 1862.

Piesník.

(Ľudovítovi Štúrovi.)

Nad jazerom zticha stonajúcim
Zo kroviny strmí skala sivá,
Na nej šuhaj so zrakom hasnúcim
Do nižín sa tohto sveta díva.
V citoch čáky na žiaľ hneď zabýva,
Hneď vráti sa žitia do koläje,
Oko slziacou rukou zakrýva
A žiale svoje, marné nádeje
Do tónov dumnej piesne preleje:

„Veje vietor po doline, moja mladosť len tak hyne,
Len tak hyne, aj tak zhyne, ako lístok v dúbravine.
Hyne, vadne, dolu zpadne, nikto sa naň neohliadne,
Ani otec, ani mati, ani sestra, ani brati.“

V šumiacej pieseň ztíchla ozvene,
Ruka s harfou klesla junákovi,
Zrak žiaľný sa v nebesia rozžene
A slávy túžby zvrú v pesníkovi.

Ako vetrík hlestiaci vo kroví,
Tak pieseň jeho bez ličieb a krás
V citoch rodolásky sa obnoví.
Tichý jej v ozvenách zašumí hlas,
A tichne, a šumí, a zatíchne zas.

V Prešporku 1845.

Opustený hrob.

(Rozpomienka na Máchu.)

Popri vode cinter, v ňom kopečkov hŕba,
Na jednom kríž čierny, a pri kríži vŕba;
A na kríži čiernom veniec visí malý, —
Kto ho ta zavesil? komu ho ta dali?

Milá ho vešala, milému ho dala,
Pesničkám milého veniec venovala.
V jeho piesni city lásky zavievaly,
Ako keď zasvieti slnko po prívali.
No nikto nečul ho, neslúchali ľudia,
Teraz by ho radi, už ho nezobudia.
Na hrob osamelý vrbu zasadili,
By speveа pamiatku časy nezhladily.
Na čo mu tá vŕba? . . . Časom zvadne, zhnije,
S „Májom“ večne živým ona neožije.
A ktože hrob speveа, kto ho navštevuje?
Milá s vetierkom, čo od polnoci duje.
A sotvaj tri roky aj tri dni minuly,
Už kvety na kopci i s vŕbou zhynuly.

Popri vode cinter, v ňom kopečkov hŕby,
Na spevcovom nieto ni kríža, ni vŕby.
Kto teraz hrob spevca, kto ho navštevuje?
Len víchor noční, čo od severu duje.

V Modre 1845.

Pieseň bez konca.

„Nuž a či je nekonečná,
Hej, bo je to pieseň večná.“

Hora, hora, sklenná hora! každý sa ťa bojí,
Keď ti na klzkom končiari sedem chlapcov stojí.
Na sklennom vrchu rakyta, pod ňou spevcov sedem,
Starí, starkí sú to spevci, jarý iba jeden.
Sklenná horo, svet díva sa na vyšiny tvoje.
Ako siedmi divní spevci držia harfy svoje.
Spevci siedmi, spevci boží! už ľudia čakajú.
Čo nám zvuky hlasov vašich, čo nám zaspievajú?

Prvý spevec harfu chopil, ústa pootvoril,
Lež prvého Bôh náš večný ku spevu nestvoril.
Chce on spievať, — lež nemá čo; začal a dokonal,
A miesto spevu, nesčastný, len ťažko zastonal.
Druhý spevec harfu chopí a počína spievať.
A stromok na sklennej hore počne zašumievať.
Keď dokonal, začal tretí; spieva citov plody.
Hlasy jeho vyzrubily na sklenný vrch schody.
Štvrtý spevec bystro spieval, city sa mu lialy,
Až sa na divnom stromčeku halúzočky chvialy:
A hlasy spevca po svete tak sa roznášaly.
Ako by jích zvuky večne v ozvenách žiť maly.
Od neho učil sa piaty ľubozvučne spievať,
Blahé city, sladké dumy do spevu prelievať.
A šiesty chopí sa harfy. Spieva zádumčivo.
Zvuk piesni svetom vlní sa tíško, dumne, clivo.
A slniečko na oblohe pláva nad rakytou.
A stromok pri jeho speve krásne si rozkvitol.
Konečne onemel spevec, pesničku dokonal,
A keď sa so svetom lúčil, bolestne zastonal.

Spevec siedmy je najmladší; či tiež bude spievať?
Hoj ten teprv strojí svety spevom rozohrievať.

A keď bystré vloží prsty na zvučiace struny,
Pieseň jeho nesmrteľná po svete rozduní.
Ako zvon, keď za včas rána ľud k životu budí,
Tak pieseň jeho k životu povoláva ľudí.
A keď spievať len počínal. slniečko zastalo,
A z kvetov divného stromku ovocia sa stalo.
A spevec len ďalej spieva, až zahučí tema,
Oj a krásna pieseň jeho ani konca nemá.

V Prešporku 1845.

Sudca.

Trôn hriešnikov stojí, a hluk
Veľkej tlupy ľudí
Mladého zločinca z trápnych
Myšlienok zobudí.
Ako kvet sparnom zmĺkvený
K zemi hlávku kloní:
Tak on, výrokom zronený,
Boľnú slzu roní.
S dušou je už vo večnosti
Za ohradou zeme,
No kde a v akých tam krajoch:
To — ľudia! — nevieme;
S telom ešte prikovaný
K zemi, prachu, hrude,
No i to hrešivšie telo
Hneď duše pozbude.
V tele jeho, v ňadrách čiernych
V srdci rana zieva,
Rana tá sú hriechy jeho:
Smrť jich priodieva. — —
A čuj! už mu sudca číta
Výrok smrti jeho;
A hľaď, jak priväzuje
Už odsúdeného.

Palica zlomená, — mladík
Smysly svoje tratí,
Hneď je mysľou vo večnosti,
Hneď sa k matke vráti.
Kat mu oči zaväzuje,
Modlí sa mních čierny,
Tíško hlestí šepot jeho
Sťa vetrík večerní:
„Neuvoď nás v pokušenie
Lež zbav nás od zlého
Amen.“ V tom dokola všetko
Zbarví krv zťatého;
Šarha hlavou mu zatočí
Sbehlosť ukazuje,
Ale sudca slová huby
Zťatého počuje:
„Čo Bôh dá, ty neber, pokym
Hviezdy nepokynú,
Netresci vo vine ľudí,
Ale v ľuďoch vinu.“
Huba dovravela; škrane
Ešte zklepotaly,
Ale ústa sudcu toho
Viac sa neusmialy.

V Prešporku 1845.

Smelý mladý - pán.

„Prievozník! prevez ma na beckovskú stranu,
Dostaneš odmenu veľkú, nevídanú.“
Tak mladý pán volá, vetor slová schytá,
Do zpeneného jich metajúc koryta.
„Mladý pán môj, my si radi zarobíme,
Lež teraz pokúšať Boha: sa bojíme.

Povodeň len včera važinu zaliala,
A teraz víchrica vlny rozknísala.“
„No len ma prevezte ta na druhú stranu,
Veď vám dám odmenu veľkú, nevídanú.
Nuže, odbíjajte! hľa, už vás aj prosím,
Bo dnes na poludnia v Beckove byť musím.
Musí: je veľký pán, to viete i sami.“
„I nu poďme teda; nech je pánbôh s nami.“

Odbili už člnok, pritiahli k úboči,
A smelý mladý-pán veselo doň skočí.
Je to čln dlhoký, uzunký, vysoký,
A vietor je veľký, a Váh je široký.
Oba prievozníci klobúky z hláv sňali,
Tíško sa modlili a sa prežehnali.
Čo vidiac mladý-pán, zaraz smelosť ztratil,
Už by sa bol radšej i do Mesta vrátil,
Avšak už od brehu člnok odrazili,
A tak veslovali, čo sily stačily.
No víchor bol veľký a Váh bol široký,
S Bohom, mladý-pánko, šuhaj sivo-oký.
A chlapi veslujú, čo jim sila stačí,
No voda čln bere, a smelý pán kľačí.
Kľačí na člnočku, úzkostlive vzdychá:
Pery sa mu hýbu, var' sa modlí zticha.

Na beckovskej strane prievoz odpočíva
A šuhaj sa na Váh rozbúrený díva.
Ide diaľ a ďalej, na Váh pokukáva,
Poktorúc ho vidí, vždy si povzdycháva.
No keď mladé očká Váhu nevidely,
Razom prestal vzdychať, a bol opäť smelý.

V Novom Meste 1845.

Jánošík s milou.

Čo to za jedla tam na skale v tôni?
A čo to pri jedle za osika?
A panoha jedly k osike sa kloní
K vysokej čo jedlici privyká; —
Oj nie je to jedla. nie je to osika,
Milú to objíma ruka Jánošíka.
Víchor stromy kláti, stromy sa knísajú,
A rúčky milencov. tie sa objímajú:
Hlávky jejich láskou do vedna sa klonia
A v diaľnej dedine na podvečer zvonia.

On:

Čuj, čuj, jako hvíždia víchre v borovine!
Či nie strach, nie hrúza milej mi dievčine?

Ona:

Nech, milý, nech skučať v borovine víchre,
Však v tvojich objemoch dievčina nesichre;
A trebas i šiarkan grúne poprelieta,
Keď ma ty objímaš, neľakám sa sveta.

On:

Tájdi milá, tájdi; strašné mám tušenia;
Blíži sa krutá smrť, smrť to bez spasenia;
A nepokoj hrozný šeptavo mi vraví,
Že ma šarhy ruka zo žitia vypraví.
Tájdi milá! . . . večne opusť nesčastného,
Tájdi! z objemu sa vyviň posledniého.

Ona:

Ach milý! nevravže, s tebou som ja žila,
Ty si mňa a ja som teba oblažila;
S tebou som ja žila, s tebou i umieram,
Na zdrnelé kosti seba povystieram.

On:

Seba? — Ver, pravda je! za mnou sa's pustila,
Jak za orlom divým orlica nad bralá,
Do môjho života celkom si sa vžila,
V odvažných si letoch vždy so mnou lietala.
Či vieš, keď som ja z hôr vyšiel krásnodivých,
Keď sme sa poznali: zľakla si sa lotra,
Zľakla si sa skutkov zlosyna strašlivých,
A dievka nesčastná — — zaľúbila's lotra!

Ona:

Nie lotra, nie lotra, lež chlapca bystrého,
Priateľa života, života voľného.
Ruku tvoju, milý! v krvi si nemáčal,
Za peniaze s' ľuďom krky nevytáčal.
Kde bolo tam si bral, kde nebolo dával,
Chudobe, žobrote, vďačne pomáhaval.
Milý môj, počuj ma, vráť sa do dediny,
V svätom kostole staň sa mužom dievčiny.

On:

Hoj, čo je mne žitie bez hory a skaly?
Čo mne život taký vo večnej porobe?
Mysle mi k svobode už poprivykaly,
Mám-li tam s tymi žiť, to už radšej v hrobe.
Lež ty s', milá moja, ľud tvoj zanechala,
A rodina tvoja, tá ťa oplakala.
Miesto domku tvojho z listia máš tu šopu,
Miesto chrámu Boha: vysoké skaliny,
Na miesto priateľov: divých zverov kopu,
A miesto priateliek: divoké zeliny.
Nuž povedz milá! nesčastná dievčina!
Čo ťa viaže k lotrom? čo k srdcu zlosyna?

Ona:

K srdcu srdco viaže, láska ide z neba!
Ach nie som nesčastná, dobre mi je s tebou;
Ja ni u rodiny nechcem byť bez teba,
Divno tam byť musí, kdeby si ty nebol.
Tu mám miesto chyže: širokú prírodu,
Miesto večnej služby: bezkrajnú svobodu,
Miesto svätej knihy: nebo s hviezdičkami,
Miesto mäkkých perín: skalu mochovitú,
Miesto svätých spevov: spev vtáctva nad nami,
Čo tiež Boha chváli do mrku od svitu.
Mám tu, milý, všetko, čo mi je len treba,
A mne nič netreba, keď mám, milý, teba.

On:

Lež konec je tomu, strašné mám tušenia,
Blíži sa krutá smrť, smrť to bez spasenia.
Hej, dosiaľ čo som mal, to mal som pre teba;
Ale smrť: odpusti, — tú zdržím pre seba.
Ja vrátim sa medzi moje nočné skaly,
A ty k milým svojim, čo ťa oplakali.
Pánboh ti daj sčastia, zabudni zbojníka,
Ak môžeš zapomnieť: zabuď Jánošíka.
On ťa miesto ruky obejme provazom,
Na jeho krku si šibenicu nájdeš,
A zatratíš telo, ba i dušu razom,
Jak on šarhy rukou hanoblive zájdeš.
S Bohom že ostávaj, vidíme sa sotva,
Bo ak v nebi budeš, ach, tam nieto lotra.

Utiekol. A milá na zem klesla chladnú,
Jak keď z bľadej ruže lístočky opadnú,
A keď o tri týdne milého vešali,
Zrútilo sa dievča do Váhu zo skaly.

Miesto svätých spevov: víchre zaskučaly,
Miesto smutných zvonov: hory zahučaly,
Miesto truhly, plachty: mutná Váhu pena,
Miesto plaču sestár: vlna rieky stená.

* * *

Čo to za šuhaja tam na skale v tôni?
A čo že to pri ňom za bôžika?
A rameno jeho k dievčine sa kloní,
K smelému čo chlapcovi privyká.
Oj, nie je to dievča v rukách Jánošíka,
Jedla to tam stojí a pri nej osika.
Víchor stromy kláti, stromy sa knísajú,
Dvúch stromov panohy sa tam objímajú;
Vrchovce zelené do vedna sa klonia
A v diaľnej dedine na podvečer zvonia.

V Príbelcach, 21. júla 1847.

Najkrajšia pieseň.

Na Trenčíne ticho; bo pán neodvislý,
Pán slavný je smutný. — Matúš dumá, myslí.
Čože trápi pána? hja, to nikto nevie;
Láska asnaď? či vlasti osudy levé?
A hneď mu oko ťažkým omdlieva žiaľom,
Hneď sa ziskrí ako blysky nad príválom.

„Hejsa, spevci traja! sem ku mne sa majte,
Pána rozveseľte, pánovi spievajte!
A kto mi najkrajšiu z vás zaspieva pieseň,
Boháčom ho spravím ešte v túto jeseň.“
A spevci s harfami pred Matúša stali
A jeden za druhým menivo spievali:

Spevec prvý:

Lásko, lásko, dcéro neba!
Čože by bol svet bez teba?
To by bol svet bez dievčiny,
Čo zahrada bez kvetiny.
Dievča, dievča, dievča sem!
Dievčatká ja milujem.

V láske človek zapomína
Na to, čo ho tu omína;
V láske radosti bývajú.
V nej sa duše roztápajú;
Dievča, dievča, dievča sem!
Dievčatká ja milujem.

Spevec druhý:

Víno, víno, dieťa neba!
Čože by bol svet bez teba?
To by bol svet bez rieviny,
Čo šuhajčok bez dievčiny;
Vína, vína, vína sem!
Vínko ja obľubujem.

V víne človek zapomína
Všetko, čo ho tu omína;
V ňom radosti prebývajú,
V ňom sa duše roztápajú;
Vína, vína, vína sem!
Ja len vínko milujem.

Spevec tretí:

Rod môj drahý, syn ty neba!
Čo by bola vlasť bez teba?
A bez vrelej lásky k vlasti
Zlé by domov kryly strasti,

Vlasť moju a rodniu zem
A v nej rod môj milujem.

Láska k vlasti povytína
To, čo rod môj tu omína;
V tých citoch radosti vlajú
V nich sa duše roztápajú;
Vlasť moja a rodnia zem
Tebe sa obetujem!

Zatíchli speváci. Pán Váhu tretiemu
Spevcovi velikú prisúdil odmenu.
No spevec odvetí: Bohatstvo nehľadám,
Len v háji nad Váhom žiť v pokoji žiadam.
Z lístia, nie zo zlata si ja vence vijem,
V blahom mieru duše piesňam mojim žijem.
A keď mraky stanú nad vlasť milovanú:
Vyvolaj ma z hája, nech tiež zomrem za ňu."

Diví sa pán slavný, a na spevca hľadí —
Teraz čosi myslí, čo nikdy nemyslel;
Ešte spevca medzi háje vyprevadí,
A v zámok sa vráťac, hlbšie sa zamyslel.

V Prešporku, 9. sept. 1846.

Sedmoro dolín.

Od vekov už stojá sedmorie doliny,
V nich žijú národov veľkoduché činy.
Len prvá dolina ako pusta zieva,
V nej večný duch Boží nikdy nezavieva;
Jarky, púšte, skaly stojá v tej doline,
No to hľa všetko sa v jedno „nič" rozplyne.

Od vekov už stojá sedmorie doliny,
V nich žijú národov veľkoduché činy.

Na druhej doline tichá rieka plyne,
Ale šumot rieky vo večnosti hyne.
Človek umom svojim tu prírodu krášli,
No ducha Božieho tie raje nenašly.

A v tretej doline, čo sú to za výšky?
To nebesiam hrozia štíhle obelisky.
Šíre labyrinthy, mocné piramidy,
A veľké chrámy tu oko ľudské vidí.
Vidí nakopené balvany žulové,
No to hľa všetko ti ešte nič nepovie.

Hen v štvrtej doline krásna socha stojí,
Lež ni tá ti túžby ducha neukojí.
Telo predstavuje, ale ducha nemá,
Bo socha vždy bola i zostane nemá.
Kameň je bez citu, slzy nevyroní,
Sochy tie, to sú vraj zkamenelé tóny.

A v piatej doline, čo že ťa zarazí?
Pestré, nemé barvy a krásne obrazy,
Čo ti jedno hnutie života sdeľujú,
Jedno okamženie živo predstavujú.
Oko sa tu pasie, sluch tvoj iba túži,
Bo mu krásny obraz hlasom neposlúži.

Sluch tvoj čosi tiahne do šiestej doliny,
Tam už hlasy počuť, tam už znejú činy;
Tam trasie sa struna, city v dušu vlieva,
Sladké city srdca lútna ti ospieva.
Sluch tvoj pasie sa tu, no duch ďalej túži,
K uspokojeniu mu to ešte neslúži.

Tam v siedmej doline, tam sa duch rozvine,
S prírodou objíme a nikdy nezhyne.

Tam slovo počuješ, slovo z ducha vziaté,
Slovo od počiatku do večnosti sväté.
Tam ti hlas slovanský utešene spieva,
A v hlase tých spevov duch Boží zavieva.

V Prešporku 1845.

Nebeská láska.

Zlatorohý mesiac zorničku zaľúbil,
A šepmo jej svoju večnú lásku sľúbil.
A slnko za zorou šepot počúvalo,
Hneď sa medzi milých, hneď sa rozohnalo.
Nepoprialo milým, sčastia nepoprialo,
Bo svetlom horúcim svety rozohrialo.
A na večer mesiac vzdychá za zornicou,
Jak holub za sivou plače holubicou.
Tiekly mu slzičky, zmenené v iskričky,
Slzy mesiačkové sú zlaté hviezdičky.
Slnko jich zbudilo, slnko to už tuší,
Preto jich každý deň plameň slnka suší.
A dennica jasná keď slniečko zhliadne,
Od bôľnej spomienky na celý deň zbľadne.

V Prešporku 1845.

Posledni spevec.

Stojá hory, stojá, i vrchy skalnaté,
Stojá sveta grúne ľudstvu svätosvaté.
Na jeden vždy končiar slnko zvlášte svieti,
A z vrchu čin ducha k svetlu svetov letí.
Ale dokiaľ svetlo?... Kým Bôh nepokyne,
Bo s jeho kynutím žiara svetov hyne;
Zhyne pre vrch jeden a na druhý svieti,
A tu zas čin ducha k svetlu svetov letí.

Tak už nižším vrchom slniečko svietilo,
Lež tie vyššie vrchy ešte nežiarilo:
Na ktoré svietilo, tie dávno vyžily,
Iba mhlivé majú k životu dosť sily.

* * *

A slnce zas klesá, slniečko zapadá,
Tu svietiť nebude, bo svet nový hľadá;
Život s ním tiež vymre, so svetlom odletí.
Pamiatka zostane a mesiac zasvieti.
„Mesiačok tichučký! sviet že poľahučky,
Bo je cesta dlhá a život kratučký.“
A mesiačok vyjde a slnce zachodí.
Ešte jeden pohľad na starý vrch hodí;
A keď zachádzalo za hory vysoké,
Ticho zaujalo svety hôr široké.

* * *

Na najvyššom vrchu slavný človek stojí,
Tuším slnku spievať na rozlučnú strojí:
Tvár má ako mesiac, keď deň svitá biely.
Oči jeho ako klesajúce strely, —
Vetor noční chladný mu vo vlasoch vzdychá,
A na zbľadlom líci mu slza usychá.
I pozre na dolu z vrchu vysokého,
Pozre na doliny sveta širokého:

„Tam som sa vyšinul, kam som žiadal neraz,
Tu som nad svetami, ale kamže teraz?
Či ešte diaľ leteť ta do výšok mhlivých?
A či vryť sa do striev hory tej strašlivých?
Či k hviezdam dvíhať ako slnce z rána?
Či do bytov vtrieť najvyššieho Pána?“

Zamyslí sa. Oko horí, srdce vzdychá,
A na bľadom líci mu slza usychá.
A pozre na dolu z vrchu vysokého
Pozre na doliny sveta hlbokého:

„Ľud môj, ľud môj drahý! slnce ti zapadlo,
Čo kvitlo, odkvitlo a teraz uvädlo;
Čo teraz uvädlo, to viac nerozkvitne,
Už ti to slniečko Božie viac nesvitne.
Iba mesiac bľadý, ten ti svietiť bude,
No svet činy ducha tvojho nezabude.
Kebych vedel činy tvojho ducha spojiť,
Tým bych hľadel dušu ubolenú kojiť.
Hej, spojím jich! spojím; obetujem vlasti,
Spojím ako prsty moje v jednej pasti.

Povedal a spojil činy svojho ľudu,
Ktoré sťa duch Boží večne živé budú;
A pero, sťa kľúče, oddal víťazovi, *)
On zavrel svet nemý, už nastáva nový.
Ešte raz dotkne sa svej harfy slziacej,
Ešte raz zaspieva, by nespieval viacej:
„Dobrú noc, dobrú noc! ľud môj dávnoveký,
Dobre spi, sladko sni, i budúce veky.
Zapadlo ti slnko, viacej ti nesvitne,
Iba keď večný deň raz svetu rozkvitne.“

Slza slovo dusí,
Duch sa Nemca ztriasol,
A spevec poslední,
Jak hviezda v rozední
Hasol — — zhasol.

V Prešporku, 22. marca 1846. (Deň to smrti Götheho r. 1832.)

---

*) Pero, s ktorým Göthe „Fausta“ písal, daroval Mickiewiczovi.

Dvúch bratov mohyla.

Čo to za kopec, nízky, guľatý,
A čo to pri ňom modrá za žiara?
Na jej vatre kríž Pána roztatý
Práve v polnoc, vraj, horí — — dohára.
A mesiačik svieti a načúva zticha,
Jak vo vlnách Váhu noční vetrík vzdychá.

* * *

Zasadli páni k náhlemu súdu,
Do Nitry bežia ako na hody,
Dnes, vraj, dvoch bratov súditi budú,
Zradcov krajiny, kráľa, svobody,
A bratia v reťazoch pred panstvom v dvorane
Mlčiac počúvajú viny jim čítané.

„Vy ste zákony rušili sväté,
Bo krajinskú ste opovrhli reč,
Práva svobody šliapali zlaté,
Proti nej pozdvihli záhubný meč.
A teraz pred súdom osvedčiť sa máte:
Či spáchané vaše viny uznávate.“

„„Uznávame, jestli je to vina
Vlastnej reči milovati zvuky:
A jestli voľná má byť krajina,
Či Slovák v putách má nosiť ruky?
No vaša svoboda, to voľnosť len taká,
Čo jarmo vrhnúť chce na šiju Slováka.““

„Daromné reči! zákon je svätý,
Vy ste proti nemu previnili;
Nič výmluva žiadna neplatí,
Pokoj ste krajny zlostne rušili.
A teraz pred súdom osvedčiť sa máte,
Či sa na budúce toho odriekate.“

„„Neodriekame, bo dobre vieme,
Že i Slovák má právo života,
A my ho brániť všemožne chceme,
V jasnom kým blesku sa nezligotá.
My s veselou i smrť pozdravíme tvárou,
Ktorú nám sľubuje sberba komisárov.“ “

Tak bratia vraveli; a sudcovia
Myslia, radia, hovoria a píšu,
Napokon dvaja čosi vyslovia,
Ostatní hlavou prisvedčiac kníšu:
A o chvíľu výrok stojí v zápisnici,
Čo bratom prisúdil smrť na šibenici.

* * *

Intermezzo.

(Fabula.)

Tam nad Váhom biely dom, v dome mlynár mladý,
Na svojich on holubov s potešením hľadí.
Priletely havrany, k holubom sa maly,
Holuby a havrany tak sa shováraly:
— Oj vy sprostí holuby, prečo tu sedíte?
Prečo radšej v krajinu širu neletíte?
— Čujte múdri havrany, preto nelietame,
Bo tu žitka, vody dosť, ba i hniezda máme.
— Ach sprostí to holuby, ani to nevedia
Že jich páni vykrmia a napokon zjedia.
— Oj vy múdri havrany, a či vy to viete?
Jak sa samy krmíte, tak sa samy zjete.
— Počujte že holuby, vy musíte s nami,
Ešte by z vás mohly byť tiež hodní havrany.
— Ej vy páni havrany, s vami nepôjdeme,
Bo že sme nie jednakí, to my dobre vieme.
— Čujte sprostí holuby, ten rozdieľ sa ztratí,
Keď počnete jako my krkati, kvákati.

A hneď kŕdeľ havranov začne tamtých učiť,
S krkaním a kvákaním všelijako mučiť.
A ktorý holub nechcel kvákať z celej sily,
Toho zaraz havrany na strom obesily.
Mlynár vidí holubov, visiacich na strome,
Vidí ako havrany gazdujú mu v dome.

Zchytí pušku a strieľa na tých ukrutníkov,
Až jich predsa odohnal s biedou prevelikou.
Čo sa stalo, staté je, viac sa neodstane,
Holubov nezobudia mrtvoly havranné.
Čo sa stalo, staté té, darmo škrýpu zuby,
Nad Váhom dvaja visia: *včuleky holuby.*

* * *

Čo to za kopec nízky, guľatý?
A čo to pri ňom modrá za žiara?
Na jej vatre kríž Pána rozťatý
Práve v polnoc, vraj, horí — dohára.
A mesiačik svieti a načúva zticha,
Jak vo vlnách Váhu noční vetrík vzdychá.

Hej nie to kopec, sťa kopec iný,
So strachom sa ľud v tú stranu díva,
Bo šibencov, pre zradu krajiny
Potrestaných, on kosti prikrýva.
A na ohni v noci, vraj, kríž Pána horí,
Oj divné o kopci ľud reči hovorí.

* * *

Minula zima, jaro sa blíži,
Pod Hlohovcom vyhrmely delá,
Hunn-skytská sa viac vždy sláva níži,
Orol už zase rozvíňa krielá.
A podmaneného hradu pod múrami
Stojí broj slovenský s tisíci puškami.

Mutnom pri Váhu kopec okruhlý,
Pri ňom šibenica ešte stojí;
A pod kopcom bez kríža, bez truhly,
Vo večnom bratia ležia pokoji.
A broj slovenský šibenicu ztína,
So slzami v očach minulosť zpomína.

Zdrnelé kosti verných dvúch bratov
Šabľami kope z jamy hanoby,
Pri tichej piesni. s modlitbou svätou,
Nové pripráva jim slávy hroby.
Zoťatá nad jamou šibenica horí
A kňaz s nadšenosťou o mrtvých hovorí.

Zatichly zvony, žalmy odznely.
Len vlny Váhu šumia, vzdychajú.
Slnce zapadlo, fakle shorely,
Zem na hrob nový bratia snášajú.
Slávy hrob slovenská tu ruka zrobila,
Miesto kopca stojí: „dvúch bratov mohyla.“

Pod ňou obete Tatier voľnosti,
Obete prvé ležia ukryté,
A trebas shnijú mladé jích kosti:
Mená jích v knihe slávy sú vryté.
Menami sa jejich rod slovenský chlúbi,
Bo za národ zomrel *Šulek* i *Holuby*.

* * *

Čo to za kopec nízky, guľatý?
A čo to pri ňom modrá za žiara?
Na jej vatre kríž Pána rozťatý,
Práve v polnoc, vraj, horí — dohára.
A mesiačik svieti a načúva zticha,
Jak vo vlnách Váhu noční vetrík vzdychá.

Oj nie to kopec, sťa kopec iný,
Lásky ho bratskej ruka zrobila;
Hrob je to tichý slávy, nie viny,
Dvúch bratov je to tichá mohyla.
A pri nej na ohni, ako ľud hovorí,
Ročite z polnoci šibenica horí.

Praznovce, 20. okt. 1851.

Jarmila.

Šuhaj dumný, mladý, dievča v srdci nosí,
No darmo dievčinu on o lásku prosí;
Šuhaj žiale spieva, z hlbín duše vzdychá,
V jeho mutnom oku slza neusychá.
Hyne mladosť jeho ako ten prvý máj,
Keď mraky zaslonia kvetnatý tichý háj.

Láskou opútaný — sťa väzeň v žalári,
Zomrel. Hľaď, už kladú šuhajka na máry.
Onemely piesne, umĺkly na veky,
Sťa keď ľady stiahnú šumot bystrej rieky.
A šum spevu svojho, spevu laskavého,
Obetoval spevec Jarmile cudzého.

Sláva zaplakala; a či i Jarmila?
Ach ona zo spevov krámy založila.

V Prešporku, 7. nov. 1845.

Zrak a videnie.

Čo tak letia tie mrákavy
Od severních krajov?
Či len strašiť, či len zplašiť
Chcú smelých šuhajov?

Junáci, čo ducha majú,
Mrakov sa nebojá,
A potiahnu do krutého
Proti vrahom boja.
Zem zatíchla; nebo vravef
Hromobitím strojí,
Na tej zemi, pod mrakami,
Slavný cisár stojí.
Dumne hľadí ta do mrakov,
Oko túžbou horí,
V tom pristúpi ta arcikňaz,
K pánovi hovorí:

F. „Vám akoby samovoľne
Všetko do rúk letí,
Vy pod vašu zdrobiť vládu
Všetky chcete svety.
Vy chcete panovať tuná
Nad svetov živlami,
No nezapomínajte, že jest
Pán jeden nad nami.
Vy svet celý, svet široký
Podmaniť si chcete,
A o tisíc nepriateľoch
Vašich nič neviete.
Čujte pane, ak vás vaše
Ščastie raz opustí,
Vy zhynete a zájdete
Len ako sen pustý.“

N. Neverte, bo vyššie moci
Vodia kroky moje,
A ja smele voždy kráčam
V ľúte s svetom boje.
Či vidíte? tu hľa hore
Stojí jedna hviezda;
Či ju vidíte?

F. Nestojí,
Aspoň mne sa nezdá.
N. Dobre sa prizrite!
F. No niet!
To iba mraky, dym —
N. Teda vy ju nevidíte,
Ale ja ju vidím.

V Prešporku 1845.

Večný žid.

(Zlomok.)

Hore strmým vŕškom pred mnoho rokami
Kráčal syn človeka s krížom spasiteľa,
A ustatý, zastal pred žida dverami —
Od smädu zomdlela sila jeho tela.
„Človeče, smiluj sa, daj mi kvapku vody,
Viď, že div nezhynem od smädu, nehody.“

„Tájdi burič ľudu, tájdi kráľ židovský,
V mojej svätej chyži niet pre teba vody.
Keď si kráľ — nuž vydaj si rozkaz kráľovský,
By ťa ochránili od smädu, nehody.“
Odvetil žid starý, židia sa rehtali,
A Ježiša bľadé pery zašoptaly:

„Jak ja teraz túžim vody za kvapočkou,
Ktorou si ty nechcel moje pery zvlažiť,
Tak ty túžiť budeš s bolásťou najväčšou
Za pokojom hrobu, — ty budeš večne žiť.“
Povedal a kráčal diaľ s krížom pomaly,
Ahasver obľadnul, židia sa rehtali.

* * *

Na brehoch Gangesa, cez zelené stráne,
Proti temnej noci kráča človek starý.
A vždy kráča ďalej, nikdy nezastane,
A predsa nikdy pot netečé mu z tvári;
Zamerí si drlé kroky proti noci,
A slzu utiera zo zapadlých očí.

Preletí kolísku ľudstva rýchlym krokom,
Od jednoho pólu k druhému sa šine,
A zase vráti sa k Eufrata tokom,
A k cedrom Libanov žalostne sa vine;
Na vršku zastane, k ňadrám siahne ruka,
Hvezdičky myslely, že mu srdce puká.

A keď sa mu pery rečou rozknísaly,
Hvezdičky verily, že modlí sa k Bohu,
Ale pery jeho číslami rátaly,
Duša radovala s' čistému osohu.
Pri tom jazyk jeho divné slová rační,
Zo slov reči jeho javí sa žid večný.

Vrelými homoky v stred púšti Sahary
Proti žhavým vetrom s bradou ovesenou
Zase ďalej kráča jeden človek starý,
Čo nezatúži za oazou zelenou.
Pri neznaných tokoch Nygery a Nýla
Pyskami hýbajúc neustajne žbríla.

Nad vlnami Misisypa, Amazona,
Tam po novosveta stepach divých, pustých,
Starec zase diaľnú svoju cestu koná
A pustí sa do hôr širokých a hustých,
S ľadom obúch pólov je starec ten známy,
I s *Quitom* i s vrúcou užinou Panamy. .

Brehami Dunaja, brehom Volgy mutnej
Človek s ovesenou bradou diaľ putuje,
Nikdy nesperlí s' mu pot na tvári smutnej,
A pery na veky z ľahka pohybuje;
Shrbený, vychradlý, s tvárou rozoranou
K ľútosti pohýna citlivých občanov.

Nie len tok Dunaja, ale všetky rieky,
Nie len pády Nýla, ale všetky vody,
Nie len kraj Libanov, ale celé svety,
A po všetkych mestách divný starec chodí.
A všade len ráta, všade jednak rečni,
Zo slov reči jeho javí sa žid večný.

Divný starec; bo on vody nepijáva,
Ani chleba nejie; — a z čohože žije?
Mozole on ľudu nesvojho jiedáva,
A pot on národov nežidovských pije.
Shrbený, vychradlý, po svete putuje,
Na ľud biedu kydá, a svet ho ľutuje.

* * *

Emancipovať, vraj, načim raz pútnika,
Všetky práva dať mu občana voľného,
Taký hlas k národom Evrópy preniká,
Požiadavka to vraj času terajšieho.
Avšak keď národ ten bez mäsa, bez kosti,
Rovným býti nechce ostatním národom,
Keď vo svojej pýche, v svojej nadutosti
Len seba obzvláštnim drží nebies plodom,
Keď za nečisté má všetko okrem seba,
Opovrhujúc vždy nesvojské národy:
Ako bratsky deliť s ním krajíčok chleba,
Spoločnými zrobiť požitky svobody?

Daromné to kriky! kto voľnosť chce zlatú,
Najprv nech sám zvrhne otroctva reťazy,
Kto požívať túži pravdu Boha svatú,
Nech sám ztrasie najprv lže a klamu vazy.
Až keď stane sa to, rovnosť možnou bude,
Keď Hebrej sám v sebe uvoľní človeka
Keď večný žid kliatby — —

V Prešporku 1845.

Duch a príroda.

Krásna deva z okna hľadí,
Milého vyzerá,
Čaká teskno, čaká dlho,
Čaká do večera.
Na večer jej milý prišiel
Celý zamyslený,
„Ver si ty môj premilený,
Ver s' ty pre mňa neni.
Ty rád blúdeváš po nocach,
Sám nevieš, čo hľadáš,
Moja láska čo si žiada,
To — milý! nebadáš.
Keď si myslím, že si pri mne,
Ďaleko s' odo mňa,
Ver že mi môj premilený,
Ver, že si nie pre mňa."
A keď mesiačik zasvietil,
Milý ju odišiel,
Túži, hľadá, lež sa nevie,
Čo si hľadať išiel.

A rano zas milá hľadí
Z okna na frajera,
Premilého zas vyzerá,
Či toho, čo včera?

A keď zlaté slnce vyšlo
Nad tichou dolinou,
Prišiel šuhaj spievajúci
K milej, s rozmarinou.
„Nie si ty ten môj včerajší
Šuhaj zamyslený,
V tvojej duši nepokoja
Ni svíjania neni.
Takého ja milého chcem
Jak ty, duša moja!
Tvoj duch tichý, krása moja
Ľúbosťou sa spojá.“
Junák bystrý objal milú,
Milú večne mladú,
Teraz jim Božie osudy
Ruku v ruku kladú.
Šuhaj v svej milej ožíval,
Ona v ňom ožila,
A životu miláčkovmu
Základ položila.
Bože daj, by jim blahé dni
Večnej lásky svitly,
By na jejich strome lásky
Umenia rozkvitly.

V Senici 1845.

Zlatý prsteň.

(Povesť z poslednej štvrti 17. stoletia.)

I.

„Hurrá, do boja!
Berte pušky, berte kosy,
Sedlajte vraných,
Nech turecká krv porosí

Lúky, pole, brázdy, role,
Poďme že na nich, hurrá, hurrá,
Hurrá, do boja!
Neplač milá — nenariekaj,
Že šabličku mám,
Ešte mi raz rúčku podaj,
O rok, týdeň, zase prídem,
Zas ťa pobozkám, hurrá, hurrá,
Hurrá do boja!
Skokom napred koník vraný,
Trúby zneje hlas —
A diel durkot rozihraný,
Z bojo-trmy, čo k nám hrmí,
V bitvu zove nás, hurrá, hurrá!"

Tak bystrí na koňoch šuhajci spievajú,
Čoby nespievali? veď do vojny tájdu,
Svobodu a slávu mládenci hľadajú,
A v bitvách oboje — abo smrť si nájdu.
A či smrť nie sláva? či smrť nie svoboda?
Sláve i svobode smrť obete dáva,
Smrť slávna za voľnosť svätá je svoboda,
A smrť za svobodu večitá je sláva.
Lež mladí šuhajci na smrť nepomyslia,
A čoby mysleli? kto vie či aj príde,
Ach a jestli prísť má, ver nič nenamyslia,
Komu je súdená, toho neobíde. —
Radšej si koníka bodnú ostrôžkami,
Vranko sa pospína, skokom cvála, letí,
Vranými preberá si koník nôžkami
A kúrňavy prachu necháva v zápätí.
Tak bežia dolinou dolu ku Dunaju,
Bo tam zle gazduje Turek panovitý;
Sťa by dač tušili, koňská zaberajú,
S večerom do Selnej musia doraziti.

A jak cvalom letia z hora do doliny.
Koníkom podkovy brinčia novokuté.
V pravo a na ľavo miznú jim dediny,
Miznú sady, lúky, hrmia mosty duté.
Lež Janko divoký nehľadí na mosty,
Mladoň zrovna letí cez jarky, priekopy.
„Nelietajže, Janík, veď si zlámeš kosti,
A vraný sa ť v penách tátošík zatopí.“
Tak vodca Jankovi privoláva statný,
Lež Mladoň nečuje a len krížom lieta:
Hja, kto ešte nezná chrám lásky posvätný,
Úzka mu zem býva, letel by zo sveta.
Mladoň nezná lásky, oj nie slasť ľúbosti,
Nebies čo balzamom rany zemské kropí.
Preto v búrke ňadier nehľadiac na mosty,
Iba krížom cvála cez jarky, priekopy.
Biele hviždí pero nad strieškou klobúka,
Koníčok sa pení sťa vlna v zátoni.
Kabaňka mu lieta kam vietor zaťúka,
Ligotná pri boku šablička mu zvoní.
A zase vraného bodne ostrôžkami,
Vranko sa pospína, skokom cvála, letí.
Bystrými preberá si koník nôžkami
A prachu kúrňavy necháva v zápätí.
Za ním cvalom letia chlapci cez doliny,
Koníkom podkovy brinčia novokuté,
V pravo a na ľavo miznú jim dediny,
Miznú sady, lúky, hrmia mosty duté.
S jarným keď večerom k Selnej dorazili,
Zlatá sa na nebi zablisla zornička:
Koňská sa šuhajom v útoku zpotili
A Jankovmu jedna chybí podkovička.

II.

Na horňom konci tichej dediny
Vyhňa stojí dymom začadená,
Vo vyhni starej človek jediný,
Človek to bez vlasti, rodu, mena.
Vo dne i v noci klepe a kuje
Bez prestania kováč neshovorný,
Ľud vyhni z ďaleka vyhybuje,
Cestou keď tájde na konec horní.

Holla, hé, pán majster, chytajte kladivo,
Vraný môj mi ztratil podkovicu novú,
Len sa prináhlite, bo i mne náhlivo:
Nerád bych zameškal večeru gazdovú.
Tak Janko divoký pred vyhňou hurtuje
A zo zpeneného sa zošinie koňa,
Vyhasnuté majster uhlia rozdymuje,
Nehrube si všímnuc švárneho Mladoňa.
Šuhaj dnuká vstúpi, brinká ostrôžkami,
Po tichu si pieseň zanôti veselú,
Tu i tu pokrieska bystrými nôžkami,
Sťa ti verbuvanci na krčme v nedeľu.
A jako si nôti, šablička mu zvoní,
Všetky žilky skáču, veselo ihrajú,
Hneď hlavou pohodí, hneď ju na dol kloní,
Sťa by iskry čítal, z ohňa čo lietajú.
Kováč starý klepe a búcha a kuje,
Jakby roztrieskať mal tú svoju nákovu,
Mechom polátaným uhlia si rozduje,
Tuším zahlušiť chce pieseň šuhajovu.
A v pravo sa dvere po tichu roztvoria,
Krásna v nich dievčina primrazená stojí,
Líčka haneblivé sťa tie iskry horia —
Tuším sa šuhaja veselého bojí.

Veselého?! jaj horkáže už veselosť,
Zrazu zahynula, zrazu sa ztratila,
A s ňou ztíchla pieseň a zmizla i smelosť,
Divná sa choroba šuhaja zmocnila.
Omráčený stojí ticho s ostrôžkami,
Pieseň si nenôťa pery zblädlé razom,
Pokročiť ku dviercom nevládze nôžkami,
Sťa by pred svätej stál Márie obrazom.
A jako tak stojí, šabľa už nezvoní,
Bystro neihrajú ani žilky jeho,
Iba kaderavú k zemi hlávku zkloní,
Sťa kvet pred lúčami slnka horúceho.
Z hlboka si vzdychne teraz šuhaj jarý,
Z Janka divokého Janík je tichučký,
A keď z vyhne vyšiel otec Anky starý,
Takto ku dievčine vraví po ľahúčky:

„Oj, dovoľ mi, duša drahá,
Krásy tvojej vzývať vňady,
Tak ma čosi k tebe ťahá,
Sám sebou si neviem rady;
Sťa vyschlá rieka života,
Keď sa penou vlahy zvlní:
Ňadier zbúrených práznota
Citom sa mi sladkým plní.“

A modré zklopila oči
Mlčiac deva haneblivá;
Šuhaj k dievčine prikročí
A ruka v ruke spočíva. — —
Jak keď vetrík vlny dvoje
Na Dunaji v jednu sleje
A jedným vánkom oboje
V more bezodné zaveje:

Tak cit lásky dvoje duší
V jedinú sa sliati strojí,
Medze zemské ľahko zruší
A dva city večne spojí.
I tu lásky iskra zlatá
Dve duše včil zapálila.
V jednom ohni ľúbosť svatá
Dvúch ňadier city spojila.
No s Bohom, vy zemské kvety:
Bohatstvo. rang, berle panské;
My nové vidíme svety,
Nové slasti nebešťanské.

„Nože sa pán vojak, kôň je podkovaný,
Nová sa podkova blyští na kopyte,
Hneď s ňou liep poletí ten koníčok vraný,
A za to vám stojím, že hu neztratíte.“
Tak kováč šedivý okríka Mladoňa
A mrzuto zhaslé uhlia si rozsvieti;
Lež šuhaj pri milej zabudnul na koňa,
A prosiac otcovi starému odvetí:
„No len no, pán majster, veď mi nie tak pilno,
I tamtie podkovy prednie obozrite,
Klince sa zodraly, to viem neomylno,
Nože jich, prosím Vás, novými pribite.“

Otec tájde, a hoch mladý
Svoju šepce lásku z ticha,
Slová lásky skutkom sladí,
Slovom každým lásku dýcha.
A dievčina obraz biely
V ňadrách milenca ukryla,
Aby očká nevidely,
Jak sa k nemu pritúlila.

„Ale počuj, milá moja,
Zajtrá ďalej ísť musíme:
Prú lež odídem do boja
Či sa ešte uvidíme?
Noc je tichá, noc je jasná,
Hviezdy milým svieťa rady,
Oj, dovoľ mi deva krásna
K tebe dojisť do zahrady.“

Deva mlčí a hoch mladý
K sebe túli obraz biely,
Deva dvihla obraz bľadý
A ústa k ústam primrely. —

„Nože sa pán vojak! kôň je podkovaný,
Nová sa podkova blyští na kopyte,
Hneď s ňou liep poletí ten koníčok vraný,
A za to vám stojím, že ju neztratíte.“

III.

Tichý večer je — kvetná prvieseň,
Prvesniu dýcha vôňu kvet;
V borine šumí slávičia pieseň —
Krásna noc jarnia, krásny svet. —
Cvendží hlas zvona, tichý tón
Trasavo duní — v diaľke šumí,
Mĺkne, zaduní a tíchne zas,
Až posledný s vánkami skon
Za šerých hôr zaletiac chlumy,
V diaľke svoj mrúci rozveje hlas. —
A zlatej luny bľadá tvár
Láskou zardená — k zemi sa kloní,
V rieke na vlastnú hľadí žiar
A žiaľné počúva rieky stony. —

Pri rieke vieska, tichá to ves,
Domy nizunké, kostolík biely,
Za humnom Selnej zelený les,
Slávičie v lese piesne šumely.
A milá s milým čuje, načúva,
Jak vetrík piesní šumy rozdúva. —
— Krásna to noc, kvetná prvieseň,
Dumne si hlestí Váhu ston,
A glgotavá jeho pieseň
Sťa hrobných spevov vážny tón.
Hviezda sa čistí, padá a klesá,
Dúhový letom tvoriac pás,
Časom ožiari šeré nebesá.
Hasne a vzniká a hasne zas:
A zlatej luny bľadá tvár
Milosťou zardená k zemi sa kloní,
Na šťastný lásky blahej pár
Zvedavo rudú oprela žiar,
Zvedieť tuším chce, jak milujú oni.

„Milá moja, duša moja!
Svedkom mi Boh z neba:
Slovom sa nedá vysloviť
Jako ľúbim teba."
„Verím ti, verím, milý môj,
Že ma verne ľúbiš,
Ale načo v bitvu tájdeš,
Veď sa v nej zahubíš?"
„Taisť v bitvu teraz musím,
Nač mi údov sila?
A či bys ty neslavného
Mladoňa ľúbila?"
„Ľúbila ver — preto radšej
S Bohom riekni boju —
Veď vidíš že teba ľúbim
A nie slávu tvoju."

Tak bľadolica deva vraví
A vrelej sa k milému túli.
Sťa by chcela, by túžby slávy
V slasťach lásky večne usnuly.
A šuhaj mlčiac na devu hľadí.
Dva mu city v ňadrách vrely:
Deva dvihne svoj obraz bľadý
A k ústam ústa primrely. —
— Zaspaly hory, zaspaly lesy,
Usnula celá dedina tichá,
Zatíchly vtáctva veselé plesy
Len vetrík veje, šumí a vzdychá:
Šepty milosti bere na krielá
A v nebeské s nimi kraje letí
Tam na lásky sa zmeniac anjela,
Z okamyhov večné stvára svety.

Krásny večer je, krásna noc,
Dumne si hlestí Váhu ston,
A žalmov jeho divná moc
Sťa hrobných spevov vážny tón.
A milý s milou čuje, načúva,
Jak v šumoch rieky vetrík podúva.

„Milá moja, duša moja!
Tento prsteň zlatý
Pred rokom keď zomierala
Drahá moja mati,
Do ruky mi vtisla mojej
A slziac vravela,
Že prsteň od neverného
Dostala priateľa.
Prisahal síc veľa razov,
Verne že ju ľubi,
A keď mojim stal sa otcom
Nezadržal sľuby.

On vraj tašiel svetom šírym,
Nevrátil sa viacej,
Zabudnul na hanbu milej,
Matky to slziacej.
Ten hľa prsteň tebe dávam:
Asnáď otca viny
Tak umenším, vráťac lásku
Milej mi dievčiny.
Vezmi si ho, milá moja,
Nos ho na pamiatku,
Pozrúc naň pomysli na mňa
I mrtvú na matku.“ — — —

Mlčiac krásna deva, prsteň zlatý vzala,
Na prsách milého horce zaplakala.
Lesy a hory hlboko spaly,
Vlny jich Váhu ukolísaly:
Vlna jim Váhu žalostne spieva,
Stony jej smutné vetrík rozvieva.
Hviezda sa čistí, padá a klesá,
Dúhový letom tvoriac pás,
Časom ožiari šeré nebesá,
Hasne a vzniká a hasne zas.
A zlatej luny rudá tvár
Žiaľom zbľadnutá k zemi sa kloní,
V rieke na vlastnú hľadí žiar
A tiché počúva rieky stony.

IV.

(Medzispevy.)

1.

K odchodu junáci znak dali z polnoci,
Marinôčke sivé zaplakaly oči.
Neplač moja milá, nesmúť, netráp že sa,
Radšej k pánu Bohu za mňa pomodli sa.

Keď ma budeš milá vyzerať pri lese:
Vraný môj ma k tebe viacej nedonese.
A keď budeš túžiť, vzdychať od žalosti:
Víchor ti priveje mladé moje kosti.
Víchrov sa vyzpytuj, čo sa tam dol dialo?
Čo sa s tvojim milým na vojničke stalo?
Víchor tie odpovie: tam, kde Dunaj beží,
Tam tvoj premilený v čiernej zemi leží.

2.

Hory, hory, čierne hory!
Však nad vami smutno stojí;
Mamička syna pohládza,
Na vojnu ho vyprevádza.
Jednu ruku mu podáva
A druhou ho požehnáva:
Ach synak môj premilený,
Kedy že mi prídeš z vojny?
Mati moja premilená!
Nečakajte vášho syna;
Koník sa mi potknul vraný —
Tam ja budem pochovaný.
Ach synak môj premilený,
Len mi ešte prijdi z vojny;
Vranka ti sama prikryjem,
Bielu hlávku ti umyjem.
Vraného mi noc prikryje,
Hlavu moju dážď umyje,
Tŕň ma učeše pichlavý,
A víchor ma zkučeraví.

3.

Zavievaj vetierku po tej puste šírej,
Azdaj mi privieješ túžby mojej milej;

A keď hor poletíš ta pod Javorinu:
Pozdrav že tam pod ňou drahú mi rodinu.
Vraný môj koníčok bolestne si vzdychá,
Už ťa viac nevidím, má dedinka tichá.
Ťažko šuhajovi zomrieť pri rodine,
Ale storáz ťažšie v ďalekej cudzine.
Nezomriem na slame, lež zomriem na koni,
Keď z koňa poletím, šabľa mi zazvoní;
Šabľa mi zazvoní, trúba zaspieva mi,
Jamu mi vykopú Slováci šabľami.
Na hrobe mi tichom jahody rásť budú
A vtáci doletia z rodného mi kraju
A krásnu mi pieseň o ňom zaspievajú.

V.

Hurrá do boja!
Skokom napred koník vraný,
Trúby zneje hlas,
A diel durkot rozihraný
Z bojotrmy, čo k nám hrmí,
V bitvu zovie nás.
Hurrá, hurrá!

Tak bystrí na koňoch šuhajci spievajú,
Čoby nespievali? veď do vojny tájdu,
Svobodu a slávu mládenci hľadajú
A v bitvách oboje, abo smrť si nájdu.
Lež junáci mladí na smrť nepomyslia,
A čoby mysleli, kto vie či aj príde?
Ach a jestli prísť má, ver nič nenamyslia,
Komu je súdená, toho neobíde.
Radšej si koníka bodnú ostrôžkami,
Vranko sa pospína, skokom cvála, letí,
Bystrými preberá si koník nôžkami
A prachu kúrňavy necháva v zápätí.

Lež Janík tichučký iba kráča zticha,
Tu i tu pobehne sám koníčok vraný —
Ale keď začuje, že pán jeho vzdychá,
Žiaľne sa utíši koník rozihraný.
„Čože ti je Janík, žes tak zamyslený?
Tuším tú Morenu na cinterín vezeš,
Včeras ešte lietal sťa šarkan šialený
A dnes už nevládzeš, teraz ledvaj lezeš.“
Tak vodca Jankovi privoláva statný,
Lež Mladoň nečuje, myseľ inde lieta:
Veď už i on pozná lásky chrám posvätný,
I on cítil slasti nebeského sveta.
Cítil blaženosti nadzemskej ľúbosti.
Nebies čo balzamom rany zemské kropí,
Od nich odlúčený v ztajenej žalosti;
Div, že sa mu mladé srdce nezatopí.
Časom sa premáha, bo sa bratov stydí.
Že tak zrejmé žiale na tvári zavisly,
Ale sotvaj zbadá, že ho nik nevidí:
Z hlboka si vzdychne a zas sa zamyslí.
Pero smutne vlaje nad strieškou klobúka,
Sťa by ľutovalo šuhaja na koni,
Kabaňka si letí, kam vietor zafúka,
A koník si vzdychá sťa vlna v zátoní.
Ostatní na koňoch šuhajci spievajú,
Čoby nespievali? veď do vojny tájdu;
Svobodu a slávu mládenci hľadajú,
A v bojoch oboje, abo smrť si nájdu.
A spievajúc bežia dolu ku Dunaju,
Bo tam zle gazduje Turek pánovitý,
Sťa by dač tušili kon'ská zaberajú,
S večerom k táboru musia doraziti.
A jak-cvalom letia zhora do doliny,
Koníkom podkovy brinčia novokuté,
V pravo a na ľavo miznú jim dediny,
Miznú sady, lúky, hrmia mosty duté.

S jarním keď večerom ta dol dorazili,
Zlatá sa na nebi zablisla zornička —
Koňská sa šuhajom v útoku spotili,
Len Janko suchého dodal si koníčka.

VI.

Na horňom konci Selnej dediny
Vyhňa stojí dymom začadená,
Vo vyhni starej človek jediný,
Človek to bez vlasti, rodu, mena.
Vo dne i v noci klepe a kuje
Bez prestania kováč neshovorný,
Z ďaleka ľud vyhni vyhybuje,
Cestou keď tájde na konec horní.
Zriedka si starec vraj odpočine,
Zriedka kladivo klade na stranu;
Iba k prsám keď svojim privine
Dieťa svoje — dcéru milovanú.

„Poďže ku mne, dcéra drahá,
Ty môj pyšťok zlatý!
Čože si mi taká bľadá?
Zles' musela spati;
Či ťa asnáď hlávka bolí?
Či ťa zima drobí?
Dajže pozor, bys nepadla
Dákej do choroby.“

Tak otec starý k dievčine vraví,
Ľúbajúc líčko Aničky bľadej,
Zrazu užasnuté sa oko zastaví
Belučkých na prstoch devy mladej.

„Ha, čo vidím? prsteň zlatý!
Vrav, kde si ho vzala?
Či sám čert, či jeho mati
Darom ti ho dala?“

„Oh nie čert, ni jeho mati
Mne ho nedávali,
Lež mladý šuhaj, čo ste mu
Koňa podkovali.
Ten mi ho dal vraviac ku mne,
Že ten prsteň zlatý
Pred rokom, keď zomierala
Drahá jeho mati,
Do ruky mu ho vraj stisla
A slziac vravela,
Že prsteň od neverného
Dostala priateľa.
Prisahal vraj veľa razov,
Verne že ju ľúbi,
A keď jeho stal sa otcom
Nezadržal sľuby.
On vraj tašiel svetom šírym,
Nevrátil sa viacej —
Zapomnel na hanbu milej,
Matky to slziacej.
Ten hľa prsteň syn jej mi dal,
Že vraj otca viny
Snáď umenší, vrátiac lásku
Milej mu dievčiny.
Aby som ho vraj nosila
Jako na pamiatku,
Pozrúc naň, zpomnela naňho
I mrtvú na matku.“ — —

— Kováč zbľadnutý divo pozerá,
Bľadom po líci slza mu tečie —
Milostná k nemu vinie sa dcéra
A k deve otec smutný prerečie:

„Počuj, drahá dcéra moja —
Radosť žitia môjho!
Šuhaj, čo t' zlatý dal prsteň,
Je syn otca — tvojho.“

VII.

Minulo leto, minul rok celý —
Mutnom pri Dunaji kruté boje stály,
Pušky rachotily a delá hrmely,
Sťa by bralá Tatier rozdrobiti maly.
A mladá krv tiekla barviac údoliny,
Turek za svevoľu mesiaca bojuje,
Uhor za svobodu drahej mu otčiny
Vďačne krv vyleje i žitie venuje.
Tí, čo zboriť chceli kresťanské nám trúny,
Udatných pod mečom Slovanov klesajú:
A svet sa pokorí pred slávou koruny
Krvou posvätnej mutnom na Dunaji.
Padnul Turek pyšný, spojenou ho silou
Zničila zbraň slavská svetských Velikánov;
Poďte domov, bratia! zložte zbraň víťaznú,
K strapatým sa vráťte chatrčiam domova
A v Tatrách budúcnosť uvítajte krásnu,
Ktorú vám sľubuje milosť cisárova.
A šuhajci tájdu rodného do kraju,
Vraných na koníkoch sťa šarkani letia,
Pieseň si veselú o vojne spievajú,
Pamiatku bojov svých piesňami zasvetią.

Iba Janík mlčí so svojmi túžbami.
Vraného pošibnúc skokom cvála, letí:
Vranými preberá si koník nôžkami
A prachu kúrňavy necháva v zápätí.
Biele hvíždí pero nad strieškou klobúka,
Koníčok sa pení sťa vlna v zátoni —
Kabaňka si lieta kam vetrík zafúka.
Ligotná pri boku šablička mu zvoní.
Ostatní na koňoch šuhajci spievajú,
Čoby nespievali? veď už domov tájdu:
Po boji pokoja mládenci hľadajú
A v Tatrách slovenských blahý pokoj nájdu.
A jak cvalom letia z dola do Otčiny,
Koníkom podkovy brinčia novokuté:
V pravo a na ľavo miznú jim dediny,
Miznú sady, lúky, hrmia mosty duté.
A keď už na križne doleteli cesty —
Janík sa odrazil od nich na bok pravý,
K domovu sa nesie vernej mu nevesty,
S láskou jej blažiacou myseľ sa mu baví.
Na ďaleké hory s radosťou pozerá.
Za nimiž jediný poklad jeho skrytý;
Sťa by tušil dačo, koníčok zaberá,
S večerom musí do Selnej doraziti.

VIII.

Dumne cvendžia Selnej zvony,
  Žiaľu plný jejich hlas;
Čo tak smutne znejú ony?
  Či k pohrabu zvonia zas?
Na cinteri fakle horia.
  Bľadý šibe z nich plameň.
A tvár starca osvecujú
  Opretého na kameň.

Pred ním čierna truhla leží.
Na truhle ruža biela.
Sťa tá ruža — v truhle leží
Nádej otcova celá.
Kňaz sa modlí za dušičku
Spevci žalmy spievajú,
Otec dcéru oplakáva
A ľudia si vzdychajú! —
A vždy cvendžia dumné zvony,
Žiaľu plný jejich hlas!
Oj a divne znejú ony,
Bo k pohrabu zvonia zas.
A fakle už dohorely,
Vyhasol bľadý plameň —
Pochválen buď Ježiš Kristus
Na veky vekov. Ameň.

* * *

Na horňom konci tichej dediny
Vyhňa stojí dymom začadená,
Vo vyhni starej človek jediný,
Človek to bez vlasti, rodu, mena.
Vo dne i v noci klepe a kuje
Bez prestania kováč neshovorný,
Z ďaleka ľud vyhni vyhybuje,
Cestou keď tájde na konec horní.
Zriedka si starec vraj odpočine,
Kladivo zriedka kladie na stranu,
Iba k prsám keď svojim privine
Dieťa svoje, dcéru milovanú.
Lež teraz nečuť buchot kladiva,
Ba ani vyhňa roztvorená neni;
Pri lampe v chyži smutne zabýva
Už na vyhňu kováč zamyslený.

„Syn môj, syn môj! oh strašné osudy:
Či snáď len snívam? oj dcéra drahá!
Hlas ma tvoj z týchto snov nezobudí,
A obraz tvoj ma predsi nenahá.
Ja tebe i jemu žitie som dal —
Rozdvojených vás láska spojila.
Kroz mňa on do bojov ľútych sa hnal.
Kroz mňa dcéru láska usmr—ti—la" —
— — — — — — — — — — —
Umlkne. — — A čuj vonku hop a hop.
Rychlý sa konský dupot ozýva;
Zrazu nízkom na okne klep a klop
A mladý sa šuhaj v chyžku díva. —
„Otvorte, pán majster, z vojny idem.
Hollá! Anička, či spíš, či čuješ —
Netušilas však ver, dnes že prídem?
Či ešte Janka verne miluješ?"
A tak vraviac lepšie sa rozhľadí.
Nevidí milej — očiam neverí!
„Starče! či tašla snáď do zahrady!
Vrav! kde Anička moja?" — — — —
— — — — — — — — „„Na cinteri.""

IX.

Večer je zase, smutná to jeseň.
Jesenných šumí vetrov let.
V hájoch zatíchla slávičia pieseň.
Smutná noc pozdnia, smutný svet.
Cvendži hlas zvona; tichý tón
Trasavo duní, v diaľke šumí.
Mlkne, zaduní a ztíchne zas —
Až posledný s vetrami ston
Za snažných hôr zaletiac chlumy,
V diaľke svej mrúci rozveje hlas.

A zlatej luny bľadá tvár,
Láskou zardená k zemi sa kloní,
V rieke na vlastnú hľadí žiar
A žiaľné počúva rieky stony.
Pri rieke vieska, tichá to ves;
Domy nizunké, kostolík biely,
Za humnom Selnej zažlklý les —
Jasenné vetry v lese šumely,
Pri háji cinter, v ňom kopcov veľa.
A pri jednom Janík stojí bľadý;
Či otca, mater a či priateľa
Oplakáva šuhajík ten mladý?
Oj, neplače nad hrobom materi,
Nie nad otcovým tak syn jediný —
Jako Janík, čo neznal nevery,
Nad hrobom plače milej mu dievčiny.
A kto rád počuješ vetrov vzdychy,
Abo stony Váhu speneného,
Lesného potoka glgot tichý —
Choď a počuj tie náreky jeho.

Zaspaly hory, zaspaly lesy,
Usnúla celá dolina tichá,
Zatíchly vtáctva veselé plesy,
Len vietor veje, šumí a vzdychá.
Žiale milosti bere na krielá
A v nebeské s nimi kraje letí,
Tam na lásky sa zmeniac anjela,
Z okamyhov večné stvára svety.

Smutný večer je, smutná noc;
Dumne si hlestí Váhu ston —
A žalmov jeho divná moc
Sťa hrobných spevov vážny tón.

Minula zima, zkvitla prvieseň,
Prvesniu dýcha vôňu kvet,
V borine šumí slávika pieseň;
Krásna noc jarnia, krásny svet.

Pod horou cmiter, v ňom kopcov veľa,
Pod jedným leží milostná deva;
Ruže naň sadí ruka priateľa,
Tichý čo na hrob v noci blúdeva.
A ruže kvitnú v krásy mladosťach;
Jak by nekvitly, mladých na kosťach
Keď jich slza Mladoňa polieva.

Lesy a hory hlboko spaly —
Vlny jich Váhu ukolísaly,
Vlna jim Váhu žalostne spieva,
Víchor smutné jej stony rozvieva. —
Hviezda sa čistí, padá a klesá,
Dúhový letom tvoriac pás —
Časom ožiari šeré nebesá,
Hasne — vzniká a hasne zas.
A zlatej luny rudá tvár
Žiaľom zbľadnutá k zemi sa kloní,
V rieke na vlastnú hľadí žiar
A smutné počúva rieky stony.

Na horňom konci tichej dediny,
Vyhňa stojí dymom začadená,
Vo Vyhni starej človek jediný,
Človek to bez rozumu, bez mena.
Vo dne sa túľa a v noci kuje
Bez prestania kováč nezhovorný;
Z ďaleka ľud vyhni vyhybuje,
Cestou keď tájde na konec horní.

V Prešporku 1850.

Hrabov.

(Národnia povesť.)

Vo slávnom hrade Hrabove
U zemana Hrabovského
Bolo veľké hodovanie.
A boly veľké kvasy.
Veľa pánov a zemanov
Okolo stola sedelo,
Čo červené pili víno,
A muzika oblokami
Zatriasala vysokými. —
Na prestole vyšívanom
Zasadol si pán Hrabovský,
Vedľa neho sedí smutná
Božena, choť ukradená.
A manžel pozdvihol hlasu
Vraviac k pánom a zemanom:
Hejsa, páni a zemani!
Na zdravie pripíjajte mi,
A mojej choti Božene! —
A tuná povstali razom,
Razom páni a zemani,
A na zdravie pripíjali
Božene a Hrabovskému.
Nech Boh živí Hrabovského,
Zemana najbohatšieho,
A jeho krásnu Boženu,
V krajine celej najpeknejšiu!
A keď pohármi štrngali,
Poháre sa rozpukali,
Rozpukali Hrabovskému
A jeho žene Božene,
A víno červené tieklo,
Na zemi sa v krv zmenilo

A krv na zemi volala:
Beda Hrabovskému, beda! —
Všetci páni a zemani
Jako ohromení stáli,
A ruky jích s pohárami
Na obruse poklesaly.
Od obedu všetci stali.
Všetci páni aj zemani,
A rozišli sa mrzutí,
Rozišli na štyry strany. —
A lež prvšie ráno svitlo,
Tam kde stál Hrabov velebný,
Stály múry zarastené
A pri bráne drak veliký.
A pod hradom je pivnica,
V pivnici hlboká studňa.
A v tej studni oko morské
Preširoké, prehlboké.
V oku morskom škarupina,
V škarupine sklenná izba,
V tej izbe šije Božena.
Dosiaľ čaká vykúpenia.

Kremnica, 30. okt. 1847.

Na Branči.

Stojí zámok zakliaty
Pomedzi horami,
V zámku je poklad zlatý
Medzi skaliskami.
Hoj, vysoký to zámok,
Všetko sa naň díva,
A zámku ni šedivou
Hlava nezakýva;
Bo mu deň tu zapadnul,

Vietor do škár duje, —
Kto ten vietor utíši?
Kto deň vycituje.
Hoj, k práci tej obrovskej
Treba duch horlivý,
A ten, čo to vykoná,
Večne bude živý.
A poklad tam schovaný
Pre budúce časy:
Meno vykupiteľa
Národu vyhlási;
Hej, vyhlási národu,
Spasu mu zvestuje —
Nuž kto vietor utíši?
Kto deň vycituje?

Na Branči 1845.

Matkino oko.

Po desiatich dlhých rokoch, strávených v cudzine,
Navrátil sa bystrý šuhaj k svej milej rodine.
A ide predmestím dolu, a tam ľudu roje,
Každý hľadí na šuhaja, nikto nezná, kto je.
I stretne ho priateľ jeho, prejde kolo neho,
No nepozná už teraz v ňom priateľa svojeho.
Zasmuší sa modré oko bystrého junáka,
Bieda to, keď nepozná už ni rodák rodáka.
Ide ďalej, stretne brata, prejde kolo neho,
Lež ani ten už nepozná v ňom brata svojeho.
Zmraštil čelo šuhaj bystrý; bolesť jeho svatá!
Oj, bieda to, keď nepozná brat rodného brata.
A zas stretne milú svoju v smútku oblečenú,
Lež darmo sa jeho zraky i za touto ženú.
Hľadí naňho, nepozná ho, a šuhaj pomaly
Stúpa ďalej, a od žiaľu slzy ho zalialy.

A stretne mamičku svoju idúcu z kostola.
Tá sotvaj zhliadne šuhaja, radostne zavolá:
„Ach syn môj, syn môj milený!“ a v náruč mu letí.
No pozná oko matičky voždy svoje deti.

Skalica, 15. júl 1864.

Bitka pri Žiline.

Stála bitka, stála. za Štefana kráľa,
Stála pri Žiline, v slovenskej otčine.
Stála bitka, stála, za Štefana kráľa,
Bili sa Slováci s pyšnými Poliaci.
A Štefan kráľ v predku, vedie svoje čaty,
Popri ňom zástava, na nej Ďuro Svätý.
Bystrého má koňa a britkú šabličku,
Štefan ztratil šabľu, koník podkovičku.
„Neboj sa, Štefane,“ Slováci volajú,
Zastanú si kráľa, Poliakov rúbajú.
Červená krv tiekla do Váhu bystrého,
Pri ňom ubil Slovák Poliaka pyšného.
Všetko sa raduje, všetko plesá, spieva,
Uhorská zástava vesele povieva;
Len Štefan kráľ smúti, že ztratil šabličku,
A jeho koníčok zlatú podkovičku.
Nesmúť, Štefan kráľu, prijde raz taký čas,
Že čo si utratil, to si uvidíš zas.
Bude taká vojna, oj, aká nebola,
Zastanú si celé tri svety do poľa.
Ja vtedy tretí raz na tom svete budem,
Z bieleho sa koňa na to dívať budem.
Červená krv zbarví Váh i Dunaj Biely,
Akoby ho lístim ružovým zastreli.
Červená krv tiecti bude potokami,
Milý, mocný Bože, smiluj sa nad nami.
Koho postrieľajú a koho zabijú,
Kone podkovami ten tvoj meč vyryjú.

Vyryjú šabličku, zlatú podkovičku,
Modli sa, Šteľanko, za svoju dušičku.
Od východu prijdú tri ritírske šíky,
Čo budú mať v rukách herské korbáčiky.
A keď sa objavia, zacengá jim zvonec,
A tej hroznej bitke razom bude konec.
Budeme mať pokoj, aj milú svobodu,
Od Tatry ku Matre, až po Bielu Vodu.
Kto tomu uverí, ten dobre pochodí,
Čoby aj zahynul, on sa znovu zrodí;
A kto neuverí, prijde v večný plameň,
Pochválen pán Kristus až na veky, ameň.

Najmladší syn.

Tam v siednej doline stojí domčok malý,
Pod strapatou strechou žije otec starý.
Otcovi starému na kolenách vnúča,
Trasavý hlas starca piesňam ho priúča.
V piesni tej pokojnej tichá radosť žije,
Aká staručkého otca líce kryje.
A zase rozpráva vnúčatu malému,
Ako rozprávali dakedy i jemu.
Vraví mu o sklenných vrchoch prevysokých,
O zámkoch zakliatych, studňach sriebrotokých;
Opisuje sady, čarovné zahrady,
A pozaklínané sivých skál poklady;
A zas husté hory a vetrov jaskyne,
Z níchžto noc vychádza a tu sa rozplyne;
Tam zas dlhé púšte, na nich slnce zlaté,
Ako odpočíva, keď je priustaté;
Jak sa shovárajú vetry v šumnej hore,
Ako tátoš letí a povetrie ore;
Jak hŕby havranov držia slavné rady,
Ako ožívajú kamenia hromady;

Ako najmladší syn draka silou kazí,
Ako mocou ducha nad svetom víťazí.

Takto vraví dedko vnukovi malému,
A vnuk zas prechová povesť zplodzenému.
Tie zapadlé svety Slávie sú kvety,
A duch jejich z otcov vždy na synov letí.
Svety sú to staré a predsa vábivé
Jak kvetov na lúke hlávočky menivé.
A teraz tie svety ľudia odkrývajú,
A staré proroctvá teraz ožívajú,
Proroctvo tých svetov také ťa zarazí,
Že najmladší synok nad svetom víťazí.

V Modre 1845.

Osvietenému Pánu

INDRICHOVI LEVARTOVSKÉMU,

svobodnému Pánovi z Levartova, c. k. bojovníkovi a veliteľovi sboru slovenských dobrovoľníkov r. 1849.

Víchrami zpenený sa Váh na dol valí,
Ťažké špliecha vlny z plytkého koryta,
Jakoby rozrúcať chcel ozorné skaly —
No beda ti Besná! beda ti Margyta!*)
A obloha čierna, rozrytá bleskami
Sa tuším smiešať chce s penou a vlnami.

Pri Sučanskom**) moste sedmoro je pltí,***)
S nimi sa šuhajci pred búrkou ta skryli,
Víchor strašne s nimi sťa trieskami vrtí,
Trebas duplom každú húžvami pribili;

---

*) „Besná“ a „Margyta,“ pre pltníkov nebezpečné skaly v horňom Trenčíne.
**) Sučany, mestečko v Turci.
***) Dobrovoľnícky sbor mal z počiatku sedem stotín.

A pltníci mladí hľadia so slzami,
Ako rozpenený mece Váh plťami.

A s víchrom na koni Pán jeden doletí,
Tu i tu ho bleskov osvecuje žiara,
A vidiac sedmoro zpopod Tatier detí,
K nim sa prívetivým hlasom prihovára:
„Čože tu pltníci smútiaci stojíte,
„A prečo sa ďalej na dol neplavíte?

„Či snaď pred búrkou strach? nebojte sa búrky!
„Vo víchrici, blesku sa len dobre plaví,
„Keď svetom striasajú divé hromy durky,
„Vtedy duši smelej kynie palma slávy;
„Bo schytá bijúce jej do čela blesky
„A uvije veniec slávy z ních nebeský!“

Oj, Pane, mladí sme, búrky sa bojíme,
Bo sme k durkom hromu ešte nie zvyknutí,
Po prvý raz na dol teraz sa plavíme,
Akože sa pustiť na Váh penou zdutý?
A nás nestrašia tak ani vlny tieto,
Ako to, že pri nás už faktora nieto.

„Faktora nemáte? No nič sa nebojte,
„Ja vám budem teraz vo víchri faktorom,
„Iba pevne v búrkach pri vodcovi stojte,
„A sprobujeme sa nie s Váhom, lež s morom,
„Nuže nech sa každý vesla svojho chytá,
„Hej, vysmejeme vás Besná i Margyta!“

A šuhajci bystro plte odviazali —
Na prvej pochytí faktor nový veslo —
Trebás víchre duly a hromy trieskaly,
Spokojne sa na dol sedem pltí nieslo.
Na strednej zástava bystro nad vlnami
Vo víchrici vlaje so Slávy barvami.

Plynú plte na dol, už jich Trenčín víta,
Do víchru a hromov zavinul si slová —
Ej už sa zastrája Besná i Margyta,
Že sedmoro pltí vo vlnách pochová.
Lež darmo sa ony na šuhajov strojá,
Veď majú faktora, búrky sa nebojá.

Za faktorom drahým pltníci veslujú,
S vôľou pevnou idú i pomedzi skaly,
Trebas hromy bijú, trebas víchre dujú,
I zpopod Margyty šťastne vyplávali.
Teraz na dol letia, jasno už na nebi —
A spevom si mládež faktora velebí.

Kerujú sedmorie plte do prístavu,
Faktor, čo jich viedol, sa od nich odberá,
Rozžialeným okom Slávy na zástavu,
Na šuhajov mladých bolestne pozerá:
„S Bohom už, junáci, s Bohom sa tu majte,
Na vodca vašeho sa rozpomínajte!“

Ďalej vraveť srdca žiaľ mu nedovolí,
Len bolestne tiskne ruky mu podané,
A junáctvo slzí, bo lúčenie bolí,
Keď priateľské trhá sväzky zastarané.
„Oj, ver nám, vodca náš, kým len žiť budeme,
Faktora slávneho my nezabudneme.

On nás viedol verne cez búrky, víchrice,
Bránil proti zlosťam padnutých anjelov;
Do nás namerené hromov blískavice
Pochytal a s nimi krotil nepriateľov.
Hej, kým státi bude Kriváň náš kráľovský,
Po Tatrách znieť bude meno: *Levartovsky.*“

Poznamenanie.

Táto báseň, skvostne vytlačená, rozdávaná bola dňa 21. nov. 1849 pri slavnostnom rozpustení 3000 slovenských dobrovoľníkov. „Sokol“ r. 1862 v č. 11. uverejnil nasledujúce, na nadrečené rozpustenie sa vzťahujúce dátky:

Noviny „Pressburger Zeitung“ r. 1849 o slavnosti rozpustenia slovenských dobrovoľníkov písaly toto:

1.

„Preßburg, 21. Nov. Die Auflösung des slowakischen Freicorps unter der Anführung des k. k. Majors Freiherrn v. Lewartowsky, die heute in unserer Stadt erfolgte, bot einen jener erhabenen Momente, die dem wahren Vaterlandsfreunde Trost und Beruhigung gewähren, und bildet gewissermaßen den Schlußstein der unheilvollen Insurrectionsepoche. — Schon gestern Abend zog das Corps, zwei Bataillone stark, in unsere Mauern ein, stellte sich auf der Promenade auf, und gab eine Generaldecharge. Heute Vormittag um 10 Uhr fand die Auflösung auf der Fürstenallee im Beisein der hohen Generalität statt; der feierliche Akt begann mit einer Feldmesse, abgehalten unter Musik-Begleitung der Kapelle des Mazzuchelli-Infanterie-Regiments, nach deren Beendigung der Geistliche vor das en fronte aufgestellte Corps trat und eine ergreifende Rede hielt. Den Schluß bildete die Absingung der Volkshymne unter Musik-Begleitung, worauf das Corps vor der hohen Generalität defilirte, auf den Schloßberg marschirte und dort die Waffen niederlegte, die es in Begeisterung für König und Vaterland ergriffen. Mögen diese Braven alle den Lohn für ihre treue Hingebung in dem erhebenden Bewußtsein finden, die höchste und heiligste Pflicht des Bürgers erfüllt zu haben, und mögen sie, zurückgekehrt an den friedlichen Herd, ihrem erprobten Patriotismus die volle, hehre Weihe geben, indem sie den Besiegten über den Trümmern der Revolution die versöhnende Bruderhand reichen!“ —

2.

Tie isté noviny uverejnily o pár dní nasledujúcu listinu:

„Durch das hohe k. k. Militär-Districts-Commando wurde mir nachfolgender Befehl zugestellt: Laut hohem k. k. III. Armee-Commando-

Erlaß vom 22. d. M. Nr. 421 D. K. wird in Anerkennung der durch die That bewährten, loyalen und patriotischen Gesinnung, die sich seit Errichtung des slowakischen Freicorps in dieser Truppe rühmlichst ausgesprochen hat, aus Anlaß der vorgetragenen Bitte gelegenheitlich der im Begriff stehenden Auflösung den Offizieren desselben mit Vergnügen gestattet, nicht nur die Säbel, sondern auch ihre eigenthümlichen Gewehre behalten zu dürfen. Wovon das Freicorps=Commando zur Darnachachtung anmit in Kenntniß gesetzt wird. Allemann m. p., Generalmajor. — Indem ich diesen hohen Befehl allen Offizieren des aufgelösten slowakischen Freicorps bekannt gebe, ersuche ich dieselben, ihre unter meiner Aufsicht deponirten Waffen ehestens abholen zu wollen. Preßburg, am 26. Nov. 1849. Lewartowsky m. p., Major."

3.

Tie isté noviny uverejnily ešte i toto:

„Das k. k. Militär=Districts=Commando zu Schemnitz hat an den k. k. Major und Ober=Commandanten des slowakischen Freicorps, Freiherrn v. Lewartowsky, sowie an dasselbe Corps folgendes Schreiben gerichtet: Der Ausmarsch des slowakischen Freicorps macht es mir zur angenehmen Pflicht, durch Sie, Herr Major! an sämmtliche Herren Offiziere und Mannschaft für den unverdrossenen Eifer in Ausübung des schwierigen Dienstes unter noch schwierigeren Verhältnissen, für die Ausdauer bei Mühseligkeiten und Leistungen aller Art, dann musterhafte Ordnung und Disciplin — meine Anerkennung und Dank auszusprechen und zu versichern, daß ich ungeachtet der sehr kurzen Zeit unseres dienstlichen Beisammenseins eine bleibende gute Meinung von diesem in den Zeiten der Noth so kräftig dagestandenen Corps zurückbehalte. — Daß dieses wohlverdiente Lob natürlich auf Sie, Herr Major! als Commandant und Leiter des ganzen Aufgebots doppelt zurückfällt, bedarf keiner Erwähnung, und ich schließe daher mit einem herzlichen Lebewohl an den wackern Führer, sowie Offiziere und Mannschaft des slowakischen Freicorps. Gez. Bordolo m. p., FML."

4.

Tie isté noviny uverejnily ešte nasledujúcu báseň:

Preßburg, am 21. November.

An das slowakische Freicorps bei dessen Auflösung.

Gott zum Gruß, Ihr edlen Söhne
Des Karpathus! Sláva, Hoch!
Habt im Kampfe Euch bewähret,
Frei zu sein vom schnöden Joch.

Keines Fürsten Sold und Mahnung
Hat gestürzt Euch in die Schlacht,
Nur die Lieb' zu Eurem Volke
Hat zu Helden Euch gemacht.

Nur der Feind ist unterlegen
Und das Land ist wieder frei;
Feuerprobe hat gehalten
Eure Tapferkeit und Treu'!

Niederlegt Ihr Eure Waffen,
Geht in Eure Berge heim,
Werdet, was Ihr seid gewesen,
Stille Landbewohner sein.

Nicht so trüb das Auge nieder!
Jede Blüthe wird nicht Frucht.
Hadert nicht, daß nicht errungen
Alles, was Ihr habt gesucht!

Seh't auf Euren jungen Kaiser!
Ist das eine Jugendzeit?
Hat der Lebensfrühling heiter
Ihn, seit er regiert, erfreut?

Kampf und Sorg' sind seine Jugend,
  Und sein Tagewerk ist Müh',
Welche Lasten sind zu wälzen!
  Und der Edle rastet nie.

Seine Räthe und Minister?
  Ist's etwa ein Lustgelag,
Wenn sie schaffen aus dem Wuste
  Neue Welten Tag für Tag?

Euer Volk wähnt nicht verloren,
  Weil kein Sláwa-Reich besteht;
Sagt, wo haben denn wir Deutsche
  Deutschen Reiches Majestät?

Nur ein Thor wünscht jene Zeiten,
  Wo es Herrn und Knecht nur gab,
Wo das arme Volk erseufzte
  Unter Schwert und Hirtenstab.

Ja wir bleiben dennoch Deutsche,
  Bleibt auch Ihr Euch selber gleich:
Wird, was wir jetzt neu erbauen,
  Ein gar stattlich Kaiserreich.

Wo der Arme und der Reiche
  Vor Gesetz und Richter gleich,
Wo kein Herrscherstamm Euch knechtet.
  Welch' ein herrlich Völkerreich!

Sprachen mögen wie zu Babel
  Mengen sich, nicht kümmr' es Euch,
Wenn nur alle Stimmen rufen:
  Hoch ein einig' Oesterreich!

Was nun Noth thut Eurem Volke,
  Mehr als bloßes zeitlich Wohl?
Christlich sittliche Erhebung
  Ist's, nach dem es ringen soll.

Darum nicht das Auge nieder!
In die schöne Zukunft schau!
Slavenvolk, auf Gott und Kaiser
Und auf Deine Tugend bau'!

Za Alžbetou Derčíkovou,

rodenou Tvrdý, * 1785, † 20. apríla 1865.

Zhaslo už to oko pekné, sivé,
Čo žiarilo sa dobrotou neba,
Čo ronilo neraz slzy clivé,
Dávajúc chudobe skyvu chleba:
Zhaslo už to oko pekné, sivé.

Zchladly ruky Marty starostlivej,
Nimiž brata verne objímala,
Pol stoletia v láske spravodlivej
Žiale, radosti s ním zažívala:
Zchladly ruky Marty starostlivej.

Ztíchlo srdce vernej Slávy dcéry,
Čo rod svoj milý nad vše ľúbilo,
Čo neznalo marnosti, nevery,
Čo len za slovenský národ bilo:
Ztíchlo srdce vernej Slávy dcéry.

A hľa dušu pravdivej kresťanky,
Čo zbožnou mysľou Boha vzývala,
Už plesom vítajú Nebešťanky,
Bo v Kristu žila, v Kristu skonala:
Spása duši pravdivej kresťanky!

Zomrel Palóczy.

— — Zomrel Palóczy! —
Žialnu zalkaj pieseň, Dunaju mutný,
Bolné zašumte z Karpatov vetierky,
Krajnou nech celou letí ohlas smutný:
Že jej zase zomrel muž drahý, velký.
— — — — Pokoj prachu Jeho!

— — Zomrel Palóczy! —
Uhorská Ho oplakáva rodina,
Bojovníka verného pravda svatá,
Svoboda apoštola, národ syna,
Dom Nestora a krajna Cincinnata.
— — — — Sláva duchu Jeho! —

V Pešť-Budíne, 27. apríla 1861.

Povolenie Matice.

Milý národ môj! zavískaj radosťou,
Zaspievaj pieseň Slávy najveselšiu
A zastroj plesy, jakých od tisícich
Rokov slovenské nevidelo oko;
Teš a raduj sa: nie si viac sirôtok,
Máš útulok už: máš matičku drahú.
I Tebe svitlo! Tu už jasné ráno:
Král Tvoj na Teba vzrel milosti okom.
Citom zavolaj Jemu vďaky večnej:
Nech žije král náš Fraňo Jozef prvý!
Ano, nech žije nám Darca *Matičky* —
Hurrá! sláva Mu!! večitá Mu sláva!!!

Budín, 27. sept. 1862.

Hurbanovi
(k meninám).

Sviatočným horo biela oblekom
Prikry zažlklé mohýl tvojich hlavy!
Svitá Ti jaro, budúcim vekom
Večný čo slávy kveten Ti pripraví.
A Tatry oslávi.

Radostným zašum vetierku hlasom,
Nestonaj v škárach hradov osamelých,
V ústrety vyleť budúcim časom,
Veselo šumiac z rumov zpráchnivelých:
„Sláva mužom naším!“

Bystrým zahlesti Moravo tónom,
Mrazivé rozlom si ľadov okovy,
A velebným vĺn tvojich baritonom
Pieseň o vlastňom zaspievaj synovi:
„Sláva Hurbanovi!“

Bitča, 19. marec 1852.

Kolumbus.
(Ľudovítovi Štúrovi k meninám.)

„El mondo es poco.“

Na siné more čierňava sa valí,
A v temnej diaľke zdunia blyskov hromy,
Pena sa morská vlnobitím zvarí,
Na čelách skál sa klokot vĺn rozlomí.
A v nich križujúci sa blesk nebom zjasá,
Čo zenit i nadyr strašne pozatriasa.

Na sinom mori pláva loď zrúchaná,
Mráskaná víchrom o skalín kopone,
Ba dlhou púťou do poli zlámaná,
Stred morskej peny bez pomoci tone.
Zem tu nieto stará, zem tu nieto nová,
A loď, čo tu hyne, loď je Kolumbová.

A blížej mračná ťarchavé zavisnú,
Víchrica k čiernym vlny dvíha mrakom,
Zem a nebesia do vedna sa tisnú
Pri hromov durkotu tisícorakom.
Akoby vykypeť chcela, tak hurtuje
Pena morská, v nejžto zem s nebom bojuje.

Na lodi zmatok. V zúfalstve ľud hrešiac
Na vodcu hromží a smrť jeho žiada,
„On nás podviedol, bo tretí už mesiac
Zem, ktorej nieto, zem novotnú hľadá.
A už mesiac tretí svoj ľud len tým chová,
Že v západňom kraji musí byť zem nová.“

Hrozné divadlo! . . . Ľud v zúfalstve svojom
Verného vodcu už zamárniť strojí,
A trebas mraky blyskovým závojom
Trojloď*) obtiahli — hrešiť sa nebojí.
Ľud o pomstu volá, vodcovi smrť hlása,
Keď zenit i nadyr hromoblesk zatriasa.

Svitnul deň druhý, a svitnul deň krásny,
No trvá zbura ľudu hladového,
A v moci buričov vodca nesčastný
Pomoc od Boha čaká laskavého;
A do diaľky hľadiac z prvého hajova,
Zrazu bľadnúc volá: Priatelia! zem nová!

---

*) Kolumbus mal tri lode. — Znovuzrodenie Slovenska prostriedkom slovenčiny umožnili Štúr, Hurban a Hodža.

Čo to za city! čo za okamženia
Nastaly teraz pre vodcu slavného?
Ňadrá nebeskou radosťou sa zpenia
A slza z oka kradne sa tmavého. —
Po toľkej teda len neresti a biede
Syn človeka vo stán večnej slávy vejde!

No poď, Španielsko, poď sem svete celý,
Hľaď a čuduj sa proroctvám plavca tu,
Shŕňaj poklady, ku ktorým ti smelý
Kolumbus pripravil cestu bohatú.
A oni prijdú sem, oj a shŕňať budú;
Lež či pri pokladoch plavca nezabudú!

Utíchla zbura, a radosť nastáva,
Veselo šumí žblnkot vĺn ihravý,
V nich porúchaná loď ku brehu pláva,
Na ktorom sa kraj bájočný objaví.
Na palube kľačí chasa Kolumbová,
Boha chváľac volá: Zem nová, zem nová!

V Prešporku 1845.

Lúčenie junákov.

Na vlnách Dunaja mhla sa rozknísala,
Keď Mati do sveta synov vystrájala;
Na pätách Karpatov vršky očerňaly
Keď sa deti Slávy ztadiaľ odberaly,
A klenutie modré tiež sa zatemnilo,
Keď sa kolo bratov k lúčeniu strojilo.
„S Bohom, bratia naši! s Bohom sa tu majte,
O slovenský Ústav dobre sa starajte.“
Tak nás drahí naši bratia oslovili —
Ach a s tymi slovy v diaľke sa ztratili.
Rozišli sa bratia vo dve sveta strany,
Milý, mocný Bože! čo to bude s nami?!

Nezúfajme, bratia, však mladosť má sily;
My to dokonáme, čo tí neskončili.
Prácou zaplníme naše mladé časy,
Bo len pevná vôľa a čin ducha spasí.

Plače kukulienka na dube vysokom,
Brat na brata hľadí pomúteným okom.
Clivé, smutné „s Bohom“ duše jim preniká,
Boľasť rozlúčenia, boľasť je veliká.
Trhajú sa sväzky, čo nás spojovaly,
Opúšťajú nás tí, čo nás milovali.
S Bohom hory, doly, s Bohom háje šumné,
S Bohom vy devínske hradby tiché, dumné,
S Bohom Dunaju náš, ty mutný, penavý,
Čo si bol slovenskej nekdy svedkom slávy.
S Bohom iďte, bratia, ta do spyšských krajov,
Spomeňte si na nás z tych svobody rajov.

Na modrej oblohe slnce sa usmieva,
Slovák pri Dunaji na rozlučnú spieva.
Prečo si sa slnce, prečo usmievalo?
Prečos nad lúčením tiež slzy nelialo?
„Slzy som nelialo, bo ja vidím ďalej,
Vidím to ovocie z tej boľasti malej;
Vidím tam pri vlnách Váhu bystrunkého,
A vidím pri Hrone brata slovenského,
Brata slovenského na národňom poli,
Ako on pracovať za svoj národ volí;
Ja vidím Lomnice sňaživé temeno,
Pod nimž sejú bratia slovenské semeno,
Ja vidím i diaľné štyri sveta strany,
V níchž sú bratia vaši v duchu vždy len s vami.
Rozlúčili ste sa, ale iba telom,
Duch váš spojen' bude roda spasiteľom.“

A Dunaj diaľ beží, vlny zašumely,
Boľné slzy bratov v tom sa zkamenely.
K práci dvihli ruky, aby skutkom žili,
Mužným činom ducha svoj národ spasili.

V Prešporku 1844.

Na kare

Gabriela Kováč-Martínyho

učbára prírodovedy v Požoni.

Nad Dunajom, nad Tatrami krkali havrani,
Dumné zvony zahučaly od dunajskej strany.
Čo tie zvony, čo havrani, čože oznamujú?
Čo sa hory zatemnily? čo tak víchre dujú?

Všade ticho, sťa by všetko bolo onemelo,
Sťaby mrazivá noc bola schladila čo vrelo.
Smútok vyhostil veselosť; aká to premena?
Pre Boha, za kým smútite? čo toto znamená?
A zas ticho; iba vzdychy boľné tu stenajú,
Ako keď vlny, ďaleké na skaly šplechtajú.
Plač prevládal spevy hlasné; oh jaká to zmena!
Pre Boha za kým plačete? čo toto znamená?
Zas len ticho. — Tam hen letí sedem húsok divých:
„Vy husičky, čo nosíte sedem hlávok sivých,
Vravte, odkiaľ vy letíte, vravte kam hodláte?
Snaď vy mi o veľkom smútku dáku zprávu dáte?“

„My letíme od Dunaja, od päty karpatskej,
Po Uhorsku do Moravy, do Čiech do Horvatskej,
My letíme s tou novinou zarmútiť rodiny,
Že zomrel už otec vedy, že zomrel Martíny.

Už ten, čo vám synov učil, neni medzi nami,
Bože dobrý, Bože svätý, čo to bude s vami?
Ešte v ten deň smrti jeho ako ruža kvitnul,
Lež zapadnul mu deň časný, by mu večný svitnul.
Ztriasol sa ľud nad novinou, jak vy sa trasiete,
Ztriasly sa mochaté skaly, i náš „Orol“ v lete.
A ľud bežal z každej strany, neveriaci slovu,
Bežal pozrieť clivú rakev, tešiť smutnú vdovu.
Tvár jeho sa podobala mesiačku bľadému,
Keď ľúči sa s tichou nocou ku ránu novému.
Oči jeho boly ako vatry vyhasnuté.
Keď jich vyhasia lejavy a búrlice kruté.
Vôkol neho a okolo vzdychy, plače znely,
Ba niektorí od úžasu sťaby zkameneli.
Smutný, smutný pohľad to bol, smutná to novina.
O nejedna ver zaplače, nejedna rodina.
Dobrota i láska jeho i veľké schopnosti.
To zmarené tam ležalo pre sveta časnosti.
Toho, ktorý z toľkých mladých už mužov vychoval,
Toho um, vedu Bôh svätý pre svet náš pochoval.
Chvíľa táto teraz nám to opäť pripomína,
Čo bol Martíny mládeži, a čo s ním zahýňa.
Žiaľboh, čo s ním zahynulo viacej sa nevráti,
Lebo Dunaj svoj beh večný nikdy neobráti.
Ale slavné jeho meno nikdy nezahyne,
Dokiaľ pod Požonom vlna dunajská poplyne. —
Poďme húsky ďalej hlásať novinôčku smutnú,
Ktorá tisícom vyvábi z oka slzu mutnú.“

Húsky divé, húsky sivé, zarmútily ste nás,
Verte, že tiež zaplačeme nad Martínym neraz.
Rieky vyschnú, hory padnú, čo časné pomine;
No pamiatka jeho nikdy, nikdy nevyhyne.

V Prešporku 1845.

K „Orlovi Tatranskému.“

(V deň kráľových narodzenín.)

Veselo si „Orôl“ lieta,
Veselšie si dnes letí,
Bo pamiatku narodzenia
Pána Tatier zasvätí.
Leťže „Orol,“ leťže bystro
Na poklonu Pánovi,
Vyjav city verných detí.
Vyjav Uhier kráľovi.
Zvestuj Mu, že milliony
Dnes pred Boha kľakajú,
A za zdravie otca ľudu
Zo srdca si vzdychajú.
Lež staraj sa, čím sa oni
Dobropánu odmenia?
Či mu nesieš zlato, striebro?
Nesieš drahé kamenia?
Nemá Slovák nič takého,
Len city vďačných detí,
S tymi Orol Tatier k nohám
Pána svojho*) zaletí.
A s vďačnosťou i vernosť spoj,
Zleť pred velikána,
A orlovským hlasom zaduň:
Bože, živ nám Pána!

V Prešporku, 19. apríla 1845.

---

*) Kráľ Ferdinand V. najvyšším riešením povolil založenie a vydávanie „Slovenských Národních Novín“ a jích prílohy: „Orla Tatranského.“

Vo väzení.

Rozzlobil sa vrah pyšný do väzov nás hodil,
Aby čestnému menu slovenskému škodil;
Lež darmo sa namáha.
Zná ľud náš svojho vraha,
Jenž sa mu odrodil.

Trpme bratku nátisky dokiaľ trpeť treba,
Za svobodu národa nutno zaprieť seba.
No zmizne i noc bludu,
A svitne nášmu ľudu
Deň z jasného neba.

Nezúfaj slovenský brat, vidiac pravdy vazy,
Z ťažkej krivdy vykvitla voľnosť veľa razy.
A my pevne veríme,
Za čo sa vždy modlíme,
Že pravda zvíťazí.

Budín, 7. apríl 1863.

V samote.

Jak smutno clivo mi drahá bez teba,
Keď potechy nieto z tvých očú neba.
Tôňa krásy tvojej sa na mňa díva;
Večne je mi blízko, lež neožíva.

Súcit duše tvojej je moja sláva,
On teší mi ducha, sily mu dáva,
Môj rozkoš je tvojim, žiaľ tvoj je mojim,
Ubolenú dušu takto si kojím.

Bdiac myslím na teba, o tebe snívam,
A tvej krásy tôňu vo sne objímam.
Deň vlečie sa nudno, drahá! bez teba,
Cítim môj život je spasou bez neba.

Budín, 13. mája 1863.

Na cinteri.

Ztíšte sa tuná kvílby a žaloby:
Púť ku večnosti vinie sa cez hroby;
Krehké sa telo v prach obráti,
Duša k svojmu sa Pánu navráti.

Ztíšte sa tuná podlé sveta zloby,
Ztíšte sa búre zášti a hanoby:
Kosti tu rodných bratov hnijú,
Jíchžto duše v večnej sláve žijú.

Ztíšte sa tuná hore a náreky,
Tu pokoj dlieva po všetky veky:
Tu sny sladkého sníva mieru
Kto pevnú v Kristu zadržal vieru.

V Turč. Sv. Martine 1870.

Stará nôta.

(Z časov tatarského plenu 1242.)

Vo zbraň junáci Slávy, svoj bráň si rod chasa,
Kto ramenom len vládze, nech v boj poberá sa!
Tatar divý dosť dávno už lúpi krásnu vlasť,
On voľnosť nám upiera, on žitia kvári slasť.
Oj rodinko drahá, milá,
Dosť si sa už nasúžila,
Krevnej dane naplatila,
Za ten hriešny cudzí svet.
K svojej práci dvihni ruky,
Vo vlastnie si zastaň pluky,
Sláve, Slávov na rozkvet.
Vo zbraň junač drahá,
Vo zbraň poď na vraha!
Hurra ha, na vraha!

V Skalici 20. augusta 1865.

Slovenka v cudzine.

Sviet, mesiačku zlatý. na hrob mej mamičky,
Povedz jej, že tečú dcére jej slzičky.
Tečú slzy, tečú. ale v cudzom kraju,
Ach a potešenia tu pre mňa nemajú.

Ako tomu kvietku tam na skale sivej,
Tak mne v cudzom kraji, viac mrtvej lež živej,
Viac mrtvej lež živej, v cudzine klamlivej.

Ako kvet na skale nevie kam sa zklánať.
Keď búrlica počne lístočky mu ráňať;
Tak ja v cudzom svete, medzi cudzím ľudom,
Neviem kam ukryť sa smutným pred osudom.
Iba mesiačkovi žiaľ v cudzine spievam,
A boľasťou večnou a túžbou omdlievam.
Ja túžbou omdlievam, v cudzine zomieram.

V Pešti, 20. sept. 1846.

Večernia.

Vej vetierku vej večerní.
Ofúkaj mi žiale moje;
Ty môj priateľ, ty môj verný,
Vlož na ne balzamy tvoje.
Balzam tvoj, ach ten zahojí,
Ten boľasti srdca ruší,
Vánok tvoj tichučký spojí
Vzdychy dvúch túžiacich duší.

Sviet mesiačku, sviet tichučký,
Vy hviezdičky pomáhajte,
Túžby moje poľahučky
Vy aspoň vypočúvajte.

Život môj je túžba samá,
Bez nich mi duša umiera
A duch letí za túžbama,
V nich mu je nádeja viera.

Keby nebo bola kniha
A litery tie hviezdičky,
Ešte nevypíše nikdá
Lety túžacej dušičky.
Hoj dolinka, dolinôčka,
Úzko mi úbočia tvoje,
Ľahké sú mi krídeločká,
Ďaleké sú lety moje.

Nad Lysicou, nad vysokou,
Húska sa tam kolembala,
Nad dolinkou úzkobokou
Túžobne si zagágala:
Hoj dolinka, dolinôčka,
Úzko mi úbočia tvoje,
Ľahké sú mi krídeločká,
Ďaleké sú lety moje.

Jak tej húske na dolinke,
Tak mne v mojej chyži malej;
Ztratila sa húska v diaľke,
Ach len ja nemôžem ďalej.
Keby nebo bola kniha
A litery tie hviezdičky,
Ešte nevypíše nikdá
Lety túžacej dušičky.

V Príbelcach, 21. júna 1847.

Vzdýchnutie.

Bože, jenž si tiež k obrazu svojmu
Stvoril národ náš holubičí;
Výslychu popraj i ľudu Tvojmu,
Keď pomoc prosiac volá, kričí.
Veľký si Pane v Tvojej milosti,
No mocný i Tvojmi trestami;
V rabstve Slovák tisíc liet žalostí,
Otče náš. smiluj sa nad nami.

Od tisíc liet tlačia ľud Tvoj verný
Ťažké väzy hroznej poroby,
A od pravekov socá vrah čierny
Ľud náš duchovnej do choroby.
No nezhynul on z Tvojej milosti,
Lež krváca tisíc ranami,
Popraj nám, Pane, popraj voľnosti
Otče náš, smiluj sa nad nami.

V Príbelcach, 20. aug. 1847.

Slováci.

Slováci! Slováci! národ holubičí!
Celý svet ľúbite a vám nik nežičí.
A vám nik nežičí, každý vás sužuje,
Bože môj! ktože sa nad vami smiluje.

Slováci! Slováci národ utrýznený!
V nesčastí vám páru na tom svete neni.
Na tom svete neni; zmoril vás ťažký sen;
No Bôh dá, že svitne aj vám slovenský deň.

Slováci! Slováci! národ bohabojný!
Kynoží aj vieru vrah váš nepokojný.
Vrah váš nepokojný pravdu Božiu kazí;
No nezúfaj rod môj, veď ona zvíťazí.

V Kremnici, 12. jan. 1848.

Pozor Slováci!

Pozor Slováci! blíži sa nový deň.
Bo mrákavy Tatier sa už tratia;
Hor sa! zavŕšme otroctva dlhý sen,
Deň slávy nám svitá, drahí bratia.
Kto teraz ešte ďalej snívať žiada,
Ten z rodu Slávy už zradne odpadá.

Pozor Slováci! zbrane sa lapajme,
Nabime pušky a brúsme kosy!
Hor sa do šíku! brat k bratovi staňme,
Sem k nám! Slováka meno kto nosí.
Kto teraz ešte ďalej hlivieť žiada.
Ten z rodu Slávy už zradne odpadá.

Pozor Slováci! Hurra, ku zástave:
Nech zvonia šable, nech brinčia kosy;
Nech slavský prápor vedie nás ku sláve,
Nech krev vrahov slavské polia zrosí
Kto teraz ešte ďalej trpeť žiada
Ten z rodu Slávy už zradne odpadá.

V Kremnici 1848.

Sláva nám!

Tatier kto synom zostať chceš verným,
Bratskú podaj pravicu nám;
Päsť nad odrodilcom zatoč čiernym,
Vlastným putom kosti mu zlám.
Záhuba jim, a sláva nám!
Oj Sláva Ugrie synom.

Národ kto zastávať chceš slavianský
Zadržať vernosť povinnú:
S nami na tábor rúť sa pohanský,
Odbojnú zdlávit družinu.
Záhuba jim, a sláva nám!
Oj sláva Slávie Synom.

V Trnave, 24. febr. 1849.

Hor sa!

Kto Tatier syn, pozdvihni z jarma hlavu,
Za práva rodu bojuj, pracuj a čiň!
Okrádal dosiaľ Hunskyt matku Slávu:
No hlási sa k svojmu už aj Tatry syn.

Hurra, na vraha!
Už odbila hodina;
Znie voľnosti hlas.
Prišiel i náš čas:
Hor sa! hor sa!
Ty slovenská rodina

Za národ svoj strýznený, Tatier synu!
Obetuj všetko, bojuj, pracuj a trp:
Vediac, že s tebou žijú, s tebou hynú
Rodní ti bratia: Chorvat, Rusín aj Srb.

Hurra, na vraha!
Už odbila hodina:
Znie voľnosti hlas,
Prišiel i náš čas:
Hor sa, hor sa!
Verná Slávy družina.

V Trnave, 26. febr. 1849.

Dobrovoľnícka.

Ja som smelý dobrovoľník, veselo si žijem,
Dievky ľúbim, víno pijem a Tatarov bijem.
Poďte chlapci, poďte so mnou dolu ku Komárnu:
Dostanete ostrú šabľu aj dievčinku švárnu.
Ja som smelý dobrovoľník, veselo si žijem,
Dievky ľúbim, víno pijem a Tatarov bijem.

Neraz som si veru myslel, čo len z teba bude?
Či len budeš knižky vláčiť, a či čušať v búde?
Napokon som šabľu chytil, bežal do táboru,
Doma nechal štvoro detí aj starú barboru.
Ja som smelý dobrovoľník, veselo si žijem,
Dievky ľúbim, víno pijem a Tatarov bijem.

Len včera sme pod Komárnom v prudkom ohni stáli,
Na bubon k útoku bili a delá durkaly;
A dneskaj už zas v tábore veselý deň máme;
Mäso v hrnci, víno v sude a šunky na slame.
Ja som smelý dobrovoľník, veselo si žijem,
Dievky ľúbim, víno pijem a Tatarov bijem.

Pod Komárnom, 14. apríla 1849.

Do boja!

Hurra, do boja!
Berte pušky, berte kosy,
Sedlajte vraných!
Nech tatarská krv porosí
Lúky, pole, brázdy, role,
Poďme že na nich! Hurra, hurra!

Hurra, do boja!
Neplač milá, nenariekaj,
Že šabličku mám,
Ešte mi raz rúčku podaj,
O rok, týdeň, zase prijdem.
Zas ťa pobozkám. Hurra, hurra!

Hurra, do boja!
Svoboda nás vlastnia zove
K pomste nad zradou.
Kym sa pluky buntošove
Neroztratia, poďte bratia,
Staňte do radov. Hurra, hurra!

Hurra, do boja!
Skokom napred koník vraný,
Trúby zneje hlas
A diel durkot rozihraný
Z bojotrmy, čo k nám hrmí,
V bitvu zove nás. Hurra, hurra!

V Martoši, 20. apríla 1849.

Volebná z Turca.

Hore Turcom, dolu Turcom
Zástavy už vlajú,
Poďme bratia, drahí bratia!
K voľbe nás volajú;
Čestný človek z presvedčenia
Svoje vótum dáva.
Z hlbín svojej duše volá:
Jesenskému sláva!

Hore Turcom, dolu Turcom
Kortešujú páni,
Kupčia vóta terkelicou
Pijú ju oplani:

Lež čestný muž z presvedčenia
Svoje vótum dáva,
Z hlbín svojej duše volá:
Mudroňovi sláva!

Hore Turcom, dolu Turcom
Korteši lietajú,
Sprostých ľudí si do svojho
Saku naháňajú;
Lež kto múdry, z presvedčenia
Svoje vótum dáva,
Z hlbín svojej duše volá:
Jesenskému sláva!

Hore Turcom, dolu Turcom
Už náš ľud ožíva.
A pod národňou zástavou
Pekne ho pribýva,
Slovenský ľud z presvedčenia
Svoje vóta dáva,
Z hlbín svojej duše volá:
Mudroňovi sláva!

V Turč. Sv. Martine. 24. jan. 1869.

Falošná milovnica.

Prijdi Janík môj premilý
Prijdi k nám,
Veru ti za klobúk
Pierko dám,
Červenú ružičku
A rozmarín zelený,
Prijď šuhajčok milený.

Nevolaj ma, bo ťalošné
Oči máš
Za mnohými rada
Pozeráš.
Netrhaj ty pre mňa
Rozmarínu zelenú
Ani ružu červenú.

V Turč. Sv. Martine. 4. okt. 1873.

Tušenie.

K odchodu junáci znak dali z polnoci
Marinôčky sivé zaplakaly oči.
Neplač milá moja. nesmúť. netráp že sa,
Radšej k pánu Bohu za mňa pomodli sa.

Keď ma milá budeš čakať tam pri lese,
Vraný môj ma k tebe viacej nedonese:
A keď budeš túžiť. vzdychať od žalosti.
Víchor ti priveje moje mladé kosti.

Víchra sa vyzpytuj, čo sa tam dol dialo?
Čo sa s tvojím milým na vojničke stalo?
A on ti odpovie: tam kde Dunaj beží,
Tam tvoj premilený v čiernej zemi leží.

V Áči, 21. apríla 1849.

Spievajme.

Čo si trudiť máme mysle?
Prečo tváre robiť kyslé?
Krátky život je, krátky čas;
Dosť skoro prijde smútok zas;
Nuže do piesni sa, bratia!
Nech sa žiale vše potratia.

Čo báť sa o ďalej máme?
S tým či dačo vystaráme?
Kým si mladý, nestaraj sa.
Bo starosti život kazia.
Hojže, do piesni sa, bratia!
Nech sa starosti potratia.

Čo pred zlým triasti sa ľudom?
Čo nariekať nad osudom?
Tatár smelých zbiť nemôže,
A osudy duch premôže.
Hurrá! do piesni sa, bratia!
Nech sa slabé mysle tratia.

V Kremnici, 9. febr. 1848.

Nepokoj.

Kolíše sa čln na jazere sinom
A búrlivá ho vlna tam metie,
Neni karmánu, neni vesla pri ňom,
Ni vetridlá nie sú rozostreté.
Ach tak ja tiež v tom rozvlnenom svete,
V divých vlnách ako člnok plyniem.
Neraz myslím, kam ma vlny nesiete,
Život či nájdem tam či zahyniem.

Plynie dosiaľ čln prostred šumnej peny,
Podáva ho vlna vlne hravej;
Zavial tichý vetrík, ten premení
Osud malej loďky zatúlanej.
Ten ju voháňa do choboti teraz,
Najšla malá loďka už pokoja; —
Vetrík zaveje, oj zaveje neraz,
Kým prístav nájde svoj duša moja.

V Prešporku, 28. mája 1845.

Slovenčina.

Slovenčina moja! krásne ty zvuky máš,
Slovenstvo zbuduješ, život mu dáš.

Slovenčina moja! dcéra Tatier tichá!
Za tvojmi hlasami Kriváň vzdychá.

Slovenčina moja! reč zápalu plná!
Krásne tvoje zvuky ňadrá zvlnia.

Slovenčina moja! je život i viera.
S ňou len Slovák žije aj umiera.

* *
*

A kto ju miluje, nech žije, nech žije!
Kto sa jej odrieka, sám seba zabije.
Slovenským hlasom privykať sa učte,
Slovenské piesne svetami zahučte.

V Hlbokom, 25. júla 1845.

Žiaľ.

Kde radosť je? potecha kde?
V predošlosti niet radosti.
Národ hlivel v nečinnosti.
Svoj si chváľac starý svet
Driemal vo snách od stoliet.
A syn smúti, žalmy spieva
Že radosti nikde niet.

Kde úfnosť je? nádeja kde?
V prítomnosti niet úfnosti.
Národ žije v nesvornosti.

Zanedbáva žitia kvet,
Nepúšťa sa v bystrý let,
A syn smúti, žalmy spieva,
Že nádeje nikde niet.

V Skalici, 18. júla 1846.

Lúčenie.

Hory, hory, čierne hory!
Však nad vami smutno stojí;
Mamička syna pohládza,
Do vojny ho vyprevádza.
Jednu ruku mu podáva
A druhou ho požehnáva;
Ach synak môj premilený!
Kedy že mi prijdeš z vojny?
Mati moja premilená!
Nečakaj viac tvojho syna;
Koník sa mi potknul vraný,
Tam ja budem pochovaný.
Ach synak môj premilený!
Len mi ešte prijdi z vojny;
Bielu hlávku ti umyjem,
Vranka ti sama prikryjem.
Vraného mi noc prikryje,
Hlávku moju dážď umyje,
Tŕň ma učeše pichľavý
A víchor ma zkučeraví.

Pod Komárnom, 24. apríla 1849.

Zomierajúci dobrovoľník.

Zavievaj vetierku po tej puste šírej,
Azdaj mi privaješ túžby mojej milej.
A keď hor poletíš ta pod Javorinu,
Pozdrav že tam pod ňou drahú mi rodinu.

„Koníčok môj vraný, od kráľa mi daný,
Už ma neponeseš, už som dorúbaný.“
Koníčok môj vraný bolestne si vzdychá,
Už ťa viac nevidím má dedinko tichá.
„Nezomriem na slame, lež zomriem na koni,
Keď z koňa poletím šabľa mi zazvoní.
Šabľa mi zazvoní, trúba zaspieva mi,
Jamu mi vykopú Slováci šabľami.“
Na tichom mi hrobe jahody rásť budú,
A vtáci doletia a zobať jich budú.
Vtáci tí doletia z rodného mi kraju,
A krásnu mi pieseň o ňom zaspievajú.

Pod Komárnom 1849.

Rušaj!

Rušaj bratku, rušaj rezko
Na vraha svobody,
Do boja nech vstáva všecko
Z ohyzdnej poroby.
Krepko, rezko, v pred rušajme,
Priahať sa mu viac nedajme;
Hor sa, bratia! za rod milý
Zničme tych, čo nás kazili,
Hor sa, bratia, drahí, milí!
Vstaňme, poďme: tu je čas.

Svitnul aj nám už deň slávy
A zmizla noc bludu;
Žiadon vrah už nezadlávi
Národní cit v ľudu.
Rezko, krepko, v pred rušajme,
Priahať sa už viac nedajme;

Hor sa, bratia, za rod milý,
Vrah nech padne odrodilý;
Hor sa, bratia drahí, milí!
Vstaňme, poďme: tu je čas.

V Stupave 1849.

Rakúska hymna.

Zahučaly hory, lesy, zahučaly doliny,
Že nám svitly nové časy s slávou drievnej otčiny.
Nuže hor sa! orol bystrý! orol Rakús dvojhlavý,
Slavianské si kriela vystri nado národy Slávy.

Od Adrie ta k šedivým Alpov mrazivých bralám,
Od Avaly k Tatrám sivým, k tichej Vltavy vlnám:
Kde Dunaj, Hron, kde Váh bystrý, kde šum mutnej Moravy,
Tam slavianské kriela vystri orol Rakús dvojhlavý.

Národy, čo tu bývajú, láska rodu sviazala,
Spoločnú otčinu majú a jednoho vladára,
Jenž víťaznou zbraňou, dáva, skrotiac hydru odboja,
Národom svým rovné práva a starú vlasť pokoja.

A Ty Bože, veľký Bože, daj Mu zdravie, daj silu,
Tvá ruka nech Mu pomôže oblažiť tú vlasť milú.
Slavne nech sa zaligotá trôn Rakúska jasavý,
Veselo nech zatrepotá orol Rakús dvojhlavý.

V Račiždorfe 1849.

Pri pohároch.

Nalej nám dušička, sivá holubička,
Nalej do pohárov bieleho vínečka.
Keď ty ho naleješ, lepšie ono chutí,
Srdiečko zohreje, myseľ nepomúti.

Tento bratský pohár na zdravie ladonkám.
Našim milým sestrám, pravým to Slovenkám!
Tento bratský pohár verný Slovák pije.
Každá verná dcéra národu nech žije!

Nalej nám dušička, sivá holubička.
Nalej do pohárov bieleho vínečka.
Keď bôľ porozrýva srdce rodu verné,
Vínečko zapudí preč myšlienky čierne.
Tento plný pohár na zdravie národa,
By ho nekvárila otroctva nehoda.
Tento plný pohár verný Slovák pije:
Hurrá! hor sa bratia! Slovensko nech žije!
Hurrá ha! štrnk, brnk, hurrá ha! štrnk, brnk!
Slovensko nech žije, nech nám dlho žije!

Bitča 1852.

Svoboda.

Vitaj nám svoboda, ale nie každému;
A najmenej môjmu rodu slovenskému.

Svoboda, svoboda, kde si sa tu vzala?
Aká ťa to mati takto odchovala?

Jednomu sa líškaš, druhého ubíjaš,
A na rovné právo sťa na smrť zabývaš.

Svoboda, svoboda, pekne maľovaná,
Šnorovaný kožuch, sukňa zašubraná.

V parte pekné kvety, a tvár len tá stará;
Nie je to svoboda, lež iba maškara.

V Kečkeméte, 1861.

Želanie.

Oj nehlaď tak žialne na mňa; clivo duši mojej
Keď chmáry bôľov utkvejú v milej tvári tvojej.
Ani nevieš jak trudno mi videť slzy tvoje,
Čo mi dušu potápajú v nové citov boje.

Oj nevzdychaj stonným šumom; žialno mi keď tichý
Vetrík noční priveje mi temné tvoje vzdychy.
Ani nevieš jak desno mi videť smutnú teba,
Sťaby sa mi zahalila hviezda môjho neba.

Oj nespievaj tak trúchlivo; viem žiaľ srdcu tvojmu,
Ale storáz žalostnejšie precítiť to môjmu.
Ani nevieš jak ťažko mi, jak bôľno mi duchu,
Keď tie spevy víchor stonný priveje mi k uchu.

Žije Slovák.

Slovenská už zástava v Svät-Martine vlaje.
Už budí matka Sláva, aj slovenské kraje.
Junákom sa nelení sedlať kone vrané.
A ľudu sa zelení božské požehnanie.
Slovák žije, vrahov bije, odpadlých od rodu,
Slovák žije, aj sa bije, za svoju svobodu;
Hurra! hor sa chlapci, hor junáci! do kola,
Hurra! sem do kola, národ volá do boja.

Ukázal nám Martin náš, kde je slávy cesta,
Hybbe, Turá, Mikuláš, to sú naše mestá.
Vy slovenské dediny za nimi sa majte,
Podtatranské rodiny! za nimi stúpajte.
Slovák žije, atď.

Dal nám pán Bôh Mojžiša, oj dal i prorokov,
Slávu Slávy a kríža čo veštia od rokov.
Pohan kvári svet kríža a Sláv trpí veľa.
No keď dal Bôh Mojžiša, dá i spasiteľa.
Slovák žije, atď.

V Budíne 1861.

Móda.

Videla som ja šuhaja, ako makovička,
Mördery, a skielko v oku, biela rukavička:
V pravej ruke guttaperku, v ľavej rýf hodbávu,
Doma jedol krumple v šupách, a v kaviarni kávu.
A tak si vám zuby šparchal, sťa dáky vojvoda.
Zaslepil on oči bláznom; inu, tá je móda.

Večer išiel na soaré k dákej pani tetke.
Jeden cvibak, dve piškóty, to sú jiedla všetke.
Ale thea nesmie chybeť tri razy varená.
Miesto rumu slivovica od žida sverená:
Lež z tej they ocukrenej vždy razí len voda,
Ale s ňou si hlad zalievať, tá je teraz móda.

Kišasoniek a frajličiek máš už celé sklady,
Žiadnej nesmie mošus chybeť a polfunt pomády.
Odkoloň a Rosenwasser, krinolina, štajfrok,
A štyri funty fišpánu vlepí na každý bok.
Naposledy ešte šminkou lícam barvy dodá,
O pár rokov nemá zubov, inu, tá je móda.

Tak ide na unterhaltung ako v preši dákom.
A tu sa ti už o ten svet neprizná k Slovákom;
„Édes mamám!“ to je bonton, to je reč noblessy.
Neparliruj že šlovakiš, lebo nos ovesí.
Len „szép nagysám“ keď očuje, k tancu rúčku podá,
Na sčastie viac nerozumie, inu, tá je móda.

V Trenčíne 1850.

K bratom.

Kto si rodom Slovák, rodom šuhaj,
Slovenskej sa ty reči zlobive nerúhaj;
V nej ty oslov hory, doly,
V nej ľudu vrav, čo ho bolí,
Hoj bratia! v Božom mene
Znovu žiť budeme!

Ajhľa, zas nám divý, čierny bludár
Kaziť chce rod i jazyk, milý Boží to dar.
Ta dolu s ním na dno pekla,
By sa mu tam reč zasekla,
Hoj bratia! v Božom mene
Znovu žiť budeme.

Sem, od Choča, Sytna, Javoriny,
Bratské si dajme ruky na junácke činy.
Nesvorného škrek satana
Nech orúti hrom Kriváňa.
Hoj bratia! v Božom mene
Znovu žiť budeme.

Doba je tu, hurra, hurra, hurra!
Svodníci vôľu našu pevnú nepobúra;
Ona stvorí veľké činy
Len sa držme slovenčiny.
Hoj bratia! v Božom mene
Znovu žiť počneme!

V Prešporku 1844.

Severní vetor.

Od severu vetor duje, svet si naň zťažuje,
Iba moje opustené srdce sa raduje.
Oj mne je to vetrík milý, bárs iným sichravý,
Mne z rodného kraju nesie horúce pozdravy.

Fúkaj len a fúkaj stále, môj vetierku tichý,
Ovievaj svojmu zemkovi jeho vrelé slychy.

Od severu vetor duje, nesie mi novinu,
Že k životu kriesi pánboh slovenskú rodinu,
Oj mne je to vetrík milý, bárs iným sichraví,
Tisíc bludných liet nás bilo, raz sa to napravý.
Fúkaj len a romoň stále, môj vetierku milý,
Azda vzchopí sa už raz hor ľud ten zotročilý.

V Kečkeméte 1857.

Prosba.

Bože, svetov stvoriteli! Tebe sa kloníme,
Za národ náš ubiedený o milosť prosíme.
Svet ten šliape, čo tu dáva Toja nám štedrota,
Ľudské zapiera nám práva, aj právo života.

Bože veľký, trojjediný! čuj tisíce ľudu,
Milosť prosiť odnímanú zlosynami bludu;
Nádej naša a viera je Tvoja len dobrota·
Bože dobrý, Bože večný! popraj nám života.

V Kečkeméte 1860.

Povesť slobody.

Osud kynul — zatriasly sa trúny,
Reťaze brinčia, národy vstaly;
Zatmená žiara mnohej koruny,
Sťa slnca blesk keď búrka zahalí.
A hrom bije, dom jedon zapáli —
O chvílu horí dedina celá:
Tak i národy čo dlho spaly,
Povesť keď svobody doletela,
Chcejú mať voľnosti veľa — priveľa.

Kremnica, 29. marca 1848.

Vyzvanie.

Zastaňte ľudia, dosti svevoli!
Dosť dlhé boly bez práce hody,
Sem sa bratia! sem ruku ktokoli
V pravej chceš vstúpiť kolo svobody,
Nehľad na Rím na Parížske módy
Dokáž svetu že znáš svobodu tiež,
Že nechceš z cudzej bohatnúť škody
Že za voľnosť žiješ, za voľnosť mrieš,
Lež i vernosť k rodu zachovati vieš.

Pešť, 5. jan. 1849.

Nový zákon.

Dunaju mutný! boľne šumiaci!
Čo tak žialným postenávaš tónom?
Sťa by žľab tvoj smútkami slziaci
S Váhom sa lúčil, s Nitrou a Hronom.
Nie pre to žialnym duním ja stonom,
Môj je Hron i Váh i Nitra bľadá,
Lež preto, že najnovším zákonom
Tisa do mňa viac vlny neskladá
Lež do Tisy vraj starý Dunaj padá.

V Pešti 1848.

K harfe mojej.

Poď sem harfo prachu zo starého
Nechť vložím prsty, nové na struny
Nie city srdca zkrvaveného
Spievať budeme pri blesku luny; —
O sláve zbrani skvelej koruny
V prostred strelby a bubnov šromotu
Nech mi ohlas strún tvojích zaduní,
Vernosť Tatier a Tisy slepotu
Ospievaj pri diel víťazných durkotu.

A spievaj harfo i voľnosť svätú
Svobodu ľudstva, svobodu sveta.
Ale smyslne svetom tým pojatú
Sťa keď sa ihrá s bibliou dieťa. —
Zmizla voľnosť, po svobode veta!
Bo ľud nečul hlas nebeský Pána —
On si myslí, keď sťa Ikar lieta,
Že pre seba hviezd zlatých naráňa,
O ktorých začuť v hradbách Vatykána.

Pri Prešporku, 31. okt. 1848.

Prevraty a zvraty.

(Niekdy.)

Sotvaj pädesiat minulo rokov
Búrne čo morá dejov zaspaly,
Zlámané čo reťaze otrokov
Ludstva vidinám let nový daly:
A človek v obci svej zastaralý
Stredovekých práv zhadzuje smeti,
Hrad samopanstva stoveký zpáli
Víta Orla z Korsiky čo letí
Na rumoch starých nové stvárať svety.

Sťa keď po búrke slnce zasvieti —
A dažďu klopot bleskom zahluší,
Blažiacim teplom zahreje svety
Bahien smrdutých blatá vysuší:
Tak búrka tá velikánskej duši
Zborila staré práva, pomery,
Ona hreje ona temnosť ruší,
Ona zničila bahno nevery
Bo čas vážny mal velké charaktery.

(A teraz.)

A teraz z novu svet ten sa búri,
Od západu zase víchre dujú,
Sťa pred pol stoletím nebo zúri
A štrašlivé ho blesky križujú,
Lež čo daromné kriky vysnujú?
Mesto hradu iba stolec herí . . . . .
Miesto orlov sovy poletujú —
Kráľ sa jeden s poklonou pokorí
A Frankfurt Nemcom pleták nahovorí.

Sťa keď po búrke hmla na zem zletí
Mrákavou hustou svetlo zahluší,
Chladný preletuje víchor svätý
A ztúlený v hniezde slávik čuší;
Tak búrka táto neveľkých duší
Malicherné zháňajúc zámery —
Nezahreje, temnotu nezruší,
Ona doplní bahno nevery,
Bo čas smutný mal malé charaktery.

Pešť 1848.

Ku svobode 1848.

V čas zničenia urbáru.

Svoboda! ty cherub nebies svätý,
Oj, vítaj nám v hmlivách biednej zemi!
Žes raz dojšla putá ztroskotati,
Ktoré nosil ľud náš zotročený.
Svätý duch tvoj nech v cnosti premení
Pokolenie hriechov nešerednô,
Nech upomne na pôvod vznešený —
A na slová Krista — ľudstvo biedno,
Jenž vraví: „ja a otec môj sme jedno!“

O pol roka pozdejšie.

Človek zabudnúc na pôvod boží,
I poslednú iskru v sebe zdusí,
Vášňam žijúc, vlastnie hriechy množí.
On zhynúť časne i večne musí.
Svoboda! rekni, na čože tu si?
Načos k ľudskému dojšla plemenu?
Či sa ti biedny človek nehnusí?
Jenž chápať nezná voľnosť vznešenú,
Hanbu robiac sebe i tvojmu menu.

Kremnica 1848.

Gáboriada. *)

Ja som smelé človečisko.
Handlujem s kožiami
Zvieracími aj ľudskými.
Veď to viete sami.
Čo týče sa charakteru.
Som človek poctivý,
Ktorému sa nado všetko
Dôslednosť oškliví;
Bo vieme, že „sapientis
Est mutare“ často.
Preto ja hľa špincem, chválim
Raz toto a raz to.
Keď pán Tuškó kraľovali,
Čistil som mu črievy,
Keď mi kázal otruby jesť,
Sjedol som aj plevy.
Majorem mi concedoval,
Bol som človek slavný:
Vo mne v sláve kulminoval
Ten národ môj dávny.

---

*) Várady Gábor zavďačil sa b. Eötvösovi medveďou kožou.

Keď som zostúpil z dejišťa
Sveto-dej-pisného,
Vystúpil som na javište
Len z dosák sbitého.
Bol som herec od jakživa
Znamenitý veľmi,
A tettetést megtanultam
Sťa najhoršie šelmy.
Potom zaľúbil sa mi zas
Bašismus turecký,
Jemu som verne posvätil
Sily moje všecky.
Intrigovať, očerňovať,
Sliediť, nuchať tajne,
To znal som ja non plus ultra
Za mzdy chlebodajné.
Lež premenily sa časy,
Bachismus upadnul;
No ja som i teraz múdre
Úkol môj uhádnul.
Orlov mazal a kúpil si
Doháňu tri centy,
Špintal som na verordnungy,
Zvlášte na patenty.
Tak stal som sa populárnym
Sťa populus alba,
„Hilf, was helfen kann,“ vravím ja,
Či klam a či šialba.
Zvolili ma „dobrí ľudia“
Za „otčima vlasti,“
No ja dal na rany jej
Znamenité masti.
Jeden flajster exotický,
Tuhší nežli šózat,
Ktorému sme meno dali,
Že vraj: chotározat.

Bo sme v ňom jednoho pána
Zo všetkého zvliekli,
A potom ho nahatého
Za határ vyvliekli.
To vám vravím, že odkedy
Svet krúti sa v kolo:
Jak ja, tak liberálneho
Gábora nebolo.
Ja duril som, kričal, špintal,
Trebas cítil inak;
No verný som ja Hunii
— Za peniaze — synak.
Ja som písal, inkviroval,
Ja chodil okolo:
Liberálnejšieho chlapa
Nebude, nebolo.
Ľudí tých, čo si volili
Pána Sačurova,
Zastihla inkvisícia
Ostrá Gáborova.
My sme tam vo sláve celej
Debütirovali,
A údovia luzy mojej
Tí ho vyhvízdali. — — —
Osud kynul. Tajšli časy
A nastaly nové;
„Ó kýž se mi navrátily
Mé mladosti snové!“
Kde kedysi vrchy stály,
Tam ležia *doliny*,
Miestom Pavla Petor vládne,
Hromží na nečiny.
Kde kedysi v sláve svetskej
Kvitla zlosť a zlota,
Tam kôl *dobra* vrazili nám
Do našeho plota.

No už „vale“ svetu dávam,
Ač slz neznám ronit:
Teraz chodím na polovku
A medveďov honit.
Som ja smelé človečisko,
Handlujem s kožiami
Zvieracími aj ľudskými:
Však to viete sami.
Nech drží sa každý toho,
Čo mu radosť plodí:
Ja medvediu kožu predám,
Trebas v hore chodí.
Ej, pekná to vec: postaviť
Capa do zahrady;
No peknejšia, keď hovorí
Za národ Várady.

V Budíne, 17. júna 1862.

Otčenáš.

K roku 1861.

Po dlhej noci zase ráno svitá
A tmavé sa tratia už mrákavy.
Dennica jasná v červánky zavitá
Nový zvestuje deň blaha a slávy.
Pane, my vieme, že to dielo Tvoje.
Trpelivosť dals Ty rabstvu v železách,
Pravdy víťazstvom venčils ľudu boje
Drahý Otče náš! jenž si na nebesách.

Vítaj svoboda! vítaj nebies dcéra!
Obejmi ľudstvo blažiacim ramenom.
By nevládala viac biedna nevera
A ducha rabstvo ľudským tu plemenom.

Oj sloboda! ty anjel strážca Boží,
Daj verným tvojim zas víťazné boje!
Voľnosti panstvo nech sa' v svete množí,
Sväté sa všade posväť meno tvoje.

Nerob rozdielu medzi národami,
Veď všetci Boha dietky sme jedneho.
Bars tisíci ho vzývame rečami,
Nech slová znejú len k oslave jeho;
Nech božiu naše skutky lásku nosia,
A nie nenávisť blížnich, nie rozbroje,
Nech ustá naše jednostajne prosia:
Rovnoprávnosť! prijď k nám kráľovstvo tvoje.

Hospodine! jenž svetom velieš celým,
Ty určuješ žitie národov sveta.
Ty dvíhaš ľud svoj k letom ducha smelým,
V Tvej ruke leží voľnosť i osveta.
Čo žiadať, nevieme; či slasť pokoja
A či bojov slávy vavrín zelený.
Preto, Pane náš! staň sa vôľa Tvoja
Jako na nebi, tak i tu na zemi.

Pane! Pane! ľud Tvoj hladom zomiera,
Keď odvraciaš sa s nebies požehnaním,
Len jeho v tebe složená tu viera
Svätým posilňuje ho vytrvaním.
Pane náš! daj pokrm duši, telu,
Lásku k osvete v Tvojom ľudu kries!
Zdržuj chrámy, školy, i cirkev celú,
Ty Pane! chlieb náš vozdajší daj nám dnes.

Často, oj často sme sa previnili
Proti Tvej dobrote, Otče náš drahý!
A duch náš, smyslnosťou zotročilý,
Najsvätejšie tu hatil ľudstva snahy.

9

Pane náš! prísne nesúď hriešne činy,
Životom napraviť chceme jich ďalším,
Odpusť Pane, odpusť nám naše viny,
Jak my vinníkom odpúšťame našim.

Otče! svet tento tisíc rúk podáva
Človeku na klzkej ceste života:
Komu brink zlata, komu svetská sláva,
Komu krása, rang, rozumu holota,
Komu dar a komu vladárske hrozby
Zahlušia sväté v ňadrách presvedčenie;
Preto vyslyš Ty vrúcné naše prosby
Pane náš! neuvoď nás v pokušenie.

Národ náš dosť už hlivel v nečinnosti,
A hlivejúc trpel nátisk cudziny,
Ktorá mu pyšne, bez ľudskej ľútosti,
Rodné trýznila života svätiny.
Neopusť, Pane, ľud Tvoj v dobách strasti,
Z krajny nepriateľa vypuď škodného,
Znič každý hmyz, čo kvári pokoj vlasti,
Pane, prosíme, zbav nás odo zlého.

Hospodine náš, svetov stvoriteli!
Jenž si vymeril cesty hviezdam jasným,
Ty naplň láskou k vlasti rod môj celý,
Urob ho, Pane, spokojným a sčastným!
Však Tvoja ruka požehnanie dáva,
Ona blažiaci riadi slnca plameň,
Tvoje je kráľovstvo, a moc, i sláva,
Odsaváď až na veky vekov. Amen.

V Budíne, 2. marca 1861.

Bájka, to jest fabuľa.

Jeden zlostný psíčok,
Belohlavý mopsíčok
Sa rád s kocúrom hrával
A naňho havkával;
Tak že veľmi smutný
Bol kocúra stav,
Bo mu voždy v ušach vrnčal
Mopsíčok: „hav — hav — —“
Až keď vec tú zunoval
Kocúr s čiernou kiepou,
A s pazúrom psíkovi
Z hlavy larvu zvliekol.

Naučenie:

Odtiaľ nech sa učia
Daromní havkáči,
Že pokoj dať majú
Úbohej Slovači;
Lebo iste raz
Príde na psa mráz. Amen.

Budín, 17. február 1862.

Bystrická mačacina.

(Pripravená Kuzmánymu).

Medveď:

Antolčané! či ma znáte?
Nado mňa chlapa nemáte;
Tancoval som, aj tancujem,
Teraz spievať oprobujem;

Zaspievam vám takú skočnú,
Že sa okná pukať počnú:
Čihy, hotta, čihio!
Antalovský živio!

Chór dívochov:

Antalovský živio!

Medveď:

Teraz psíci skučať ráčte,
A vy chlapci blato hádžte.

(Štyria (od) pudli havkajú.)

Bezhlavý:

Bude mu to šmakovať;
Len ho dnuká *zakovať!*

Baran:

Ja som *baran* rohatý,
Na pán capa podatý;
Keď ja tu zabľačím,
Osla vám nenačím.

Bezhlavý:

Ja mu veršík zahodím,
Bo ja z *rýmu* pochodím.

Mravčík:

A ja páni *mravčať* budem,
Pokým pľúcok nepozbudem.

Žaba:

Rany mojeho krkania
Chrchlať budú do svitania.

Kolesár:

Kolo, kolo, krúť sa.
Riedky dome zrúť sa.
Zamlaždi otroka.

Hlas z neba:

Chráň Slávy proroka.

Budín, 17. marec 1862.

Proroctvo o dualisme,
čili
bájka o dvoch levoch.

Raz išli dva levi
Preisť sa do lesa,
Tam sa povadevi —
Od jedu zedle sa.
Na druhý deň prišli
Dva páni v les hostý.
A z levov nenášli:
Iba holé chvosty.

† † †

Uč sa z bájky täjtom
Katolík i kacír:
Ani s vlastným brajtom
Nechoď v les na špacír.

Budín, 7. máj 1862.

Mestu T.

Koruno tŕnová, južto odrodilec podlý
Neprestajne vtláča vo slychy národa môjho:
Styď sa nástrojom byť pri slavskej neviny tryznách.

Hen dolniak na ratu volá raz biedou oviaty,
A *celá* krajina daňuje mu milodary;
Slováka od tisíc rokov morí hlad duchovný,
Od tisíc liet smädí mu duša za kvapkou vody:
A sber tvoja špiní nápoj jemu raz podaný,
Podlač tvoja nepraje mu otrusinu chleba.
Styď sa raz už, bo keď naraz svitnú časy Slávy,
Hanba pokryje ťa a od vlastnej hanby shoríš.

V Skalici. 15. marca 1864.

Mojim voličom.

Vzhúru zraky, bratia drahí! s malomyslnosťou preč!
Žije ešte duch slovenský! žije aj slovenská reč!
Či snáď, že podvodom pravda ubitá.
Zúfať nám nutno nad tejto víťazstvom?
A či asnáď moc v pláśť krivdy zavitá
Nesdolným je i Bohu velikášstvom?
Plevy sú to, bratia moji, plevy klamom pozlátené,
Prijde doba, opadá z nich to falošné zlato,
Zaveje vetor voľnosti, a ony nim roznesené
Večne pochované budú v bahnište a blato.

Hoj! pekné dni to boly, tie dni ruchu národnieho,
A že dožil som ich, slávim za to Hospodina;
Bo veď krásné ráno vidím už ľudu slovenského,
Čujem, že zradcom už poslednia bije hodina.
Nuže bratia vzhúru zraky, s malomyslnosťou preč!
Oj žije náš duch slovenský, žije aj slovenská reč!
Žije Slovák na Slovensku, žiť bude na veky;
„Hrom a peklo! marné zradcov proti nám sú vzteky.“

Hej, krásné dni to boly, bo Vy jako múry hradné
Ťažko zkusovaní stáli ste v nerovnom boji,
Proti Vám je skvos moci, podlosť, i pletichy zradné,
No proti Vám, bratia, celá zlosti peleš stojí.

A preto nie div, že Vy podľahli moci klamu.
Chudobe ťažko bojovať s mocným velikášom, —
No nechte ho; neprajník náš sám kope si jamu,
Bo porážka naša bude i naším víťazstvom.

Sláva Vám bratia! Ale hrozná kliatba na tých,
Čo sťa hovädá hrnuli sa v maštalné šenky.
Čo zapredali jednu časť svojich práv svätých.
Čo biedne zadali hlas svoj za špetu pálenky.
Kliatba na nich, ťažká kliatba; a sláva Vám, bratia moji!
Oni zhyzdili, Vy v tomto oslávili ste sa boji.
Preto bratia, vzhúru zraky! s malomyslnosťou preč!
Žije ešte duch slovenský! žije aj slovenská reč!

Skalica, 15. dec. 1865.

Čudo a Slavina.

Národnia ballada

venovaná pánu —č v Pešti.

Priženil sa divý Čudo ku švárnej Slavine
Prisahajúc večnú lásku nevinnej dievčine.
Prvé tri roky len žili jak tak pri pokoji.
Lež na štvrtý príde kompan, čo jich už rozdvojí.
Haní vieru aj reč jej, haní jej rodinu,
Chváli len majetok ženy a peknú dedinu.
Panovitému mužovi viac nebolo treba:
Otrokyňou spravil ženu, čo mu dala chleba:
Zavrel ju do biednej chyžky o vode o chlebe,
A pekný ženin majetok dal prepísať sebe.
Keď takto stal sa vladárom celého imania,
Dal sa do spustlého žitia, dal do hajdákania.
O nedlho zmárnil manžel majetok ten celý,
Až mu i dom jeho nový na bubon udrelі.
Tu príde k svej žene dobrej, a pre Boha prosí;
Aby mu tie perly dala, čo na krku nosí.

Sľubuje, že sa napraví, že už dobrý bude,
Že jej to — ak dá tie perly — nikdy nezabude;
Sľubuje jej i „smierenie,“ večnú lásku k tomu, -
Len aby mu včil pomohla k rodinnému domu. —
Ona tíško plače, slúcha, podáva mu ruku:
Nesčasná nevidí uňho známu jej — kanéuku.

Skalica, 28. febr. 1865.

Neomyľné známky.

Poznať dcéru po matke,
A gazdu po čeliadke:
Poznať vtáka po speve,
Krajana po odeve.
Poznať osla po uchu,
Hostinského po bruchu.
Pochabého po chode
A fiflenu po móde:
Poznať striebro po zvuku
A kriklúňa po hluku;
Udatného po seči,
Bláznivého po reči.

Skalica, 30. marec 1865.

Stará pravda.

Proroctvo o dualisme.

Dve kočky pri jednej myši.
Dve svokruše v jednej chyži.
A dva psi pri jednej kosti:
Nezostanú pri tichosti.

Skalica, 15. marec 1865.

Vaši a Naši.

Čo to za hurt? čo to za lomoz pekemý?
Jaký to smrad valí sa z čierneho šenku?
Kľaje Bohu, kľaje svetu pán velikán telný,
Korteši lievajú smradľavú pálenku.
Ľudia ako svine v bahne sa váľajú,
Bo pijú a slopú od mrku do rana.
„Ukrižuj ho!“ revú a „éljen!“ volajú, —
To hlasovať ide „liberálna“ strana.

Čo to za spev božný, vrúcny, Bohu milý?
Ulicou znie: „Hrad prepevný je pán Bôh náš,“
Ženy to slovenské Otca obklopily,
Kortešujú zaňho modliac sa „otčenáš.“
Po tichej modlitbe zase si spievajú,
A Boha velebia za včasného rana:
„Sláva Bohu v nebi!“ skrúšene volajú,
To hlasovať ide tá „panslávska“ strana.

Skalica, 30. dec. 1865.

Zvonenie na buriane.

Nová pesnička na starú nôtu.

„Bom, bom, bom!“
Pädesiat aj štyri pánov,
Mišov, Ďurov, Jožov, Jánov,
Pred kulturákom sa kníse,
Ba žid mu aj ruku líže.
Nie len ruky, lež aj comby,
Bo má na nich šnôry, gomby.
Bomby, lomby, bomby, lomby,
Bom, bom, bom!

„Bom, bom, bom!“
Všetko čučí, len zvon hučí,
Novým pravdám ľudstvo učí:
„Z ľudu žiti a ľud biti,
Svoje haňať, cudzé ctiti.
Zaľúbiť sa v šnóry, gomby:
To sú spasonosné shonby,
Bomby, lomby, bomby, lomby,
Bom, bom, bom!“

„Bom, bom, bom!“
Burian zvoní, ľudí honí,
Moc on koní ľahko zroní.
Strašidla sa bojá vrabci,
Lež nebojá štyria chlapci:
Nedbajú na šnôry, gomby,
Nie na divé v župe shonby,
Bomby, lomby, bomby, lomby,
Bom, bom, bom!

„Bom, bom, bom!“
Burian hučí, uši mučí,
Víchor skučí a vôl ručí:
„Svoje si strčte, notári,
Presvedčenia poza sáry:
Ostrohy, šnôry a gomby
Vešajte na ruky, comby;
Bomby, lomby, bomby, lomby,
Bom, bom, bom!“

27. júna 1866.

Menia sa časy.

Či znáte kraj ten od Adrie k Baltu?
Od Dunaja k Balkánu sňažnému?
Rod slavský od nepamäti býval tu
Robsky koriac sa svetu „nemému.“

Menia sa časy; — lámu sa reťazy,
V níchžto slavské upely národy,
Tisícveké praštia v juhu väzy:
Svitá Slavianstvu ráno svobody!

Či znáte Slávu, plemien slavských matku?
Vychradlú mať zlosveta tryznami?
Neznala už práva, ni voľnosť sladkú,
Ťažkými ubitá súc krivdami!
Menia sa časy; — oj budí už Sláva
K jarému životu plemä ono,
Hľa, rod za rodom už zo spánku vstáva
A vinie sa v jej materské lono.

Či znáte modlu, o nejž prorok spieval,
Že jej hlava Rus, Česi ramená,
V jejžto drick on Lachov rozpadlých slieval,
V nohy: južné Slavian plemená.
Menia sa časy: — ožíva už modla,
Nebeským bleskom žiara jej oči:
Dvíha ramena: skry sa zloba podlá!
Svet trasie sa, keď ona pokročí.

V Skalici 1867.

Protiviny vedľa seba lepšie v oči bijú.

Vo Viedni sú štyry sklepy;
V prvom jedlá panské,
Pečienočky vyberané
A vína šampaňské:
Morský rak a divá sviňa,
Bažant a hlavátka,
Ostriga, kapúň, kačica,
Tokajčina sladká. —

Pred sklepom tým človek stojí
  Hladom umorený,
Škúli na jedlá a rýpe
  Chlebík vysušený —
A myslí si: dobre pánom,
  Čo tak dobre žijú!
„Protiviny vedľa seba
  Lepšie v oči bijú.“

V druhom sklepe panna biela
  Jak homôlka v okne,
V predku vlasy našuchrené,
  V tyle krásne lokne;
Srien na krku, v lícach ruže,
  V oku iskra jasná
A hodbáb šiat pyšne nosí
  Krinolína krásna. —
Na ulici babka čierna,
  Na nej handier hŕba,
Ošarpaná, otrhaná,
  Jako stará vŕba,
Usmieva sa na tú dámu
  Sťa noc na laliju:
„Protiviny vedľa seba
  Lepšie v oči bijú.“

V treťom sklepe samá vôňa,
  Vodky všelijaké,
Odkoloň a ružovina
  A maste storaké;
Sú to tam tie vychýrené
  Parfumeurov sklady,
Čo by ť' na každý vlas dali
  Pol funta pomády.
Pred sklepom smetiskár stojí,
  Človek to ten istý,

Čo smeti z mesta vynáša,
  Čo kanále čistí.
A rozmýšľa: jako asi
  S tým sa ruky myjú?
„Protiviny vedľa seba
  Lepšie v oči bijú.“

Na pokon u vlásenkára
  V okne šuhaj krásny,
Vlasy čierne zkučerené,
  Nad gambou fúz masný;
Apovrahy vyškrobené,
  Pekné biele ňádra,
Bokombrady rozriasané,
  Len prsá bez jádra!
A pred oknom drotár stojí
  Čierny, zamastený
Nohavičky otrhané,
  Klobúčik zkrívený;
Lež tie háby ošarpané
  Dobré srdce kryjú:
„Protiviny vedľa seba
  Lepšie v oči bijú.“

Na Slovensku jesú ľudia
  Za rod zaujatí,
Čo jich tak sviatočne prijal
  Ten náš Martin svatý;
Milujú reč a národ svoj,
  Svobodu, krajinu,
Keď potreba život dajú
  Slavskú za rodinu! —
Oproti nim v šiku stoja
  Podlí renegáti,
Tyranom čo zapredali
  Dušu za pläch zlatý;

Ľudia tí svornosti pole
Rypákami ryjú:
„Protiviny vedľa seba
Lepšie v oči bijú.“

V Budíne 1862.

Spokojní pacienti.

Lekár Krampus mi hovoril,
Že niet nezdravého,
Ktorý by vraj nespokojný
Bol s liečením jeho. —
Dozaista — dumal som ja —
Nikto to neskáže,
Bo každému nezdravému
Smrť jazyk zaviaže.

Budín, 17. aug. 1862.

Nesčastný plagiát.

A. Čo za príčina je tvojích síz výlevov?
B. Jaj brat drahý! ochudobnel som kroz kmínov.
A. Ľutujem ťa bračok! preklínam zlosynov.
B. Ukradli mi včera sväzok mojich spevov.
A. No gratulujem ti, ľutujem zlodejov.

Budín, 17. aug. 1862.

Sidlinčan.

Rád bych vedzel prečo je to, a čo ľudzia scejú
Hodný som ja, vraj, Šidlinčan, a pritom sa smejú;
Šak som sa tam nenarodzil, lež hen ve Varíne,
A ešče som od jakživa nebol v tej Šidline.

Kedz som prišiel do Trenčína k milej som si zašiel;
Pokerúc som hu naščívil, som draba tam našiel,
Lizika mi vravela, že to jej švagor Klinčan,
Kedz odchádzal, smial sa, vraviac: s Bohom pán Šidlinčan.

Kedz idzeme na prechádzku Klinčan idze s nami,
Nepuscí hu nikdy z očú, hladká ju rukami:
Vo volksgartni beštelluje tri porcie kávy,
A kedz kellner konto nese: „plac Šidlinčan!“ vraví.

Kedz sme raz boli v Záblací prišla búrka na nás,
Ja som behal vozík hľadac, a tí — zmizli naraz.
Žaloval som sa majstrovi, že to špás nekľudný,
Ten s smiechom odpovie, že som Šidlinčan čudný.

Raz sa jedna krásna pani do mňa zaľúbila,
A v najbližšiu mi nedeľu olovrant sľúbila;
Lež zamknuté dvere najdzem, kedz ku bráne prijdzem,
A tá s smiechom volá z okna: Šidlinčan dobrý dzen!

Už toto som nezaslúžil, šak som meské dzieca,
Nie také, čo dymom smrdzí, z valov nosí vrecia.
No rád by som už len vedzel, čo tí ľudzia scejú.
„Hodný som ja, vraj, Šidlinčan,“ a pri tom sa smejú.

Bitča, 20. okt. 1852.

Prekážky rodoľubstva.

Hejsa brat môj milý, drahý!
I nám svitá jasný deň,
Uskutočnit sa už strojí
I našej mladosti sen.
Do Martina ide Slovač,
Národovci horliví,

Tam na sjazde sa v poradách
Duch národa obživí.
Sedaj bračok, na vôz hore,
My tiež mušíme byť tam;
I naše nech čujú slovo —
„Daj mi pokoj, nádchu mám,
Oh daj pokoj, nádchu mám.“

Hor sa brat môj milý, drahý!
I nám svitá jasný deň,
Uskutočniť sa už musí
I našej mladosti sen.
Zakladajme rezko spolky
Hospodárske, čitáce.
A vzbudzujme členy rodu
V nečinnosti hliviace.
U mňa sedí richtár obce,
Poďme bračok, poďme tam
Dohovoriť sa: čo? jako? —
„Daj mi pokoj nádchu mám.
Oh daj pokoj nádchu mám.“

Hollá brat môj milý, drahý!
I nám svitá jasný deň,
Uskutočniť sa už strojí
I našej mladosti sen.
Hen do Viedni tašiel Mojžiš
Prosiť za rod ztrápený,
Kráľ náš dobrý, stav národa
Iste v lepší premení.
Lež by nemusel Otec náš
Orodovať za rod sám,
Poďme, pripojme sa k nemu, —
„Daj mi pokoj, nádchu mám,
Oh daj pokoj! nádchu mám.“

Hurrá brat môj milý, drahý!
Svitá nám už jasný deň.
Uskutočnil sa nám už raz
Aj našej mladosti sen.
Matica je povolená!
Poď, daj sem tie šupáky.
Požehnal ti pán Boh žitka,
Zarodily zemiaky;
Tys človek obetovavý,
Jako by nie? veď ťa znám:
Hurra, poďme podpisovať, —
„Daj mi pokoj, nádchu mám,
Oh daj pokoj, nádchu mám.“

V Budíne 1862.

Rozpomienky Betky Oslanskej.

Kde že si sa podel milý?
  Kam si mi odišiel?
Povedal si, že sa vrátiš,
  A viac si neprišiel.
Túlaš sa, so sebou nosíš
  To moje srdiečko;
Sypáreň prišla o zbožie,
  Ja prišla o všecko.

Od Kostolian po Uherce
  Smutná som behala,
A mojeho Lipoltika
  Túžobne hľadala.
Keď ten pustý vidiek vidím,
  Taká som veselá,
Ako by som v dušu môjho
  Lipolta hľadela.

V sieni visí aj trubiroh,
Na ktorom trúbieval,
Keď s listami do Prievidze
Úradne chodieval.
Keď na ten trubiroh pozrem,
Taká som veselá,
Sťa bych z oči v oči môjho
Lipolta videla.

Hen pod sieňou kyjanica,
S ktorou sa zabával,
Keď pre púhu kommóciu
Mne drevo rúbaval.
Keď na tú kyjaňu pozrem,
Taká som veselá,
Sťa bych z oči v oči môjho
Lipolta videla.

A tu baran môjho otca,
S ktorým sa rád hrával,
Baránkovi z chleba kôrky,
Mne pusrle dával.
Keď toho barana vidím,
Taká som veselá,
Sťa bych z oči v oči môjho
Lipolta videla.

A tu somár mojej mamy,
Na ktorom ma nosil,
Keď ma od nej po nešpore
Na špacír vyprosil.
Keď toho somára vidím,
Taká som veselá,
Sťa bych z oči v oči môjho
Lipolta videla.

Skalica, 27. mája 1866.

Hudobnícke heslo.

Žiadon hudobný instrument
Nestojí ani helement;
Na vzdor hnojom a guano
Nedá klasu fortepiano;
Ku zelenej ratolesti
Nik sa basou nepreklestí;
Nik neztučnie včil na svete
Pri fagote, klarinete;
A ku grošu nik nepríde.
Môže jak chce bubon búchať. —
Jeden len liek proti krivde
Je: s pánmi v jeden roh dúchať.

Skalica, 21. nov. 1864.

Doktor Martin.

(Epigramm.)

Svet široký velikú šikovnosť Martina chváli:
Jak z nemocí ťažkých ľudstvo vytiahnuť umie;
Spôsobnosť velikú jeho aj ja obdivoval som,
Jak zpopod Lazara plachtu vytiahnuť umel.

V Budíne 1862.

Hurbaniáda.

Hurban dobrý vojak, statne on vojoval,
Za kráľa, za národ dobrý boj bojoval.
Bránil ľud svoj, keď ho drala sberba lúta;
„Kto nechce Hurbana, nech ide do kúta."

A Hurban dobrý kňaz, verí v Krista Pána,
Neraz vyobšíval Zaja i Renána.
On v cirkvi zobudil strážneho kohúta;
„Kto nechce Hurbana, nech ide do kúta."

Hurban dobrý Slovák, básnik i kazateľ,
Verný syn národa, rečník, spisovateľ:
Preto ho Matička k výboru pripúta;
„Kto nechce Hurbana, nech ide do kúta.“

Skalica, 30. aug. 1865.

Nádeje rozorvanca.

(Priateľovi M. D.)

Zamrzlej vlny šum —
Zborenej lipy zkvit —
Ztrhanej struny tón —
Zhaslého blesku svit —
Opadlej ruže kvet —
Padlého orla let —
To nádej moja je:
To môj svet!

V Bitči, 24. mája 1852.

Pomatenec. *)

Tma. Zima. Život bez života. Hu!
Eh, preč myšlienka trápna!
Nemuč dušu moju žiaľom umorenú,
Netráp ducha môjho v bôloch tonúceho.

---

*) Zprávu o posledních hodinách výtečného spisovateľa Mikuláša Dohnányiho priniesly Hurbanove „Pohľady“ od r. 1852 č. 21. a 22. Mikuláš Dohnányi, s ktorým spisovateľ týchto básni v najúprimnejšom priateľskom sväzku žil, zomrel na pomatení mysle 2. júna 1852 jakožto hlavní spolupracovník v Trnave vychodivšieho časopisu „Pohľady.“

Poď, duša moja! .. Hor sa na kriela.
Hor sa za mnou, hor! do kraju rodného.
„Do rodného kraju? do kraju svobody?“
Do vlasti bôlov, tryzny a nehody.
Do ligotnej vlasti — umučenia.
Považie! ty rajská zahrada Slovenska.
Ty rodisko moje milé, drahé!
Ľúbim ťa, ľúbim, ty hruda posvätná!
Ľúbim sťa nemluvniatko rodičku milostnú.
A hľa, ty driemaš, spíš. — Odrodilec podlý
Ti muchy oháňa, aby nebúrily
Ony smrtiaci sen tvoj. Hahaha!
Spi, driemaj: no keď trúba archaniela
Zavznie a odkľaje
Z poroby dlhej Slovenska nivy:
Prijdem a zobudím Ťa k večnému životu,
A vtlačím ti v čelo tŕno-veniec slávy
Rozmarínom nádej mojích husto prepletaný.
Rozmarín môj, kto ťa sadil?
Kto ť' život vlial do paruti schnúcej.
Odtrhnutej zo stromu života? ..
Láska ťa sadila, slzy polievaly. Hahaha!
Niet lepšieho zahradníka
Ako duša v žiali ..... Oh, ako to bolí,
Ako to páli! sťa by mi v duši
Slnká kolotaly. — Len vonku tma.
Vonku zima, život bez života ...
Hah! napravte ma do koľaje žitia
Z nejž ma bôle vyrazily ťažké!
Lež čo tá podo mnou hruda?
Po tej ja mám chodiť? — —
Aj mne snívalo sa, dlho, dlho:
Ach hrozné a bolné sny!
Či v tejto podobe tela mám
S harmoniou v duši mladistvej
Po hrude tej putovať?

Mám v tele tomto uväznený
Blúdiť len a blúdiť? . . . . . Nie!
Otrasiem prach zeme z duši mojej
Z duši žiaľom umorenej.
Zvrhnem hrudu, putnajúcu
Ducha môjho k biedam zeme nízkej,
A na krielach slávy vyšinúc sa
Ťa do stánov Pana svätých —:
Ha! napravte ma do koľaje žitia,
Z nejž ma bôle vyrazily ťažké! . . . .
Ticho . . . . duch môj vidí —:
Aniel krásy a dobroty vznáša sa nado mnou,
V rukách nesúc paruť rozmarína.
Želmíra! poď drahá, pritúľ ma k sebe,
Poď milá, vtlač do bielej dlani
Horiace slychy moje. Ty jich ochladíš,
A sprostíš ma bôlov duše trápnych. —
Že neprijdeš? . . . Želmíra! . . pozri . . .
Rozmarín tvoj práhne za vlahou rosy
Poď, polej ho, duša drahá!
Ja polieval ho slzami mojimi.
Lež slza žialu spálila mu lístia,
Otrovila mu život jedom porušenia.
Pozri Želmíra, jako žlkne, hyne,
Usychá vonná paruť rozmarína:
Obraz to verný srdca mojeho,
Mojej mladosti túžbou zmorenej.
Poď. drahá! poď, zvlaž ho perlou rosy,
Čo svieti mi z modrín tvojich očú,
Ošum ho balzamom dychu laskavého,
Ukoj, drahá! ukoj bôle srdca môjho. —
A ty neideš. Či to skutočnosť?
Či opäť driemem? či zase snívam?
Ha! čierné mátohy šmatlú sa kolo mňa,
A škläbia, ceriac zuby sjedovatené
Slinou škodoradosti podlej. — Preč odo mňa!

Ja pokoj mám s vami, vy maškary biedné!
Vy hmyz ošklivý, hlodajúci mozole národov,
Vy svobody Kykymora! —
Že nepôjdete? Hahaha! —
Rozpnem krielá nezlomnej viery
A vyletiac na nich ta, do vyšín hvezdných,
Zatrasiem svet celý ramenom tytanským,
Že zrúťa sa na vás iskry hviezd nebeských,
Zpália duše vaše, a ťarcha jích zhŕkne
Vám na hlavy biedné: a povolaný
Zaujme miesto sudbou mu určené.
Ustúpi sa mu Želmíra, Rozmarín.
Ustúpia sa mu plamene nebeské,
A v sláve večnej —: Ha, bolesť táto,
Oj hrozná bolesť mučí dušu moju.
Ach napravte ma do koľaje žitia,
Z nejž ma bôle vyrazily ťažké. —
Že nemôžte? . . . Viem, viem. Žialom a bolesťam
Niet ešte konca pod Tatrami,
Slziam, nerestam, ani utrpeniam.
Bože, láska večná! smiluj sa,
Smiluj nad Tatrami.
Černboh tam ešte trápi duše dobré
A blesky svetlo Tvojho
Širokým plášťom noci prikrýva.
Ja videl plášť ten:
Veľký sťa chmára v mrákave západu,
A čierný ako havran na šibeni.
Ja prikradnul sa k Černobohovi,
Tíško kráčajúc na prstoch ľahkých,
Odhalil som končok plášťa osudného:
Dämonská žiara oslonila mi dušu,
Jasavý blesk horkou slzou zalial
Oči verných sluhov Černoboha —
A on? po ruke ma fľasnul. Hahaha. —
Pst! ticho . . . . . nebúrte spiacich . . . .

Kto spí? nemluvniatko na prsiach rodičky?
Či kmeť sriebrovlasý spí sen svoj pokonný?
Kto spí? či muž za rod padlý v zápase so smrťou?
Či kňaz? či kráľ? či veliteľ polsveta?
Kto spí? . . . . Národ. Hu!
No, lomcuj búr a romoň chasa najatá!
Bi, križuj a mor Slovač opustenú!
Chechci sa z viery, rúcaj chrámy sväté.
Vysmej Krista, a zlám i trôn Boží.
Rob krik, buchot a hurt luza vládobažná:
Zobudíš asnaď spiaci národ môj,
Lomozom pekelným k životu ho zbudiac,
Prstokazom mu budeš najistejším
K poznaniu teba: sberbo odrodilá!
No potom, keď teba raz pozná,
Potom, no potom . . . . . . Hahahaha!

V Bitči, 6. dec. 1852.

Žobrácka.

Dobrí ľudia smilujte sa! sme biedne siroty,
Ošarpané, hladovité, slabé do roboty.
Tatíčka pred piati roky na vojničku vzali,
A mamu nám — dobrú mamu — včera pochovali.
Smilujte sa dobrí ľudia, smilujte nebesá!
Dajte, dajte kúštik chleba, dajte, smilujte sa!

Maly sme my domčok malý, z neho nás vyhnali,
Lebo ho na pohrab mamy pán richtár predali.
Tej noci sme v krčme spaly, v krčme pod schodami,
Nemaly sme duchenečky, ani bylky slamy.
Dnes sme ešte nič nejedly, hladní túlame sa,
Dobrí ľudia, dajte jesti, dajte, smilujte sa!

Maly sme my aj roličku, ale nám ju vzali,
Na porcie nám ju páni židovi predali.

Dobrí ľudia smilujte sa, dajte kúštik chleba.
Dobrý pán Boh dopraje vám za to slávu neba.
Smilujte sa dobrí ľudia, smilujte nebesá;
Dajte, dajte kúštik chleba, dajte, smilujte sa!

Dobrí ľudia otvorte nám, sme biedne siroty
Ošarpané, otrhané, slabé do roboty
Údy naše zmeravené zohriať by sme radi.
Pusťte dnu biedne sirôtky, Boh vám vynahradí.
Pusťte, pusťte, otvorte nám, vráta otvorte sa.
Dobrí ľudia dajte chleba, dajte, smilujte sa!

V Skalici, 30. okt. 1863.

Siroty.

Mati moja kde je apko? kde otec náš milý?
Vari preto tašiel, že sme sa mu zneľúbili?
Tíško, tíško deti moje! Ľúbi vás on všetky:
A príde zas a objíme milé svoje dietky!

Mati moja a kam tašiel otec starostlivý?
Povedz nám len mamko či je mrtvý a či živý?
Živý mrtvý — ako chcete —, nepýtajte sa ma:
Tašiel len kus hen, ta tam, kde — ani neviem sama.

Mati moja a či príde zas otec náš milý?
Veď by sme už dobré boli, a vždy ho ľubili.
Príde, príde deti ľubé, len myslite naňho:
Složte vaše rúčky malé, modlite sa zaňho.

Budín, 30. marcc 1863.

Napoleonidovci.

On zomrel, a zomrel vo väzení,
V zemi cudzej, od vlasti vzdialenej,
On zomrel šarhami utrápený,
Na syhoti divej, opustenej.

A keď s mysľou na rod, vlasť vzdialenú,
Klesal, keď hodina smrti sa blížila:
Nik mu nebúbal ruku studenú,
Ni choť, ni dcéra mu oči neztlačila.
On, ktorý vlasti žil, mrúc — v nej nedokonal,
Nie v lône národa zaň — ž' slavne bojoval.
On zomrel — — a roky pominuly,
Slávy jeho krielá, krajmi sveta
Širo, ďaleko sa rozšinuly,
V povesti čo nesmrteľnej lieta;
Áno, v šírom svete človeka niet,
Čo neznal by činy veľkého mocnára:
A predsa — ó hanba! bojácny svet,
A nevďačná vlasť víťazného cisára
Zákon spravila hanobný, dľa ktorého
Po vyhnanstve žiť musí rodina Jeho! —
A zpýtate sa, čo on urobil,
Že z krajny vyhnali mu rodinu?
Či zákony občanské zhanobil?
Či snaď vlastniu zapredal krajinu?
Či bol zradca? a či hriešnik dáky? —
Ach hej, hriešnik bol on; bo v očach tyranov
Hriešnik je najväčší človek taký,
Čo svätý smer vierouky a zákonov
Žiada: hriešne sú žiernikom také plody,
Od nich zničen býva bojovník svobody. —
A on za svobodu Europy
Dvihnul šabľu v pästi mu zvoniacu!
On osvietil ztemnené pochopy
Ľudo-práva; On pánov strašiacu
Mešťanom dal Francie ústavu!
On úzkej vlasti svej rozšíril hranice,
Nie krajny, lež sveta si zástavu
Niesol v boj Marenga, Jeny, Austerlice,
Zo sveta chcel telo sliať, z Gallie hlavu,
Sebe vzal triumfy, národu dal slávu.

To On urobil, to činy Jeho!
A rodina vo vyhnanstve žije,
Vysúdená od ľudu vlastnieho —
A brat, čo mu srdce za rod bije,
Ktorý v polovici žitia prvej
Chcel za Franciu mrieť, v druhej polovici
Chce vo Francii mrieť: kmeť ten do tej,
Čo brat oslávil, vkročiť nesmie hranici.
Počuj, Francúzsko! prijdúť ešte hodiny —
Že v prachu ľúbať budeš purpur tej rodiny.

V Príbelcach, 14. júna 1847.

Ameň vlnobitia.

V Korsike na brehoch mora
Stáva šuhaj mladý,
A túžobne ponad vlahu
V hmlivé diaľky hľadí.

Svet môj, duch môj, duša moja,
Ty nemáš pokoja,
Ďaleké sú lety tvoje,
Svet úzky zem tvoja.
Tam nad okeány mhlivé
A nad morá bezdné,
Ba nad slnca púť zlatého,
Nado svety hvezdné:
Ta by som si ja zameril
Ducha môjho lety,
Nad mrakami zeme tejto
Objímal bych svety.
Nuže, vy vetry večernie,
A vy vlny morné,
Čo ma nezchytíte na tie
Krídla svetoborné?

Však ver, kto lietať chce, k hrude
Prikovaný stojí,
Kto túžiac vzniesť sa nad svety,
Závratu sa bojí:
Ten nikdy ta nevyletí
A nehne sa z miesta,
Lebo ponad svety vedie
Iba duchov cesta. —
Oj svoboda, svobodienka,
Veď si shanobená,
Svet ten široký ťa pozná
Len dľa tvojho mena:
I na vás už okeány
Drak pazúr vystiera,
Čo mu v dlabách zaseknutá
Svoboda, um, viera.
No vy zbúrte živly vaše,
A zalejte svety,
Nechže vyhynú raz — ľudstvo
Kaziace tu snety.
Ty okeán sveta s modrou
Klenutinou tvojou,
Ty koryto divých bojov
A svätých pokojov:
Ty si obraz duše mojej:
Ona rozvlnená
Neraz je sťa variaca sa
Tvoja v búrach pena.
A jako keď víchor blyskov
Do lona ti duje,
Tak mi to v ňadrách romoní
A v duši lomcuje.
A keď ztíša sa ti vlny,
Nastane hladina,
Pod ktorou voždy bezodná
Zíva hlbočina.

I môj duch tak uspáva sa
V tichá vidomoké,
No v lone rozrývajú ho
Myšlienky hlboké. —
Ty okeán sveta modrý,
Ty si mi chrám svätý,
Tys medzi svetom jak Kristus
Na dreve rozpätý;
Dunenie vln rozihraných
To sú sväté spevy,
A durky hromov — vrelé sú
Rečníka výlevy.
Vo dne jedna veľká lampa
Ožiari ť' záclony,
A v noci ti jasných iskier
Svieťa milliony.
Ty more a vy nebesia!
Rovný chrám kde je vám?
Človeka tu nieto, no Boh
Zjavuje sa tu sám.
Ach môj Bože! duchu večný!
Ty myšlienko svetov!
Ty daj túžbam duše vrúcim
Činných slávy letov.
Daj mi krídla, čo vznesú ma
Nad zem kolotavú,
Ach učiň to pre tvoj triumf
A pre rodu slávu.

Vravel. A tie morské vlny
Mu odpovedaly,
Ako keby „amen. amen"
Boly zaspievaly.

V Prešporku 1845.

Hviezda.

Tmavé mraky zahalily nebeskú šírinu,
Oblaky sa rozohnaly na frankskú dolinu.
Noční víchor zastenáva: „či nebude rána?“
A z oblakov vyjde hviezda: duch to Korsikána.
Živly smiešané búra sa, ale nevíťazia,
Druhých chcejú silou zkrotiť, a len seba kazia.
Blesk tej hviezdy ligotá sa v rozbúrenej noci,
A muž nad Franciou stane neslýchanej moci;
Delí živly, usporiada, do boja sa dáva.
Kam len pozre, rukou hodí, všetko prekonáva.
Kto ťa vyvýšil, človeče? kto ti dal tú slávu? . . .
Sám ty, sám si si položil korunu na hlavu.
Sám si v boje išiel s vojskom, sám si viedol rady.
Sám sis slávy nadobudnul, sám zo svojej vlády.
Ale padnuls! kto ťa zrútil? či Moskal mrazivý?
Nie: Bôh života i smrti, Bôh náš večne živý.
Padnuls! ale či nežiješ? Telo zem schováva,
Ale hviezda tvoja z neba sa poligotáva.

V Prešporku 1845.

Spravedlivosť.

Znám ja pannu — pred domom sedáva,
Bo ju z chyže ľudia vyhnali,
V dome pre ňu miesta nemali,
Ach a nik jej, nik bydla nedáva.

Oči šatkou zaviazané máva,
Zlaté do rúk jej vážky dali —
Veľký v jednej funt, v druhej malý
Vietor noční sem tam kolembáva.

Ona nepije a nejedáva,
A trpí jak syn osiralý,
Čo nemá tu len zlostnú macochu.

Ona nežaluje, nevzdycháva,
Bo si ľudia uši zapchali.
Lež od bôľu — zmenila sa v sochu.

Ohavné je, čo sa
Robí, svet zkazený!
Cnosť vyhnaná preto,
Že chrám pravdy svätý
V bahno je srazený.
Spravedlnosti nieto!
Ukrivdená duša
Žiaľne postonáva,
A Ctibor ohavný
Skvostuje, hody dáva.
Ľud je opustený —
On v stave mizernom
Už právo nehľadá.
Načo by ho hľadal?
Veď v pánovi čiernom
Najde si len hada.
Ľud je navyknutý
Už k večnej porobe,
On pomoci nemá
V studenom len hrobe.

Keď kto žiada čo je
Jeho, a keď prosí
Pravdu kolenačky —
Darmo ju ten hľadá,
Ak sebou nenosí
Preplnené vačky.
Kým právo nečuje
Zlatého cveng pľachu,
Dotiaľ žalujúcim
Svojho nedá dachu.

Nuž ty spravedlivosť
Kde si sa podela?
Z domu ťa vyhnali —
Trebas nepočula,
Trebas nevidela.
Predsaj sa ťa báli.
Lebo duša čierna
Pred slncom keď stojí,
Keď sa nazad obzrie.
Svej sa tône bojí.

Ach ty spravedlivosť
Nie si tá stará! —
Lež ty podložená
V domy nám maškara
Nebojíš sa Pána?
Keď sa ty nebojíš.
Nech sa tí ľakajú.
Čo si krvou ľudu
V pohároch brinkajú.

Nech sa tí ľakajú,
Čo pravdu vyziablu
Zrútili do blata.
Čo neslúža pravde,
Ale tomu diablu
Za omrvu zlata.
Nech že sa ľakajú,
Bo tá panna tichá,
Z domu vysotená,
Stonavo si vzdychá.

Nad Dunajom zámok
A v zámku Pán slavný
Berlu drží v rukách,

On zná, čo tu stvára
Ctiborec ohavný.
Vie o ľudu mukách.
A okom sa z trónu
Rozžialeným díva,
On pravdu zastáva —
A socha ožíva.

V Kremnici, 31. dec. 1847.

Drobnice.

(Iskrice, povedačky, smiešky, piesenky.)

Pahlevan.

(Turkomanská pieseňka.)

Šumot kalúna milý je ušom mojim,
Keď sediac kúrim ho, v myšlienkach ztratený
Dumám nad cestami Boha, k zábave mej
Prečo môj zlý sused má tak krásnu ženu.

Bitča 1852.

Zvieracia zdvorilosť.

(Iskrica.)

Úžerník Belko mal zapálenie štice,
Chceli mu dať na čelo štyri pijavice:
Lež zdvorilé zvery Bôh vie čo myslely,
Zo seberovného krv píti nechcely.

Bitča 1852.

Krádež v Gbelanoch.

„Nyáryho okradli! Nyáryho okradli!“
Z úst do úst tie slová po Považí letia.
„Zlato, striebro, perle, a čo len popadli,
Všetky vraj poklady, všetko mu sobrali.“
Všetky že poklady by mu boli vzali?
To neni vec možná, ľudia len klebetia: —

Bo má on poklady cti, ducha a citu,
Ktoré žiadon lotor nemôž ukrasti tu.

Bitča 1853.

Dobrá výhovora.

Služný:

Nech že dajú, pán Hýl, dačo tiež na tých vyhorencov,
Však aj syn tu jejich tiež čosi obetoval.

Hýl:

Syn chudobných som ja rodičov len; môj ale Šándor,
Dobre vedia, že tatu má bohatého dediť.

Bitča 1853.

Pahlevan.

(Turkomanská pieseňka.)

Pyšná nebuď švárna deva,
Veď som i ja nie zo dreva!
Poď sem s tvým páľacim okom,
Však verným som ti otrokom;
Oj pre Boha prosím teba,
Darom mi daj, daruj seba.

Bitča 1853.

Slovo.

Na počiatku bolo slovo —
Ako svätý Ján hovoril —
U Boha to slovo bolo,
Ním on svety otvoril.

I na konci bude slovo,
Veľumy tak hovoria;
Ale ktorí že tým slovom
Zas tie svety zatvoria?

V Pešti 1846. *Deje svetov.*

Vtáčkova smrť.

Čo to za hrmot v klietke zelenej?
Vtáčika snaď kočka honí?
Len dnes ho chytil vo vystavenej
Sklopči šuhaj pri zátoni.
Ah, vtáčika tam nehoní mačka,
Pazúry doň nezatína,
Ani ho decko teraz nemadžgá,
Lež žiaľom vtáčik zdochýna.

I vystiera si nožičky drobné,
A žltý pyštok otvorí,
Sťa by volal na časy svobodné,
Sťa lúčil by sa od hory.
Nie len na časy tie si spomína,
Nelúči sa len od lesov,
Lež tuším i vtáčnika preklína,
Čo ho do väzenia vniesol.

A hľaď, ako zaťal pyštok malý
V prsia, čo jich bolesť duje,
Jak mu všetky pierká povstávaly,
Jak nôžkama zalamuje,
A krídelká dvihne a zas zpustí,
Hneď žialné oči roztvorí,
Hneď mu jich fátel zakryje hustý,
Keď sa v prsiach bôl rozhorí.

Pri ňom vo váľovci jesto vela
Zrna, semenca, vodičky,
Všakových maškrtôk hŕba celá,
I cukru kus nemaličký.
Lež vtáčik teraz o to nestojí,
Nač mu zrno, cukor, voda?
Jeho nič už teraz neukojí,
Len smrť alebo svoboda.

No svobodu nikto mu nevracia,
Preto sa hruď bôlom zduje.
Pestré krídelká dvíha, obracia,
A nôžkama zalamuje.
A mutné očičky hneď roztvorí,
Hneď jich zľahka zavrie bôľom.
Nevidí lesy, nevidí hory,
Ni jarčok tekúci poľom.

A hľaď, teraz jak sa hodil, dvihol,
Jak si vystrel krčovite
Chvostík a krýdla, a okom myhol
Zatnúc nôžky zanovite.
Ešte raz zdul sa, hodil, pyštoky
Otvoril a s boľným stonom
Zduly sa napokon ešte boky,
Vydýchnul . . . . . a bolo po ňom.

V Príbelcach 1846.

Pavúk a včely.

Jeden pavúk starý kamsi sa zatúla,
A nenazdaj vojde k včeličkám do úla;
A keď v úle videl tie krásne poriadky,
Tie priečinky rovné a v ních mädík sladký,
Tú pilnosť večitú, svornosti plat veľký,
Veľmi sa zadiví, a pýta sa včelky:
„Povedz mi, včelička, prečo z vás ni jedna
Osve nepracuje, lež všetky do vedna.
My sieť tiež pradieme, lež nie pre druhého,
Každý život shŕňa do domku vlastnieho;
My sa zabíjame, pôtkami kazíme,
Vojna u nás trvá jak v lete tak v zime.“
A včelička na to: „Hja, môj milý bratku,
Veď my tuná máme kraľujúcu matku.“

V Modre 1846.

Orech a lipa.

Pri mocnom orechu mladá lipka stála.
Keď vetry fučaly orech sa nepohnul,
A lipka sa mladá voždy len knísala,
Najmenší ju vetrík v ktorý chcel bok ohnul.
Pán orech ju vysmial. chychotal sa veľa:
Lipka len mlčala, posmešky trpela.

Naraz, búrka prišla; vetry zaskučaly.
A zkade zaduly všetko porúcaly.
Teraz v tú sa stranu divé vetry ženú,
Kde orech-pán lipku vysmieval zelenú.
No lipka sa opäť pred víchrom len zohla.
Keď tá búra orech s koreňom vytrhla.

V Pešti 1846.

Na poeziu.

(Z nebožskej komedie.)

Hviezdy sa vôkol tvojej vinú hlavy,
Búrky pod tvojmi romonia nohami,
Na vlnách mora pred tebou sa javí
Dúha nebeská, deliaca mhlivami.
Čo ty zazrieš je pobrežie tvoje —
A mestá a ľudia to hľa oboje
Tebe patrí s nebeskou dutinou
Tvoj je každý prach. každá nebes hviezda
A sláve sa tvojej nič podobať nezdá.

Ty cudzím ušom nepochopné spievaš
Slasti, a ty svíňaš srdcia do vedna —
A zas jich ako vence porozdievaš,
Krásnych prstov tvojích hračka to jedna;

Ty slzy vytlačíš, a zas jediný
Usušiť jich zná — tvoj úsmech nevinný,
Niekdy z perí zaženieš úsmechy
Znovu zas, na okamyh krátky dosti
Niekdy na chvílu — niekdy na večnosti.

Ale počuj, čože ty cítiš sama?
Trebas kroz teba ožívajú hlasy
Trebas nad zlatyma lietaš hviezdama —
A trebas kroz teba tečie prúd krásy —
Tej predsa nies' krása! Beda ti beda.
Dieťa čo na prsách plače materi
A chatrný kvietok ten polní, ktorý
Tam žije vo vzdychu ním nepoznanom,
Zásluh má viacej, ako ty — pred Pánom.

Zkadiaľ vystupuješ tôňa chlúbivá,
Čo svetlo hlásaš a nepoznáš svetla,
Ktorás' ho nevidela od jakživa
Ani ho nezpatríš, — z kadiaľs' prilietla?
Kto ťa stvoril v hneve či v ironii,
Kto ti dal v biedny život vábidlá tie?
Že sa v okamyhu jednom sťa čistý
Znáš predstaviť anjel i váľať v blate?
Ty a žena tá, počiatok má ten istý.

Aľ aj ty trpíš, trebas boľasť tá
Nič nedá, k ničomu je súca. Stony
I najposlednejšieho sa umiesťa
Tiež pomedzi hárf tých nebeské tóny.
Tvoje zúfania, vzdychy, dol klesajú —
Sbiera a pojí jich ruka Satana
K šaľbám svojím a obrazom čo lhajú.
Lež pán ich tak zapre a pozaháňa
Ako oni dakedy — zapreli Pána.

A preto ja ani kraje tvých letov
Nevinim Poezia, mať spasenia!
Iba ten je nešťastný, kto stried svetov
— Ktorým súdené je večné zajdenia —
Na teba myslieť, teba tušiť musí: —
Bo ten sa v letoch kroz teba zadusí.
Čo tu hľadá tebe sa posvätenia,
Čo sa vžiť chce v tvé hlasy a ozveny
Čo sú hlasmi živými tvojej odmeny.

Blažený ten, v ňomž byt si ty skutočný
Vystavila svoj — jako utešený
Vystavil si byt vo svete Boh večný.
Nevidene, v každej čiastke vznešený:
Pán, pred ktorým sa klaňajú „tu je on"
Vraviace tvory; — iba taký teba
Na čele sťa hviezdu bude nositi,
Lež žiadným sa, od tvojho lásky neba
Slova priepadiskom, nedá odlúčiti.

On bude ľudí ľúbiť, a vystúpi
Ako muž medzi bratskosvojím ľudom.
Lež tomu, kto ťa neschráni, a ztupí.
Zradiac a rýchle vydajúc ťa bludom
Sveta; tomu len pár kvetov na hlavu
Hodíš odvrátiac sa, on sa hrať bude
So svädnutými kvetami a pliesti
Veniec mŕtvy, kým žitia nepozbude.
Ten a žena tá má počiatok ten istý.

V Príbelcach, 29. júna 1847.

Misera contribuens plebs.

(Z maďarského dľa Petofiho.)

Ľud ešte prosí, -- nuže dajte sem!
Bo neviete, jak hrozný je ten ľud,
Keď vstane, neprosí a bere sám . . .
Či Ďurko Dóža neruší Vám kľud?
Na žhavom tróne ste ho spálili;
No, či plamene *ducha* strávily?
Však tie plamene samy duchom sú:
Nuž pozor! samých nech Vás nezožhú.

O pokrm indy ľud len prosieval,
Bo zvieraťom vraj býval v predveku . . . .
Lež zo zvieraťa človek sa už stal,
I sluší ľudské právo človeku!
Nuž ľudu **právo**, *ľudské* právo buď,
Bo bezpravie — to znak hyzdiaci hruď
Božieho tvora; kto znak ten vtlačí:
Toho Božia pomsta raz prikvačí!

A prečože mať chcete výsady?
Prečo Vám len slnce práva svietiť má?
Že *Vaši* predci tú vlasť dobyli?
No teraz ju pot ľudu polieva!
Čo platno riecť: tu vzáctnej rudy schráň?
Je ruky treba, čo vykope báň,
Nežli siahnuť Vám možno po zlatu, —
A tá ruka nemá vziať odplatu?

Ba Vy, čo chlúbite sa v prepychu:
„Nám právo patrí, náš je vlasti prah!“
Jako uhájili by ste tú vlasť,
Keby prepadnul ju raz ľúty vrah?

To pýtam sa! — Mlčte deti chabé!
Zná svet Vaše „víťazstvo pri Rábe."
Ba či ste už pomník vytesali
Četným nohám, čo tam utekaly?

Nuž právo pre ľud! — Menom veľkého
Svätého ľudstva! ctite právo v ňom!
A menom vlasti, — ktorá zahyne,
Ak ľud nebude jejim ramenom.
Vy len *ružu* svobody mať chcete;
A jej tŕňa? to na ľud mecete. —
Sem dačo lísťa z ruže za obeť.
A vezmite si polu tŕňa zpät!

Ľud dosiaľ prosí. — nuže dajte sem!
Bo neviete, jak hrozný je ten ľud;
Keď vstane, neprosí a bere sám!....
Či Ďurko Dóža neruší Vám kľud? —
Na žhavom tróne ste ho spálili,
No či plamene ducha zničily?
Však tie plamene samy duchom sú:
Nuž pozor! samých nech Vás nezožhú!

V Turč. Sv. Martine, 24. febr. 1872.

Odtrhnutý kvietok.

(Z hollandského.)

Milý kvietku rekni mi.
Prečos' taký mĺkvy, bľadý?
Kto ťa prsty drzými
Vyrval krásnej zo zahrady?
Včera zlato a dnes blato;
„Milá Betko! čo ty na to?"

Kvietku biedny! kde tvoj vzduch?
Včera hrala ť ešte zora
Kol korunky v žiary kruh,
Dnes už darmo letí z hora
Na ťa lúč slnečných zlato:
„Milá Betko! mysli na to!“

Kvietku biedny! kde tvoj kvet?
Včera mal si vzduch balzamu,
A dnes zničen krásy svet. —
Obeťou si lsti a klamu;
Lístia poťom je rozviato.
„Milá Betko! pomni na to!“ —

Kvietku! homok kryje ťa,
Bo drzá ruka zlosyna
Potrhala ti kvieťa.
Hrob stelie ti hanba, vina.
Kvietko prachami zaviato!
„Milá Betko! mysli na to!“

Skalica, 30. dec. 1861.

Pieseň finnského dievčaťa.

Ej keby len prišiel, mój najmilejší,
A zjavil sa mi, môj najznámejší!
Bozky by som mu z úst jeho kradla,
Trebas by boly zbarvené krvou vlka.
Srdečne by som mu ruku tiskla,
Trebas by hadom obvinutá bola.
Ah keby daný bol vetru rozum,
A daná reč vzduchu jarnému:
Ony by nám donášaly zprávy,
A vzájomné vzkazy vernej lásky,
Večne slúčiac srdcia odlúčené.

Veru bych ta dala všetky sveta radosti,
Zrekla sa vďačne popovej hostiny,
Jedine naňho nikdy nezabudnem.
Jehož som v lete sladko objala.
Jehož som v zime k sebe pútala.

Skalica, 30. dec. 1864.

Nočnia paráda.

(Preklad z nemeckého.)

V noci — keď dvanásta bije —
Vyjde tambor z čiernej zemi.
Sem tam chodí a šramotí
Na bubon v krk ovesený.
Kostnatými ramenami
Čierné kyjanky preberá.
Hneď bubnuje na svitanie.
Hneď na líhanie z večera.
A bubon mu divno zneje,
Bo má hlas veľmi krikľavý,
Tak, že z hrobu dvíhajú sa
Plešivé vojakov hlavy.
Aj tí, čo vo Vlassku ležia.
Kde jich hruda páli radom,
Aj tí, čo hen v Rusku ležia
Pod večným sňahom a ľadom,
Aj tí, čo jich Nýla bahno
A arabský piesok kryje:
Vystupujú z hrobov svojích
Berúc pušky a kopije.
A ďalej — keď polnoc bije —
Vyjde trubač z čiernej zemi,
Sem tam chodí vytrubuje
A jazdí si zamyslený.
A tu cválajú na koňoch
Vetroľahký jazdci smelí,

Staré krvavé to rady,
  Čo už vo hroboch drnely.
Zpod šišakov uškľabujú
  Sa kopone rozjazvené,
A kostnaté ruky držia
  Vzhúru meče vytasené.

Napokon keď — polnoc bije —
  Vstane vodca z čiernej zemi,
A z ticha ku radom jazdí
  Berlou vojska otočený.
Nosí on malý klobúčik,
  Nosí jednoduché šaty
A pri boku meč svoj krátky
  — No víťazný — má pripetý,
Mesiac bľadým svetlom svojim
  Osvecuje tú šírinu,
A muž s malým klobúčikom
  Obzerá vojska družinu.
A čaty úctu mu robia,
  Potom kladú zas k pleciam zbraň,
A nato pri zniacej hudbe
  V pred stupujú, a hľadia naň.
To je tá slavnosť veliká
  Na elizejskej rovine,
Ktorú v noci o dvanástej
  Víťazný cisár rozvine.

Skalica, 30. nov. 1863.

Január 1858. roku.

Žreb je hodený . . . Osúdno
Slovo vyslyšal národ,
Slovo strašné, slovo svaté
Predniesol minuvší rok.

I smútila sa Rus svatá.
Zadumala sa ona.
Čím že si ty, strana rodná,
Hlboko potriasaná?
Či snaď neveriac v svobodu
Ty nesmieš prehovoriť?
Či bojíš sa, že národu
Ťažšie ešte bude žiť?
Z pliec tvojich zpadúva bremä:
Dokáž, že ty nie jako rab
Prežila si rabstva čas,
Lež pred súdbou korila s',
A pred božím naložením.
V duchu krotkosti milej
Život vedúc v navštívení:
Zbury niet v krvi tvojej.
Pokáž nám, ako okovy
Zvrhneš ty z mohutných nôh,
Ako pôjdeš na púť novú,
Jako kročíš preze prah.
O ktorý sa potkýnali
Ľudia za tisíc vekov,
A kde mysle rozchádzaly
Sa človeckých rozumov.
Jak zbudí sa život roda?
Jak prerve sa ťažký sen?
Tichá-li vzejde svoboda
I nezhubný zákon ten?
Jak uznať? Sudieb národných
Ne (môž) preniknúť v mrak a diaľ.
Nie postihnúť ciest rozhodných,
Ktoré Boh do kníh vpísal.

Budín, 21. jan. 1862. *S. T. Aksakov.*

Upomenutie.

(Zo sirského.)

Neosloň si oko
Myslenia vrtochmi,
Bo ztemní sa ti duch
A nebude môcť uzreť
Okom nezkaleným
Otca i so Synom
A i s Duchom Svätým.

Nech nikto netasí
Jazykom, sťa mečom,
Nech nikto nepruží myšlienky,
Sťa kušu proti nebu;
Smelé hlúbanie nech
Nerovná sa hadu,
Jenž jed prináša poslucháčom!

Skalica, 30. dec. 1864.

Hrobný nápis.*)

Zemský ruch utichuje
Pred mierom večnosti,
Hrob všetko sjednocuje
Ku nebies radosti.

Skalica, 15. dec. 1864.

Z čínskej knihy Šhi-King.

Náhla smrť, tá milšia je mi
Nežli tryzny môjho ľudu;
Ide z domu s žiaľom v srdci
A vracia sa bez potechy.

Skalica, 15. dec. 1864.

*) Pre seba složil švédsky arcibiskup Ján Ol. Wallin.

Rozličné dejstvovanie.

(Zo sanskrity.)

Malí ani nepočnú nič
Z bázni pred prekážkami;
Strední zase ochabnú hneď
Stretnúc sa s prekážkami;
Veľkí vydržia do konca,
Zápasiac s prekážkami.

Skalica, 30. dec. 1864.

Ameň Kamenia.

(Z nemeckého dľa Kosegartena.)

Starobou osleplý Béda chodil
By kázal zprávu novú, veselú,
A putoval z krajiny do krajny
Rukou vodiča vedený starec,
Kázať „slovo“ s mládenským zápalom.
Vedie ho raz chlapec do doliny,
Ktorá skálim posypaná bola
Z ľahkej viac lež zlostnej vraviac mysli:
„Velebný otče, moc ľudu čaká
Tuná v tlupách, počuť tvoju kázeň.“
Slepý starec hneď pozdvihne hlasu,
Zvolí predmet, zaraz ho vykladá,
Tak srdečne, že mu slzy prúdom
Tiekly do brady striebrošedivej.
A keď dokonal kázeň, „Otčenáš“
Sa pomodlí vrúcne a nábožne.
„Bo tvoje je kráľovstvo i sila,
Moc i sláva až na veky vekov —“
V tom zvolá moc tisíc hlasov vúkol:
„Amen, drahý otče! amen, amen!“
S ľakom kľakne kajúci sa chlapec
A vyznáva priestupok starcovi.

„Synu! vravel starec, čis' nepočul?
Keď ľud mlčí, kamene hovoria.
Nepohrávaj viac so slovom Božím.
Živé je ono a ostro reže
Ako žiadon meč dvojostrý; a bárs
By aj ľudské srdce zkamenelo
V kameni srdce pohne sa ľudské.“

V Súlove 1845.

Don Tristan.

(Španielska pieseň.)

Paväzom ťažko ranený
Ležal Don Tristan smutný,
Prišiel k nemu jeho ujec
Kráľ veliký, slovutný.

„Ver, kebych ti pomôcť mohol,
Rád by som ti pomáhať;“
Prišla k tomu pani Iseult:
„Ráčte ho mne prenahať.“

Nápoj som mu prichystala,
Čo po ňom hneď okreje;“
A hneď ho do zlatej čaši
S ľubým zrakom naleje.

A prišla zas o hodinku
A našla ho samého,
Z úst pani Iseult ssal mladík
Mäd ľúbenia blahého.

Nemocný bol uzdravený.
Aby onemocnel zas,
A cuclal, aby ozdravel.
Zo rtov sladký mäd teraz.

V Prešporku 1846.

Malá Kalabrezinka.

(Kalabrézska pieseň.)

Večer som videl Kalabrezinôčku,
Tíško išla, oj tíško — pri potôčku,
Kalabrezínka, dievka nizunká.
Kalabrezínka, Kalabrezín.

I vravel som ku nej: Kalabrezínka!
Daj že mi, daj kvapku vody zo žbánka,
Kalabrezínka, dievka malinká,
Kalabrezínka, Kalabrezín.

Ona mi odvetí na to jak treba,
Nie len vody, lež i seba i seba.
Kalabrezínka, deva milenká,
Kalabrezínka, Kalabrezín.

V Príbelcach 1846.

Buď mužom.

(Z maďarského dľa Petőfiho.)

Jestli si muž, buď mužom!
A nie slabá biedna baba,
Ktorú osud svevoľne
Diaľ a ďalej súra, habá.
Bojazlivý pes je osud,
Vospust sveta šteká,
A uteče, na smelého
Keď trafí človeka.

Jestli si muž, buď mužom!
Nech ti to ustá neslávia;
Krásnejšie lež rečníci:
Mužské skutky vravia.

Stavaj abo kaz sťa búra,
A mlč vždy po činu,
Aj mrákavy, keď vyzúra
Tiše sa rozplynú.

Jestli si muž, buď mužom!
A maj ráz a vieru svoju.
Tú vyslov! čo by s' razom
Vycediť mal i krv tvoju.
Storáz radšej život zapri,
Nežli by s' mal seba,
Keď si statočnosť zachováš,
Žitia ti netreba.

Jestli si muž, buď mužom!
A neodvislosť si nedaj!
Hej, za všetky poklady
Sveta svobodu nepredaj.
Potup tých, čo za kus chleba
Predajú si bytia,
Žobrať abo svobodným byť
Nech ť' je heslom žitia.

Jestli si muž, buď mužom!
Čo vždy smele, rázne chodí,
Vtedy ver, že ni človek,
Ni osud ti nezaškodí.
Stoj ako dub, čo ho búra
S koreňom vyrúti,
Ale driek jeho velebný
Nemôže zohnúti.

Kečkemét, 5. aug. 1855.

Babka kuchárka.

(Esthnická pieseň.)

Mariška kde si bola, Mariška, dieťa moje?
U babičky som bola, jaj mamičko, zle mi je.

A čože ti jiesť dala, Mariška, dieťa moje?
Rýb smažených mi dala, jaj mamičko, zle mi je.

Kde tie ryby lapala, Mariška, dieťa moje?
V zelnici jich chytala, jaj mamičko, zle mi je.

Čím tie ryby lapala, Mariška, dieťa moje?
S prútami jich šľahala, jaj mamičko, zle mi je.

A ostatok kam dala, Mariška, dieťa moje?
Čiernemu psovi dala, jaj mamičko, zle mi je.

Kam sa podel čierny pes, Mariška, dieťa moje?
Rozpučil sa psíčok dnes, jaj mamičko, zle mi je.

Kde že ti spraviť ložu, Mariška, dieťa moje?
V cintori spravte mi ju, jaj mamičko, zle mi je.

V Kečkeméte, 15. sept. 1853.

Sláva Hospodinová.

(Z nemeckého.)

Obloha nebies oslavuje Pána,
Jej zvuk slávi meno jeho.
Slávi ho zem i obor okeána,
Čujte hlas slova Božieho.
Kto nosí na nebi hviezd miriady?
Kto vodí slnce z vĺn mora?
Ono zahrieva tu lúky a sady,
Ním okrieva dola, hora.

Čuj a viď tisíceré divy sveta
Vďačná stvorenstva rodina!
Z nich veští ti láska a múdrosť svätá
Večné meno Hospodina.
Bez citu nehľaď na oblohu plavú,
Na zemeprachov atómy,
Ó, vzdaj mu človeče, vzdaj česť a slávu.
V neho dúfaj v čas pohromy.

„Moja je moc, a moja zem i nebe,
Ty v dielach mojich poznaj ma,
Ja som a budem večne prajným tebe,
S pokorou syna vzývaj ma.
Ja som stvoriteľ, múdrosť, dobrota,
Ja Bôh večný, spasa tvoja,
Mňa len miluj, keď svetská zúri zlota,
Bo večná dobrota moja.“

V Skalici 1864.

Pomatenec.

(Z maďarského dľa Petőfiho.)

— — — — Prečo ma búrite?
Berte sa mi ztato!
Vo veľkej som práci. Ponáhľam sa.
Bič ja pletem, bič plamenný z lúč slnca,
S ktorým ten svet šibať budem.
Ľud zastená a ja rozchechcem,
Jak on chychotal sa, keď som ja stonával.
Hahaha!

Bo taký je život. Stoneme a smejeme sa;
Ale smrť, — tá vraví: čitt!
Raz som i ja už bol zomrel.
Jedu naliali mi do vody tí.
Čo mi moje víno vypili. —

A čo urobili moji vrahovia? —
Keď som už vystretý ležal
Obklopili ma, a — nariekali.
Rád by som bol hor vyskočil
A jim nose poodhrýzal.
Lež, neskočím! myslel som si,
Nech majú nose a nech voňajú
Keď hniť budem, aby sa tak podusili.
Hahaha!

A kde ma pochovali? V Afrike.
To hľa bolo moje sčastie.
Lebo hyena pažravá
Zo hrobu ma vyhrabala.
Zver tá divá jediným mi bola dobrodincom.
A ja? . . Aj tú oklamal som.
Ona moje stehno zožrať chcela;
Lež ja jej nadstavil srdce.
Ach a to tak horké bolo:
Chudera zdochla od neho.
Hahaha!

Hja, darmo je, tak pochodí každý,
Kto človeku dobročiní. Čo je človek?
Vravia, že je koreň kveta,
Ktorý tam hor, v nebi kvitne.
Ach ale to nieje pravda.
Kvet je človek, jehož koreň
Tam dol leží v hĺbke pekla.
Mňa tomuto mudrec učil,
Čo veľký bol blázon, lebo hlady zomrel.
Prečo nekradnul? prečo nezbíjal?
Hahaha!

Lež čo chechcem sa ja, ako blázon?
Veď plakať by sa svedčilo,
Plakať nad sveta zlosťami.

I sám Bôh už oblakovým okom
Často plače, že tento svet stvoril.
No čo prospejú slzy neba?
Padnú na zem, na tú zem ohyzdnú,
Kde jich človek iba nohou šliape;
A čo je z nich? zo slz Božích?.... blato.
Hahaha!

Oh nebo, ó nebo, ty šedivý
Vyslúžilý vojak!
Slnce ti je záslužkou na prsiach,
A mračno ti otrhanou šatou.
Hm; tak hľa prepustia starého vojaka,
Odmenou mu za dlhoké služby:
Medenná záslužka, háby ošarpané.
Hahaha!

A či viete, čo znamená ľudskou rečou
Keď prepielka spieva: poďpuruťť?
To znamená: chráň sa ženy! — Bo každá
Ženština, k sebe vábi muža,
Ako rieky to more hlboké.
Pekný stvor je ten stvor ženský
Pekný ale nebezpečný:
V zlatej čaši jedovatý nápoj. —
Oh i ja pil ťa, lásko opojná!
Jedna kvapka sladšia je z teba
Nežli more najsladšieho mädu;
No zkazonosnejšia kvapka jedna,
Nežli more najhoršieho jedu.
Či ste už videli oboru mora?
Keď divý mrak po ňom brázdy orie
A seje doň semä smrti?
Videli ste romoniacu mrákavu,
Toho barnavého sedliaka,
Čo bleskovým šarmuje stykom?
Hahaha!

Keď ovocie dozreje: padá zo stromu.
Zralé si ovocie, ty zem; ty padnúť musíš.
Čakať budem ešte do zajtroku;
Ak ešte ani zajtra nebude deň súdny:
Prekopem sa do srediska zeme,
Naplním jej strevá pušným prachom,
A celý svet do povetria strelím.
Hahaha.

V Kečkeméte, 12. dec. 1854.

Krajinský dom.

(Z maďarského dľa Vörösmartyho.)

Uhorská zem nemá domu,
Bo je nie vlasť svojích synov,
Lež bojišťom len pyšnému,
Čo sa vlastňou hubí vinou.
S krvou, zlatom zle gazduje,
Oh, a hanba! na zlé, dobré,
Na bubnov zvanie nehodné,
Ešte hlasovať putuje. —
Vlasť naša je otrok i pán
Millionov zle chtiacich nám:
Sluha i pán zosobnený,
Sám s sebou čo v sváre není.
A hľa s rozumom železným,
A hľa so srdcom ľadovým,
Vydúva sa cudzá rieka
A vrelú krv popreteká. —
Avšak národ zmrzle stojí
Ustrnutom pri pokoji.
Nieto slova súhlasného
Z perí národa synov,
Niet nikde skutku svorného,
Niet bratskej lásky činov.

Uhorská vlasť nemá domu;
Prečo? . . . . Ano, boly časy,
Že na milej vlasti hlasy
Vstávali, a čo žiadala
— Nehľadajúc v krásnych slovách
Čo sídli v srdca hlbinách
S radosťou za ňu platili,
I drahú krv vycedili.
A teraz, keď sú pokoje,
A prestaly kruté boje,
A vlasť sladká, ako matka,
Ktorá prostred svojích detí
Dni radosti blahej sväti,
Keď jej svitly šťastia doby:
Kryjú hu žiale, poroby,
Túlajúc sa padá, hyne,
Jak hosť behá nevolaný,
Neborká! . . . a v tej cudzine,
Kde jej meno len ztupené
Znajú, večne zlorečené.
Meno jej slúž — nevidz za čo,
Meno jej plať — neznaj na čo,
Meno jej smrť — za cudzú slasť,
Meno jej hanba,
Meno jej kliatba.
Uhria! vaša toto je vlasť!

Kečkemét, 18. marca 1854.

Moje piesne.

(Z maďarského dľa Petöfi Šándora.)

Neraz v myšlienok zanorím sa priepasti,
Hneď zas ta vyletím nad hvezdné výšavy:
Na osudy myslím ťavé milej vlasti,
Často i na môjho žitia osud ťavý;

Vtedy piesne moje, čo mi z harfy plynú,
Jak mesiaca bľadé lúče sa rozvinú.

Ale čo ja túžim? snaď by som lepšie mal
Mladému žiť svetu, krásnej budúcnosti,
A postarať sa. — Eh, čo by som sa staral!
Však je pánboh dobrý, stará sa on dosti:
Vtedy piesne moje, čo mi zo strún plynú,
V mysľach ako vetry ľahkých sa rozvinú.

Keď sa s krásnou sídem vidinou dievčiny,
Starosť si do hrobu zahrabem hlbšieho,
A laskave pozriem v oči jej hlbiny,
Jako hviezda do vĺn jazera tichého,
Vtedy piesne moje z duše čo mi plynú
Sťa divoké ruže lásky sa rozvinú.

Ak ma dievča ľúbi, radosťou zmámený
Nahnem vína pohár: jestli ma neľúbi,
Vtedy žiale moje zanorím do peny —
A dievky falošnej povysmievam sľuby;
Vtedy piesne moje z harfy čo mi plynú,
V dúhobarvistých sa ozvenách rozvinú.

Lež ach, ruka moja kým na čaši vínka
Ľudu môjho ruky sú asnaď v reťazi,
A jako veselo ten pohárik brinká:
Tak smutne hrkocú môjho ľudu väzy:
Vtedy piesne moje, zo strún čo mi plynú,
Jak tmavé oblaky z ňadier sa mi vinú.

Ale čože trpí národ ten otroctvá?
Čo nevstane? by si zdriapal raz tie väzy!
To čaká, že z Božieho milosrdenstva
Hrdza mu zožerie z rúk večné reťazy?
Vtedy piesne moje, zo strún čo mi plynú,
Jak hromové blesky duše sa mi vinú.

Kečkemét, 6. júna 1854.

Pieseň o bodrom vojakovi.

(Preklad z nemeckého.)

Kto chce bodrým byť vojakom,
Dobrú musí flintu mať,
Musí si ju prachom nabiť,
Musí do nej guľku dať.
Oj šuhaj, šuhaj Slovák,
Ty budeš bodrý vojak;
Hophop, hophop, hophop,
Leť koník na stá stôp;
Ty náš slovenský junák,
Ty budeš bodrý vojak,
Hop koníčok, leť koníčok
Na stá stôp.
Hophop, hophop, hophop
Na stá stôp.

Vojak ten na ľavom boku
Ostrú musí šabľu mať,
Aby, keď naň vrah doráža —
Ňou mohol sa zastávať.
Oj šuhaj, šuhaj atď.

Bodrý vojak musí koňa,
Dvojo musí ostrôh mať,
Keď sa v boji kôň rozihrá:
Opratou ho spravovať.
Oj šuhaj, šuhaj atď.

Bodrý vojak fúzy nosí,
Šišak s perom na hlave,
A keď ozon trúb zahučí:
K svojej letí zástave.
Oj šuhaj, šuhaj atď.

Predovšetkym ale smelosť
Rozkypí mu žilami,
Bo smelosťou, udatnosťou
Víťazí nad vrahami.
Oj šuhaj, šuhaj atď.

V Turč. Sv. Martine 1870.

Lev a mucha.

(Ponáška.)

Jedna mucha smelá k levovi letela,
A k zverov kráľovi pyšne tak vravela:
Počuj levu slavný! ja sa ťa nebojím,
A prevládam teba s malým štipcom svojim.
Jestli netrasieš sa predo mnou maličkou,
Nuž poďže na súboj so slabou mušičkou.

A lev pristal na to, vysmial muchu slabú,
Umienil si len raz jednu dvihnúť dlabu.
Avšak chytrá muška na nos sa mu hnala,
Do dierky vletela a tam ho štípala.
A lev vlastňou dlabou — by muchu zadlávil —
Do nosa si zaťal, a ho rozkrvavil.

Mucha zvíťazila — a lev pokorený
Sám už vyznal muche, že je premožený.
Nato pyšná mucha do výšky letela,
A svoje víťazstvo sestrám hlásať chcela,
Nech sa, vraj, ten skutok po širokom lese
K mojej večnej sláve čo skorej roznese.
Lež ako, tak mysliac, medzi stromy letí,
Naraz ulapí sa do pavučnej sieti.
V objemoch pavúka život utratila,
Ktorá len pred chvíľou nad lvom víťazila.

V Príbelcach 1847.

Pri pohároch.

(Preklad.)

Hejsa chlapci! štrngnime si,
Nech slavský národ žije!
To jiste chutná storáz liep,
Keď človek z lásky pije.
Nuž teda pohár nalnite.
Nech dávne bôle zmyje:
Je z lásky len tu na svete,
Kto z lásky *jie* a *pije.*

Ja slúžil *vlasti* dvanásť liet,
A písal v potu tvári,
A že som *tiško* rod ľúbil
Aj v župnej kancellári:
Nuž volám za to hlučne dnes:
Nech vlasť a národ žije!
Je z lásky ten tu na svete,
Kto z lásky *jie* a *pije.*

Mesiačok tančí rajdovák,
Jako mu Dávid spieva,
Jedni zas hrajú mariáš;
A nás? — vínko zahrieva.
No bračok môj! štrngnime si:
Nech rodoľubstvo žije!
Sme všetci z lásky na svete,
Nech každý *jie* a *pije.*

Budín, 27. nov. 1862.

Kedy morá vyschnú.

(Pieseň dánska.)

Brat ku sestre hovoril často i neraz,
Sestra, či chceš muža mať, často i teraz?

Ach nie brat môj premilý často i neraz,
Pre muža som ja malá často i teraz.

Predsa slyším tu i tam často i neraz,
Že si už zvolila často i teraz.
Verím, že si to počul často i neraz,
Ale to sú klebety často i teraz.

Čože to bol za šuhaj často i neraz,
Čo ráno bol u teba často i teraz?
Žiadon to nebol šuhaj nikdy ani raz
Môj to iba sluha bol voždy aj teraz.

Čo to za črieve boly často i neraz,
Čo t' pri loži ležaly často i teraz?
No cudzie to neboly nikdy ani raz,
To moje tam ležaly voždy aj teraz.

Čo to boly za dietky často i neraz,
Čo ť ležaly v postielke často i teraz?
Oj neboly to dietky nikdy ani raz.
Iba do ihry lútky voždy aj teraz.

Čo to za plač dieťaťa často i neraz,
Čo som počul u teba často i teraz?
Deti to neplakaly nikdy ani raz,
Moje slúžky sa smialy voždy aj teraz.

A čo to za kolíska často i neraz
Čo je skrytá u teba často i teraz?
Nebola to kolíska nikdy ani raz,
Moja je to hynčovka voždy aj teraz.

Brat môj, pýtaj sa ďalej často i neraz
Ja ti vďačne odpoviem voždy aj teraz.
Až keď ženy umlknú, nikdy ani raz,
Potom aj morá vyschnú večne i teraz.

V Príbelcach 1847.

Proroctvo.

(Preklad zo španielskeho.)

Matko vlasti! Ztratená si,
Vo svete tak slávená,
Na zemi tá najkrásnejšia,
Utešená, rozkošná,
V nejž sa rydzé zlato rodí,
Ba i sriebrom oplýva,
Udatenstvom svrchovaná,
Všetkou krásou zdobená;
Pre jednoho zradcu zlého
Celá budeš zhubená,
Všetky tvoje pekné mestá
S ľudom tvojim spanilým.
Maurovia ťa opanujú
Naším previnením zlým;
Jedinú nie Astúriu,
Bo to hrdinská je zem.

V Prišelcach 1846.

Dodatok.

Medzi rukopismi môjho otca našla som i dajedny inojazyčné práce; menovite básne latinské, maďarské a nemecké, a krom toho obšírnu, maďarsky písanú chronologickú historiu Uhorska. Na ukážku sdelujem tuná z maďarských prác jednu žartovnú maďarskú báseň:

T. cz. Velits Ágoston úrnak Tót Prónán.

(Dňa 1. januára 1876 pán August Velits, statkár v Slov. Pravne, poslal môjmu otcovi jednu srnu k novému roku. Chlap, ktorý po železnici cestujúc od Kláštorskej stanice, do Martina srnu otcovi doniesol, žiadal, aby mu dané bolo malé písemko, že srnu skutočne v Matici odovzdal. Otec reknúc mu, aby chvíľku v kuchyni počkal, sadnul k svojmu písaciemu stolíku a napísal pánu Velitsovi nasledujúce riadky:)

Elmult az év, mely vala bősz.
Virrad az uj, szép mint a szőz.*)
Ki bájjal sok bajt megelőz,
Egy nagy státus titkot szellőz,
Ölve**) beszél, rendet mellőz.

És Zniótól***) halad a gőz.
Hajt sok kocsit; egyben a csősz
Ül és mereng, mert haja ősz,
S görnyedt hátán lóg a szép őz. — —

Szent Mártonnál sivít a gőz,
A konduktor vaggont szellőz.
Melyből kiszáll az öreg csősz.
S benyit hozzám: „im, itt az őz!“

---

*) X. Ferencz úr kiejtése szeriut (szüz).
**) X. Ferencz úr kiejtése szerint (ülve beszél).
***) Vasuti állomás.

Oh köszönöm, te derék csősz,
Ebből lányom jó ételt főz;
Mondd uradnak jóságos csősz,
Hogy ily üdvlet mindent legyőz.

S Te pajtás ha — eljön az ősz —
És Te ismét ily vadat lősz,
— Bár miféle terveket sződsz —
Nefeledd, hogy itt lakik ősz
Whiszt pajtásod, ki soh' se bősz,
Ha asztalán van jó sült őz.

Z maďarských prác pripojujem ešte jednu malú báseňku vážneho obsahu:

Révay Nándor barátomhoz.

(Gyermekei halálakor.)

Nem csak magad könnyesz a sir felett,
Mi rejtegeti drága kincsedet:
Bánat könyűvel az ég is tele.
Ám a csillagok szebben diszlenek,
Az angyalok örömdalt zengenek,
Koszorújok mert ujabb fényt nyere.

T. Szt. Márton 1873.

OBSAH.

Strana

Errata.

(Pôvodca týchto básní — ako vôbec známo — je od siedmeho apríla 1876 ťažko chorý; tak že ani pri odpisovaní svojich básní, ani pri korrektúrach sadzby na správnosť práce naskrze dozerať nemohol; — následkom čoho, menovite pri odpisovaní básní, udaly sa početné a zväčša i významné, pri korrektúrach pak sadzby dajedny nepatrnejšie chyby. Keď úctive prosí sa ctené Slovenské obecenstvo, aby jedny i druhé poklesky vydavateľstvu laskave preminúť ráčilo, súčasne upozorňuje sa, aby nesťažovali si spomenuté chyby nasledovne opraviť):

Str.:	Riadok:		Stojí:	Má stáť:
20	9	od vrchu	Sta podlého	Sta padlého
31	9	„ spodku	medzi 12. a 13. riadkom chybuje:	Zlý svet nám už odzvonil, A my sa kýveme.
47	1	„ „	vtrieť najvyššieho	vtrieť sa najvyššieho
47	2	„ „	dvihať ako	dvihať sa ako
51	11	„ vrchu	staté té,	staté je,
54	17	„ spodku	No nezapomínajte,	No nezapomeňte,
69	7	„ vrchu	Víchor tie	Víchor ti
70	7	„ „	medzi 11. a 12. riadkom chybuje:	A vtáci doletia a zobať ich budú:
74	7	„ spodku	medzi 8. a 9. riadkom chybuje:	Slovan tu bojoval s vôľou ušlechtilou, Či čaká deň blahý rakúskych Slovanov?
74	11	„ „	Krvou posvätnej mutnom na Dunaji.	Krvou posvätenej mutnom na Dunaju.
81	3	„ „	A zámku ni šedivou	A zámok ni šedivou
81	2	„ „	Hlava nezakýva;	Hlavou nezakýva:
94	3	„ vrchu	horo biela	Horo Biela
94	5	„ „	Svitá Ti jaro,	Svitá ti jaro,
94	6	„ „	kveten Ti pripraví.	kveten ti pripraví.
101	12	„ spodku	Jak smutno clivo mi	Jak smutno, clivo mi,
101	6	„ „	Môj rozkoš je tvojim,	Má radosť je tvojou.

Str.:	Riadok:			Stojí:	Má stáť:
101	1—2	od	spodku	Deň vlečie sa nudno, drahá! bez teba, Cítim môj život je spasou bez neba.	Deň vlečie sa nudno, drahá! bez teba; Cítim, môj život je: spasa bez neba.
102	4	„	vrchu	Krohké	Krehké
113	3	„	„	zbudujeś.	zbudzuješ,
121	6	„	„	napravý.	napraví.
122	9	„	spodku	starého	starého,
122	8	„	„	struny	struny;
123	9	„	vrchu	začuť	začul
123	18	„	spodku	rokov	rokov.
123	12	„	„	zpálí	zpálí,
123	11	„	„	Víta Orla z Korsiky čo letí	Víta Orla, z Korsiky čo letí,
123	3	„	„	Ona hreje	Ona hreje,
123	2	„	„	nevery	nevery,
126	6	„	„	jej	jejej
129	9	„	vrchu	Nech božiu naše skutky	Nech naše skutky božiu
129	5	„	spodku	vozdajší	vosdňajší
135	2	„	vrchu	velikášom. —	velikástvom, —
135	12	„	spodku	Haní vieru aj reč jej,	Haní vieru aj reč jejej.
136	6	„	vrchu	Nesčasná	Nesčasná!
141	16	„	„	zamastený	zamastený,
143	2	„	„	draba	drába
143	12	„	„	Ten s smiechom	Ten so smiechom
151	13	„	spodku	svetlo	svetla
155	12	„	„	mhlivé	hmlivé
159	13	„	vrchu	Skvostuje,	Skvostnie,
165	10	„	spodku	mhlivami.	hmlivami.
166	10	„	vrchu	Tej	Ty
166	13	„	„	vzdychu	vzduchu
172	14	„	„	pripetý,	pripätý.
172	22	„	„	stupujú.	stúpaju.

Cena 1 zl. r. č.